

BÁCSMEGYEI NAPLÓ

XXV. évfolyam

Subotica, VASÁRNAP, 1924 augusztus 17.

224. szám

Mégjelenik minden reggel, ünnep után és hétfőn délelőtt
Telefon szám: Kiadói hivatal 8-58. . Szerkesztőség 5-10

Előfizetési ár negyedévre 135 dinár

Kiadói hivatal: Subotica, Aleksandrova ul. 1. (Leibach-palota)
Szerkesztőség: Aleksandrova ul. 4. (Rossia-Foncière-palota)

Tudja-e a Miniszter Úr!

Irtta: Fischer Jákó dr.

Az utóbbi időkben Beogradban járt küldöttek egyre-másra azt a választ kapták a panaszait megfogadó miniszterektől, hogy »ezt most hallok először, erről eddig mit sem tudtam« stb. Habár szokatlan és naiv ez a beismerés, mert a miniszternek tudnia kell mindent, ami a ressortjában történik és politikailag felelős is mindazért, ami az alája rendelt hivatalokban történik, azért még se csodálkozunk tulságosan a miniszteri kijelentéseken, amikor a miniszteri állások sűrűn cserélnek gazdát és nem mindenkor olyat tesznek, aki a szakmájában teljes jártassággal rendelkezik.

Sem az új pénzügyminiszter, még kevésbé a régi, nem érdeklődtek aziránt, hogy milyen *pusztításokat* visznek végbe a vajdaság lakosai között az ő közegei a jövedelmi, vagyoni és hadi nyereségadó kivételénél. Azért kérdezzük a miniszter urtól, tudja-e és helyesli-e, hogy a jövedelmi adóalap megállapításánál sohasem az előző évi bevételre, hanem az adókievetés évére vonatkozó bevételre veszik nálunk a számítást alapjául, ami világos törvénysértés, mert az 1909. évi X. tör. cikk 11. §-a kifejezetten az ellenkezőt rendel. Csak az adózónak biztosított jog az, hogy az adókievetés évében várható eredmény, ha az csekélyebb az előző évinél, vetessék számításhoz. Ez tehát egyedül az adózónak adott kedvezmény és nem a kincstár részére is biztosított jog. A törvény és végrehajtási utasítás mellett bizonyít az adóvallomási ívek szövege is, ahol a múlt évi eredmény bevallása mellett egy második rubrikát helyeztek el abból a célból, hogy az adózó az adókievetés évében várható »csekélyebb« bevételét vallja be és ezt a jegyzet rovattban megindokolja.

Az adózókra nézve különösen nagy fontossága van annak, hogy őket illeti meg a választási jog, mert a pénzérték devalvációja folytán évről-évre több bevételt kellett bevallani a rozszabodott pénz alapján. Az adókievető bizottságok ugyanis a didergő adóalanyhoz ezt a stereotip kérdést tették fel: »Mennyiből élt ön meg 1918-21. években?« vagy: »Mennyi kellett önnek a háztartására 1921. évben?« A meglepett adóalany ösztönszerűen lehadzudott valamennyit, de mégsem többet, mint amennyivel — a köztudomás ellenére — nevéstéget tette volna magát. Az adókievető bizottság aztán ezt az összeget elfogadta a jövedelmi adó alapjául. Az adózó azt hitte, hogy jól végazte a dolgát, mivel azt nem tartotta megadóztathatónak, amit az életfentartására elköltött. Az adókievető bizottság viszont abból indult ki, hogy a jövedelemből előbb az adót kell kifizetni és csak a maradékból szabad kenyeret venni. Így azután az eredmény az lett, hogy a bevallott, a háztartásra már elköltött jö-

vedelem nem bizonyult elégségesnek az adók kifizetésére, mert tudvalevő és elégszer bizonyítottam, hogy a bevallott jövedelem sohasem elégséges az adó kifizetésére,

2. Tudja-e a miniszter ur, hogy a hadinyereségadó sohasem a bizottság, hanem a pénzügyi előadó állapította meg, mert a bizottság csak a jövedelmi és vagyonadó alapot hirdette ki, a hadinyereség alapjának kiszámítását a kincstári előadónak engedte át. A pénzügyminiszter buzgó alantasa azonban ehelyütt már nagyobb törvénytszeteletet tanusított, mert a hadinyereségadó alapjaként mindig a következő év jövedelmét vette számításhoz azon az alapon, hogy valamely évről a jövedelmi adóalapja az előző év bevételeinek eredménye alapján volt volna megállapítandó.

Gyakorlati példa: Az 1920. évi hadinyereséget az 1921. évi jövedelmi adóalap után vetették ki, pedig ebben az évben már megszűnt a hadinyereségadó fizetésének kötelezettsége. Tették ezt azért, mert a hadinyereségadó alapja az ugyanazon évi jövedelemtöbblet. Mint-hogy pedig az 1920. évi jövedelemtöbblet az 1919. évi bevételek eredményét tüntette fel, kellett az 1920. évi hadinyereségadót az 1921. évben megállapított jövedelem alapján kiszámítani, mert ez képezi tulajdonképpen az 1920-as év jövedelmi adó alapját. Nyilvánvaló, hogy ezt az eljárást csak akkor volt volna szabad követni, ha az 1920. évről nem az 1920. évi bevételek eredményét veszik adóalapul, hanem az előző évit. Ellenben nem volt szabad erre az álláspontra helyezkedni, ha nem az előző, hanem mindig az ugyanazon évi jövedelmeket számítotják jövedelmi adóval.

Súlyos következményei lettek ennek az eljárásnak, azért, mert a pénzérték 1921. évben már tetemesen devalválódott és az 1821. évben megállapított jövedelmi adót a kincstár a következő három évre is jogosított újabb kivétel nélkül beszédni.

3. Tudja-e a miniszter ur, hogy a hadinyereségadó beszédését a hadinyereségadó törvényünk 60. §-nak rendelkezése ellenére nem a fizetési meghagyás kézbesítésétől számított öt hónap alatt és három részletben követelik be, hanem egyszerre és egy összegben a fizetési meghagyás kikézbítésé előtt és nélkül?

4. Tudja-e a miniszter ur, hogy a hadinyereségadó kiszámításánál 1918. és 1919. években is a békejövedelmet csak 10.000 koronára becsülik, holott ez a békejövedelem arany koronát és nem az 1918. és 1919. éves devalvált papírpénzt jelent. A hadinyereségadó törvény 51. §-a az 1918. évre mentesíti a 26.000 K és 1919. évre a 39.000 koronára jövedelmet a hadinyereségadó alól. A törvénynek ez az intézkedése nyilvánvalóan nem azt akarta

elérni, hogy a hadinyereségadó a 26.001, illetve 39.001 korona jövedelemből kezdődik, hanem azt, hogy az 1918. évi jövedelemből 26.000, az 1919. évben 39.000 korona leüttesse a békeév vélelmezett jövedelmére.

5. Tudja-e a miniszter ur, hogy a pénzügyigazgatóságok csak az adóalap megállapításáról értesítik a feleket, azonban olyan végzést, mely az adóösszeget megállapítja, az adókulcsot alkalmazza, nem kézbesíti. A törvény előírja, hogy az adóalap megállapítása után a pénzügyigazgatóság alkalmazza az adókulcsot és a félnek úgy az adóalap, mint az adókulcs megállapítása ellen külön-külön felebbezési joga van a kézbesítéstől számított 15 nap alatt.

A költségvetési törvény 176. §-a szerint azok, akik az 1921. évre megállapított jövedelmi és vagyonadót a következő három évre soknak tartják és rendkívüli okok miatt annak leszállítását kívánják, azok helyesbítési eljárást kérhetnek az 1922. évi, illetőleg 1923. évi kiszabásra vonatkozó értesítés vételétől számított 30 nap alatt. Ha azonban a pénzügyigazgatóságok még az 1921. évi adó kiszabását sem közlik a felekkel, miként élhetnek akkor panaszjoggal, akár a revízió iránti jogokkal?

6. Tudja-e a miniszter ur, hogy az 1922., 23. és 24. évekre még akkor is beszedik az 1921. évről kivett adókat, ha az adózók időközben tönkrement és ennek folytán helyesbítési eljárást kért, mert ugy a panasznak, mint a revíziós kérvénynek nincsen halasztó hatálya és a panaszokat belátható időn belül el nem intézik, a revíziós adótárgyalásokat pedig talán sohasem tartják meg?

7. Tudja-e a miniszter ur, hogy a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok sérelmes adómegállapítása ellen beadott panaszok legnagyobb része még csak felterjesztve sines a másodfokú elbírálás céljából és az a kevés kivétel az általános szabály alól csak az óriási erőfeszítésekkel harcolható ki a sorrend sérelmével? A kincstárnak természetesen nem érdeke a jogorvoslatok gyors elintézése, mert a jogorvoslatoknak a fizetésre nézve nincs halasztó hatályuk.

8. Tudja-e a miniszter ur, hogy a III. osztályu kereseti adót csak az erre hivatott adókievető bizottságnak van joga megállapítani és ennek ellenére a pénzügyigazgatóságok több esetben ezen bizottság mellőzésével vetik ki a III. osztályu kereseti adót és annak biztosítására biztosítási végrehajtást foganatosítanak, — holott ezen adóra biztosítási végrehajtásnak a törvény szerint nincs helye? Igaz-e, hogy erre az intézkedésre egy bizalmas rendelet szolgál alapul, amely még ma sines hatályon kívül helyezve, holott államunk semmiféle területet sem tart a békekötés óta megszállva, de különösen nem a saját területeit?

9. Tudja-e a miniszter ur, hogy nemcsak a pénzügyigazgatóságok, de a városi adóhivatali tisztviselők

is megállapítanak képzeleti alapon III. osztályu kereseti adót azért, hogy az ennek megfelelő községi pótdadót behajthassák?

10. Tudja-e a miniszter ur, hogy a kereskedő nem kap utlevelet, ha ki nem fizeti azt a jövedelmi és vagyoni adót, melynek csak az alapja állapított meg, de amelynek összegéről az adósok még értesítést sem kaptak, tehát esedékességük be sem következett?

11. Tudja-e a miniszter ur, hogy ingatlan adósvételénél a felektől nem fogadják el a szerződések bemutatását és az átiratási illetékek kifizetését, amíg a legképtelenebb állami és községi adókat az eladó ki nem fizeti és arról bizonyítványt nem mutat fel? Tudja-e azt, hogy ezt a veksaturát az állam nem minden községében alkalmazza, csak nálunk?

12. Tudja-e a miniszter ur, hogy az 1923. évi költségvetési törvényben létesített 30, illetve 50% állami rendkívüli pótdadót nemcsak az állami egyenesadók és ezeknek pótdadóját után szedik, hanem a jövedelmi és vagyonadók után is, pedig ezekre kimondotta a törvény, hogy pótdadóval — a 120%-ig terjedő pótdadó kivételével — nem terhelhetők?

Ha mindezeket most már tudja, hajlandó-e a miniszter ur általános rendelettel, vagy törvénnyel segíteni a megzaklatott közönség elkeseredésén és hajlandó-e élemedett koru családapák könnyeit felszáritani?

A demokrata-párt és a főispáni kinevezések

Valamennyi főispánt felváltják

A Beogradske Novosti értesülése szerint a főispáni és államtitkári kinevezések tekintetében megegyezés jött létre a kormánypartok között. Banjalukában és Bihácson a földműves-párt jelöltjei lettek főispánok, Szarajevóban a horvát egyetemes pártjának emberét, Tuzlán és Mosztárbán pártonkívülit, Travnikban pedig demokratát neveztek ki főispánok. Az új boszniai főispánok közül kettő szerb, a többi horvát.

A boszniai főispánok kinevezése után most már sor kerül a többi főispánok kinevezésére is. Hír szerint a horvátországi főispánokat a Radics-párt, a szlovéniaikat a klerikális-párt, a vajdaságiakat a demokrata-, bunjevac-, földműves- és Radics-párt jelölése alapján nevezik ki. Szerbiában kizárólag demokrata főispánok lesznek.

A demokrata-párt szombat délelőtti ülésén élelnek eszmecsere fejlődött ki a főispáni kinevezések kérdése körül. Az ülésen az a vélemény alakult ki, hogy valamennyi főispánt felváltják. A Délszerbiába kinevezendő főispánok személyére nézve még nem történt döntés, csupán a kormányának a boszniai főispánok kinevezésére vonatkozó előterjesztést hagyták jóvá.

A Radics-párt nem kíván vezetőállást a szubotocai közigazgatásban

— Dr. Esetovics párttitkár nyilatkozata —

A »Hírlap« csütörtöki számában a Radics-párt főtitkára Szubotocára jön és ez alkalommal fog szóba kerülni a szubotocai Radics-párti követelése. Beavatott helyről azt az értesülést kapta a »Hírlap« munkatársa, hogy a Radics-párt a szubotocai kiszélesített városi tanácsban a bűnvevő-sokácók által igényelt tanácsstagok számának legelőbb a felét követeli magának. Ez körülbelül száznegyven tagot jelent.

A »Hírlap« abszurd »értesülésére« a »Bácsmegeyi Napló« ugyancsak csütörtöki számában megállapította, hogy valótlanok azok a hírek, amelyek a Radics-párt hegemoniára törekvéséről szólnak és cikkünkben szó szerint ezeket irtuk:

Nélkülöz minden alapot az a hír, mint ha a Radics-párt a kiszélesített tanácsban száznegyven tagot követelne a maga részére, sőt ezidőszerint a pártnak itt sincs semmiféle aspirációja. Valószínű, hogy a tisztviselők kinevezésénél és a szubotocai kiszélesített tanács kinevezésénél a kormány biztosítani fogja a megfelelő számú helyet a Radics-pártnak. A Radics-párt körében egyébként arról sem tudnak, hogy Krnjevic főtitkár csütörtöki Szubotocára érkezik.

Ezekre a megállapításainkra a »Hírlap« ahelyett, hogy belátta volna tévedését, amelyel a kétszáz tagú kiszélesített tanácsban 140 helyet akart biztosítani a Radics-pártnak, szombatra egy »hivatalos cáfolatot« szerzett állítólag a Radics-párt vezetőségétől, amelyben mindössze a következőket »cáfolja«:

»Teljesen légből kapott a nevezett lapnak az értesülése, hogy a szubotocai szervezet elállt volna eredeti követeléseitől és nem kíván a Radics-párt számára helyet a kiszélesített tanácsban. A Radics-párt fentartja magának azt a jogot, hogy úgy a kiszélesített városi tanácsban, mint több fontos közigazgatási hivatalban a maga embereit helyezze el. Ami a Radics-párt egyik vezetőjének Krnjevicnek a Szubotocára való jövetelét illeti, az valóban aktuális volt, a képviselő elfoglaltsága miatt azonban egyelőre halasztást szenvedett.«

A »hivatalos cáfolat« tehát nem cáfol, hanem bizonyít. Mi csütörtöki számunkban azt irtuk: nem igaz, hogy a Radics-párt száznegyven tagot követel a kiszélesített tanácsban. Ennek ellenkezőjét a cáfolat nem állítja. Azt pedig mi is megirtuk, hogy úgy a tisztviselők kinevezésénél, mint a kiszélesített tanácsban a kormány biztosítani fogja a megfelelő számú helyet Radics-pártnak. Azt az állításunkat pedig, hogy Krnjevic nem jön Szubotocára, a »hivatalos cáfolat« kénytelen megcáfolni.

Hogys mennyire alaptalan a hivatalosnak feltüntetett cáfolat, arra a legjellemzőbb dr. Esetovics Mátvás gimnáziumi tanárnak, a Radics-párt szubotocai járási szervezeti titkárnak — abban is téved a Hírlap, hogy Kopunovics Lujo a szervezet titkára — az ügy érdemére vonatkozó nyilatkozata, amely teljesen megerősíti a »Bácsmegeyi Napló« állításait. Esetovics dr. a következőket mondta ugyanis munkatársunknak:

— A Radics-párt nem követel száznegyven helyet a szubotocai kiszélesített tanácsban. A szubotocai pártszervezet, amely elég erősnek érzi magát a többi pártok mellett is, csupán azt kérte a horvát köztársasági parasztpárt zagrebi központi

vezetőségétől, hogy igyekezzenek a párt részére ötven helyet biztosítani a szubotocai kiszélesített tanácsban. A szubotocai járási szervezet felhívta ugyanis a körli és külterületi szervezeteket, hogy jelöljenek 5—5 embert a kiszélesített tanácsba és így terjesztették elő ötven tagságra való jelölteinket. Igaz ugyan, hogy csak azok a pártok tarthatnak igényt a közgyűlésen való részvételre, akik a legutóbbi választásokon már résztvettek, mi pedig Szubotocán még nem szerepeltünk önálló listával, de azért megkíséreljük

bizalmi embereink elhelyezését a kibővített tanácsban.

— A közigazgatási tisztviselői dalsokra nézve nincsenek határozott követeléseink és teljesn fedli a tényeket a »Bácsmegeyi Napló«-nak az az állítása, hogy a tisztviselői kinevezéseket a Radics-párt helyi szervezete a három kormányzó párttra bizzta. Mindössze szeretnénk egy helyet a rendőrségen és egyet a városi tanácsban, magasabb állásra azonban nem reflektálunk. Ezenkívül még a szubotocai választói kerület községeinek egyharmad részében a jegyzői állásokat is a magunk részére igyekezünk megszerezni. A kiszélesített tanács kinevezésének ugyan elvi ellenségei vagyunk, azonban mégis akarjuk, hogy pártunk is képviselve legyen a városi közigazgatásban.

Mussolini oroszlánja: Italia!

— Kiküldött tudósítónktól —

Róma, 1924. augusztus

Amint a gyorsvonat százkilométeres sebességgel vágat befelé Itáliába, az utas előtt lassanként kibontakozik a legújabb olasz történelem, mely a közeli években zajlott le.

A történelmet »márvány« táblára rögzítik. Előbb azonban hamar rongyolódó újságpapírra írják. Még előbb pedig az uccák falaira. Itt minden falragasz-tíllal szembe kerülnek ezeken látjuk az elvihartott küzdelmeket, akár a föld alól kiásott évezredek latin városban, Pompeiben.

A föliatok, melyeket fehér krétával, vörös téglával, korommal, üvedarabokkal és kőekkel mázoltak, véstek, karcoktól föl a falakra, egy titáni választási küzdelem emlékeit idézik elem évek multán is, hiába mosta őket az eső, hiába égette, pörkölte az afrikai hőség. Az arányok nagyok. A betűk néha akkorák, mint egy ember, néha pedig akkorák, mint egy lovasszobor, Ferrara felé a vonatablakból kihajolva, ránk kiáltanak a kátrányos betűk:

Mussolini... a noi!

Bolognában a falak annyira tele vannak föliással, az egyetemi hallgatónak jóvoltából, hogy még a San Giovanni templom falán is izzik a harc.

Studenti universitari inscrivete vi nel gruppo imperialista W. il nazionalismo! Firenzében egy óriási pompéi-vörös téglafalon ez az egyetlen, regényes, szenvedélyes jelmondat ordít az utasra:

Mussolini... O la morte!

Emlékek, régi emlékek, de mindenütt az ő neve s az emberek ajkán is ez a szó hallatszik, bájos dicsérettel, vagy lázas gánccsal kapcsolatban. Utitársam, egy turini mérnök, ki egyetlen fiát vesztette el a háboruban, már nem fiatalon is résztvevett a marcia su Romában s színesen beszél el mit élt át, azon az éjszakán, mikor minden kocakán forgott. Egy firenzei téren kis gyermekek aglovinezát éneklik, a legnépszerűbb fascista-himnusz. A villamoskalauz siet megjegyezni, hogy ez nem az ő daluk s ma már csak a gyermekek dalolják. Ez a mai Olaszország képe. Kiki a maga módján politikál jobbra, vagy balra, de a dolgok tengelye, sarkpontja még mindig kormányelnök.

Türr tábornok házána

Türr Stefánia, akit fölkeresek Firenzében, az Arno tulsó partján, a Piazza di San Spirito lakásában, szintén róla beszél.

A magyar-olasz tábornok leánya egy kétemeletes palotában lakik, melynek kapuját fölülről nyitja ki a szobalány. Lenn a Szentlélek-térten hatalmas »leander«-bokrok, nagylevelű banán-pálmák lengenek a záporzó fényben. A szobában Türr István tábornok berámázott képét látom a falon, a nagyszakállú hőst s a nápolyi zászló fotográfiáját, melyet régi tusákban golyók lyukasztottak át és tűz pörkölt. Egy könyvtár is van itt, csupa magyar könyv, a

előtt még mindig itt sétál, Romulus és Remus szoptató dajkája, a farkas, egy szük kis ketrecben és bár pokolian meleg van és lihegve nyelvel, nem felejt el, hogy ő a jelképes állami farkas és »reprezentál«.

Mussolini oroszlánja

Egy forró, sirokkós reggelen, korán, mikor még elviselhető a hőség, elsétáltam a Borghese-kertbe, melynek mélyén a római Giardino-Zoologico terül el. Olyan állatkert, mint a budapesti, külsőleg is nagyon hasonlít hozzá és nem gazdagabb. Most minden nevezetessége az, hogy itt látható Mussolini oroszlánja, melyet hirnevés gazdája a politikai viharok kezdetén az állatkertnek adott át megőrzésre, hogy meg ne egye a szobalányát és esetleg őt magát.

Öreg őt vezet a nevezetes vasrácsokkal kerített ketrechez, melyben három kölyökorszlán játszadozik. Már messziről kiabál:

— Italia, Italia.

Igy hívják Mussolini nőtény oroszlánját.

Italia érti a nevet, látszik, hogy azelőtt uri nevelést kapott s gazdája perzsaszönyegjein hentergett. Kezesen a rácsához jön, odadörgöli kedves, zsömlyeszín pofáját és dorombol, mint egy veszedelmes cicá.

Két hónappal ezelőtt hozták ide — magyarázza az ősz talián — a kegyelmes ur, maga hozta ide, de azért az ő tulajdona. Tessék nézni ezt a táblát.

A ketreccen fehér zománcozott tábla, rajta nagy fekete betűk:

Leonessa »Italia« propheta di S. E. Mussolini.

— És hogy viseli magát »Italia?«

— Jól, nagyon jól. Nincs rá semmi panasz.

— Nem harap?

— Dehogyan, hiszen csak hat hónapos, fél éves. A kegyelmes ur szopós korában vette egy cirkuszban. Aztán sok volt a dolga és ide adta, kosztba.

— Mit kap enni?

— Mindennap friss csikóhúst.

— Hát ez a másik kettő?

— Ez az állatkerté. A pajtásai. Ezek csak négy hónaposak.

A három oroszlán között a ketreccen hever egy furcsa állat is: egy kis drót-szőrű kutytus.

— Mit keres itt ez a kutytus? — Kérdezem.

— Italia nevelőnője.

— Hogy-hogy?

— Ez szoptatta, mikor kicsi volt.

Pastore, Pastore, — hívja a kutytus. Azóta nagyon megkedvelték egymást. Italia nem bír megválni tőle, sohasem bántja, megvédi a többiektől! Italia hála.

Ott, ahol valamikor Romulus és Remus farkastejet szoptott, most egy oroszlán kutyatejen nevelődött.

— A kegyelmes ur — mondja a szolgáló, — majdnem mindennap eijön ide, hogy meglátogassa Itáliát. Ha nem jöhet, telefonon érdeklődik iránta. Tegnap nem volt itt, tegnapelőtt sem.

Mussolini az állatkertben

Nem is csoda. Soha sem volt ilyen izzó, viharos nyár a miniszterelnöki palotában, a Piazza Colonnán.

Ma azonban szerencsénk van. Fél kilenckor az állatkert előtt megáll egy gépkocsi s abból kiszáll Italia miniszterelnöke. Benita Mussolini, oldalán egy alacsony fiatalemberrel, a titkárával.

Mussolini a Matteotti-ügy óta Rómában lakik, a Piazza Barberini közelében, a Tittoni-palota lakosztályait bérlő. Most nem mutatkozik a tömeg előtt, mint régebben, nem lovagol végig a Via Nazionale. Reggel viv, aztán meglátogatja az oroszlánját.

Az olasz kormányelnök sok arcképet láttam a római kirakatokban, fascista ingben, karján az oroszlánval is, kürtökkel és szalonkabátban, de a fotografiák csak hiányos fogalmat adhatnak róla, mert a szemek az arcképeken nem élnek. Mindenekelőtt szemei ragadjak meg a nézőt s gyors mozdulattal. Arca sápadt, szinte betegesen halvány, az

tábornok bibliotékája, Kossuth Lajos: »Iratam az emigrációból, a szabadságharc története.«

Türr Stefánia ezt mondja:

— Mussolini régóta személyesen ismerem. Mi, kik itt élünk, tudjuk, hogy a Matteotti-ügyet kizáróan a fascisták közé betolakodott agent-provokátorok idézték elő, hogy a nemzeti gondolatot elgáncsolják. Minden fascista elítéli ezt a gyilkosságot. Semmiféle politikai kedélyhullámzás nem feledtet el az olaszokkal, hogy milyen napokat éltek át itt Firenzében és egész Olaszországban, mielőtt Mussolini megérkezett volna. Testvérháboru küszöbén állunk s az uccákon torlaszok emelkedtek. Akkor jött ő hatalmas tömegek élén, hogy megmentse egész Európát a bolsevizmustól.

— Azóta három éves gyermekek, fiúk és kislányok büszkén hordják a fekete inget, még grófok és hercegek is a frakk plasztrónja alatt. Mussolininak egy nagy erőssége volt és van, amit nekem is gyakran hangoztatott: ismeri a tömeget, kifünő lélekbuvár. Gondolkozva beszél, gondolkozás közben születnek meg sugalmas mondatai. A királyi ház is nagyon kedveli őt. Multkor az anyakirálynő sajtókezü irásával levelet írt neki.

Mussolini, mint családapa

— Három gyermeke van, kik anyjukkal együtt Milanóban élnek. Legidősebb gyermeke leány, Eddának hívják, az a legszínesebb. Ő örökölte apja arcát, szemét és nagy vérmérsékletét. Két kisebbik gyermeke Vittorio és Bruno, fiú. Kevesen tudják a mostani kormányelnökről, hogy valaha, mikor még nem kormányozta Itáliát, neki is volt egy kalandja a vasúti sorompónál. Gépkocsijával nekiment a leengedett sorompónak, mert nem akart várni. Azóta csodálatos önuralomra tett szert. Hajnaitól éjfélig dolgozik. Hét dolgot intéz egyszerre, sokfelé szóródó, mindig éber figyelemmel. Legutóbb akkor találkoztam vele, amikor fiam Amerikába készült és én támogatást kértem. Kedélyesen eszevegték, mikor egyszerre fölugrott a telefonhoz rohant és így mentegőzött: »Bocsánatot kérek, haza kell telefonálnom, megkérdem, hogy kapott-e ma az oroszlánom reggelit. Attól tartok hogy az oroszlánom azóta megette a szobalányt.«...

Itt Rómában is sokat emlegetik Mussolini oroszlánját. Sehol másutt nem értenék meg ezt a szenvedélyt, hogy egy miniszterelnök a dühös ellenzék mellett külön oroszlant is tartson magának. De ez a föld latin, még mindig romantikus és talán a régi állatmesék folytán, melyek itt még mindig eleven valóságként hatnak, talán a nép szín-játszó hajlama miatt, az emberek közeli és közvetlen kapcsolatban élnek alsóbbrendű testvéreikkel, az állatokkal. Rómában annyi a kővér, gyönyörű macska, hogy esténként Trajanus császár fóruma csillog a zölds macskaszemekből. A Capitolium

utolsó hetek tulfeszített munkájától. Szája kissé durcás, bardásdgtalan. Most jut eszembe, hogy kihez hasonlít. Tegnap a Capitoliumi muzeumban láttam *Scipio Africanus* szobrát. Annak a mása ez az ujkori latin. Ugyanaz a négyszögletes kemény fej s a tagbaszakadt termet, a széles mell, a népi származására vall, az apjára, ki nem járt iskolába, fegyverkovács volt Romagnában s mint nemzetközi szocialistát le is tartóztatták akkor, mikor Mussolini Svájcban éhezett.

A miniszterelnök odasiet a ketrechez, önfelédten int Italianak s pár percig nézi. Látszik, hogy most is szinpadon van. Ragaszkodik régi szokásaihoz, akár csak a rossz toscanai szivarhoz, melyet a kocsisok szívnak.

A látogatás rövid. Egy miniszterelnöki *acte de presenc.*

Mussolini titkárával gépkocsijába száll s a külügyminisztériumba hajtat. Az ecákön Matteotti nagy fényképeit áruhá s azt az alkalmi füzetet, melyet itt sokan vásárolnak: »Matteotti élete és munkássága.«

A miniszterelnök röpi a hivatalába hogy ott birkózzék a másik oroszlanal: Itáliával.

Kosztolányi Dezső

A kormány visszaállítja az ipeki patriarchatust

Augusztus 26- és 27-ikén lesz az ünnepélyes installáció

Az új kormány egyházpolitikája még nem bontakozott ki, azonban egyes motívumok amellett szólnak, hogy a kormány egyházi téren is rendbe igyekszik hozni függő kérdéseket. Ugyszólván első intézkedése a kormánynak, hogy elfogadta a patriarkátus azon javaslatát, hogy a patriarkát az *ószerbiai Ipeken is installálják*, aminek óriási elvi és történelmi jelentősége van. Az installáció még e hó folyamán megtörténik.

Az *ószerbiai Ipeken* volt Durán cár idejében az első szerb patriarkátusi székhely. A karlóca-beogradi patriarka Ipeken való installációja annyit jelent, hogy ez az ősi patriarkátus, melyet a török uralom szüntetett meg, illetőleg tett lehetetlenné, újból fennáll és újból megjelent a történelem szinpadán: ezt akarja a szerb egyház a világ előtt történelmileg kiemelve dokumentálni.

Ipeken ma is áll még a régi kolostor. Ebben a kolostorban *augusztus 24-én teljes püspöki zsinat ül össze*, amely a patriarkátus visszaállításának módjait tárgyalja. Nagy ünnepséggel fogja a kormány e történelmi lépést emlékeztetéssé tenni. *Augusztus 26. és 27-én megy végbe ez az installáció, a király, a kormány, a skulptina, a püspöki kar, a papság és a nép jelenlétében.* A legjelentősebb mozzanata ennek a beiktatásnak, hogy a király személyesen vezeti be a patriarkát a templomba, egészen a patriarkátusi székig, átadja a királyi kegylevelet s az ország, az egész szerbőség nevében az ugynevezett panagiát nyújtja a patriarkának. Nagyértékű drágakövekkel diszített szentkép ez, mit a patriarka méltósága és hatalma jelöl, a nyakában visel s ami utódaira átszáll. Ezen ünnepi aktussal teljes érvénybe emelkedik az ősi patriarkátus, Dimitrie patriarka pedig a »pecsko-karlovačko-beogradszki« patriarka címét fogja viselni.

Rekonstruálják a kormányt

A kis pártok nem lépnek be a kabinetbe — A kormánypártok megegyeztek a főispáni állások felosztásáról

Beogradból jelentik: Sándor királynak Beogradba való hazatérése után sem történt egyelőre semmi lényegesebb esemény a belpolitikai életben. A király előtt szombaton délelőtt *Petrovics* Nasztáz belügyminiszter és *Hadzsis* tábornok, hadügyminiszter jelentek meg és referáltak az általános politikai helyzetről. A szombati nap folyamán híre terjedt, hogy *a kormányban még üresedésben levő miniszteri tárcákat rövid időn belül be fogják tölteni.* Tudvalevő, hogy az új kabinet megalakulásakor néhány tárcát fentartották a kisebb pártcsoportoknak, amelyeknek a kormányba való belépésére számítottak. Miután azonban *a szűkebb kormánykoalíció nem bővült ki újabb pártokkal, a még betöltetlen tárcák felett is a demokrata, muzulmán és klerikális pártok fognak osztozni.* Végleges megegyezés még semaszemélyekre, sem a tárcákra nézve nem jött létre. Hír szerint az erdő- és bányaiügyi, valamint igazságügyi tárcát a demokraták kapják és a jelöltek közt *Rafailovics* Zsíkát és *Agatonovicsot* emlegetik. *Hrasznic* dr. igazságügyminiszter valószínűleg a törvényegységesítő miniszteri tárcát tartja meg.

A parlament összehívása

A parlament új ülőszakánának idejét még nem állapították meg. Tekintettel azonban arra, hogy a közvélemény részéről hangok hallatszanak, hogy a parlamentnek dolgoznia kellene, valamint a kormány sem akar parlament nélkül kormányozni, valószínű, hogy a nemzetgyűlést szeptember első hetére összehívják.

A tisztviselő-kérdés

Az ukázbizottság szombaton délelőtt is a tisztviselőkérdéssel fog-

lalkozott. *Antonovics*, a tisztviselőszövetség elnöke délelőtt *Davidovics* miniszterelnök előtt ismertette a tisztviselők anyagi és általános helyzetét. A miniszterelnök a beható referátum után ígéretet tett a tisztviselők kívánságainak támogatására. A kormánynak az a terve, hogy a közigazgatási tisztviselők kicserélése után hamarosan sorra kerül a minisztériumi tisztviselők felváltása is, már amennyiben ez szükségesnek mutatkozik.

Davidovics a királynál

Davidovics Ljuba miniszterelnök szombaton délután fél ötkor kihallgatáson jelent meg a királynál. A másfélórás kihallgatáson a miniszterelnök a kormány működésén kívül *Radics* beszédével kapcsolatban kialakult politikai helyzetről referált a királynak. *Radics* első beszéde körül megindult sajtóvita most ugyanis ismét kiélesítette a helyzetet. Mint ismeretes ugyanis, *Radics* Istvánnak a *Politikában* megjelenő beszédét a blokk körében erősen megcáfolták és azt állították, hogy a lap meghamisított formában közölte a beszédet. Ezzel szemben a *Politika* szombati számában minden cáfolattal szemben fentartja állítását, hogy *Radics* beszédét, amely gyorsírói jegyzetek alapján készült, minden változtatás nélkül közölte.

A miniszterelnöknél nyomban az audiencia befejezése után megjelentek *Korosec*, *Hadzsis* és *Markovics* Pero miniszterek, akiket informált a kihallgatás lefolyásáról. Hat óra husz perckor az uralkodó a királyné kíséretében elutazott Topolára. *Davidovics* Ljuba miniszterelnök és *Jovanovics* Ljuba házelnök kíséretében, ahol részt vesznek a Péter király halálának évfordulóján megtartandó gyászistentiszteleten.

Davidovics félhivatalos lapja bejelenti a Magyar Párt feltámasztását

A Demokratija éles kritikája a Pasics-kormány nemzetiségi politikájáról

Beogradból jelentik: A *Davidovics-párt* hivatalos lapja, a *Demokratija* szombati számában feltűnést keltő, egész oldal terjedelmű cikket közöl »A nemzeti kisebbségek jogai« címmel a jugoszláviai magyar és német nemzetiségek helyzetéről. A cikk kivonatossan így hangzik:

— A radikális-párt sajtója és képviselői mindig hangoztatták, hogy a nemzetiségi kérdést a legliberalisabban kívánják kezelni. A gyakorlatban azonban egészen másként alkalmazták az alkotmány rendelkezéseit a nemzetiségi politikában. A radikális kormány nemzetiségi politikája képtelen volt arra, hogy a nemzetiségek kívánságait kielégítse. A Pasics-Pribicsevics-kormány nemzetiségi politikája jelentette

a magyar és német ügyvédek üldözését, nemzetiségi állampolgárok átadását a határon, zaklatásokat az alantas rendőrhatalóságok részéről, a szakértő és képesített tisztviselők kidobálását a hivatalokból és a kisebbségi szavazótömegek kihasználását a kormánypolitika céljaira.

Elég rámutatni a volt belügyminiszternek arra a törvénytelen intézkedésére, amellyel — egy-

hivatalos számmal el sem látott — bizalmas rendelet útján

utasította a főispánokat, hogy a magyar és német választókat ne vezessék be a választói névjegyzékbe.

ugy. hogy a starakanizsai és sentai járások kivételével a magyarokat csakugyan meg is fosztották választói joguktól. *Még sajnálatosabb, méltatlanabb és szégyenletesebb* — írja a *Demokratija* — az a játék, amelyet a kisebbséggel való alkudozásokkal és *zsarolásokkal* folytattak. A magyarokkal történt paktálásokról és *zsarolásokról* annakidején éles cikkeket írt *Protics* Sztoján. A Pasics-kormánynak a Magyar Párttal a választások előtt lefolytatott paktumtárgyalásai közönséges zsarolásnál egyébrek nem minősíthetők. Kiáltó példa erre, ami a Pasics-Pribicsevics-kormány megalakulása után történt. A radikálisok újból érintkezést kerestek a kisebbségekkel és *Radovics* Jován szubotcai képviselő, mint a kormány megbízottja meg is kezdte tárgyalásait a Magyar Párt vezetőivel Szubotican az esetleges választásokra való megegyezés létesítésére. Ez a tárgyalás nem vezetett sikerre.

A magyarok nagyobb ellentállást tanúsítottak ezuttal és lelkiismeretesebb politikát folytattak; helyzetük kedvezőbb volt, mint a választások előtt, mert tömegeik végre bekerültek a névjegyzékbe.

A sikertelenül félbeszakadt tárgyalások után a Pasics-Pribicsevics-kormány megkezdte az »alkotmány végrehajtását« és a belügyminiszter május 3-iki 9041. számú rendeletével feloszlatta a Magyar Pártot. Vajjon ezt a rendeletet a belügyminiszter az alkotmány alapján bocsátotta-e ki? *Nem, hanem egy kiadott magyar kormányrendelet alapján, amely az alkotmány 142. szakasza szerint érvényét veszítette.* A Pasics-Pribicsevics-kormányt feszélyezte a Magyar Párt fennállása, amelynek munkája nem volt már többé »államalkotó«, mintahogy egyszerre megszűnt »államalkotó« lenni a német Kulturbund is. *1923. januárjában még államalkotó volt a Magyar Párt, hiszen Nincsić Momcsilló külügyminiszter akkor a kormány nevében hivatalosan tárgyalt vele választási megegyezés irányában.*

Ezután részletesen bizonyítja a cikk, hogy az alkotmány 14. szakasza a kisebbségeknek biztosítja az egyesülési és gyülekezési jogot és hogy az 1875-ben kiadott magyar rendőrhatalósági rendelet nem lehet érvényes. *Srskics* Milán — mondja a cikk — ezzel a rendeletével »magas« fokra emelte az országban az alkotmányosság fogalmát. Majd rámutat arra, hogy parlamentáris és alkotmányos országban a politikai jogok és a gyülekezési szabadság nem függhet a közigazgatási hatóságok akaratától.

A polgári jogegyenlőség azt jelenti, hogy a polgárok fajra, vallásra és anyanyelvire való tekintet nélkül részesülnek azokban a jogokban, amelyeket az alkotmány biztosít nekik. A nemzeti kisebbségek törvény előtti egyenlőségéről a nagyhatalmakkal 1919 szeptember 10-én kötött szerződés is gondoskodik. Ezt a szerződést 1920 november 29-én a Népszövetség garanciája alá helyezték. A kisebbségek jogai abszolút értékűek és nem függhetnek a kisebbségek politikai magatartásától.

A jelenlegi kormánynak az alkotmányt valóban tetté kell váltania, hogy az ország polgárságának lelkébe a nemzetiségre való tekintet nélkül — visszatérjen a béke és megelégedettség.

A *Demokratija* végül azt írja, hogy

A Davidovics-kormány az előbbi kormány törvénytelen határozatát megsemmisíti, mert ezt követeli az ország demokratikus haladásának érdeke.

Nátha? Fejfájás? Fogfájás? Szagatás? Izom- vagy idegyöngeség? Jó érzést csak a valódi Feller-féle Elsafuid szerez! A legjobb fájdalomcsillapító és frissítő házaszer és 25 éve kedvelt kozmetikai szer a bőr- és szájbápolásra. Sokkal erősebb, kiadósabb és jobb, mint a sósborszesz, Csomagoással és portóval együtt 3 duplaüveg vagy egy különleges üveg 24 dinár, 36 duplaüveg vagy 12 különleges üveg 214 dinár és 10% felár. Sztéküldi Feller V. Jenő gyógyszerész. Stubica donja központ 185. (Horvátország). 9129

A romániai liberális-párt revideálja nemzetiségi politikáját

A tisztviselőknek tudni kell a lakosság nyelvén

Nagyváradról jelentik: A romániai liberálistárhoz tartozó erdélyi képviselők Cosma Gábor dr. szenátor elnöklete alatt értekezletet tartottak, amely a romániai nemzeti kisebbségek kérdésében elfoglalt eddigi álláspontjuk revíziójának kérdésével foglalkozott.

Az értekezlet résztvevői megállapították, hogy az igazságszolgáltatásban és közigazgatásban egyaránt mellőzik az Erdélyben született hivatalnokokat és helyükbe olyanokat tesznek, akik az itteni törvényeket, közszellemet és nyelveket nem ismerik, holott szükség van arra, hogy a közügyekben olyanok járjanak el, akik alkalmasak arra, hogy a lakosság panaszaat anyanyelvükön hallgassák meg. Az igazságszolgáltatásban évek óta egyetlen erdélyi származású bírót sem neveztek ki, ehelyett nyugalomba helyeztek vagy rendelkezési állományba küldtek régi kipróbált erőket. A rendőrségi szolgálatban is elnyomták az erdélyieket és jelenleg csak Kolozsvárott, Lugoson és Temesvárott van erdélyi születésű rendőrprefektus. A megoldás az volna, hogy erdélyi ügyekben a reszortminiszterek ne intézkedjenek addig, míg meg nem hallgatják az illető vármegyében született és nevelkedett parlamenti tagokat.

Az értekezlet a kisebbségi kérdésben azon meggyőződésnek adott kifejezést, hogy a kisebbségi kérdés helyes megoldására alkalmasak az erdélyi politikusok alkalmasak, akiknek e kérdésben megfelelő iskolázottságuk és kiforrott véleményük van.

Az eucharisztikus kongresszus első napja

Huszonötézer hívő zarándoklása Osijekre

Az oszjeki eucharisztikus kongresszus első napja — az oszjeki római katolikus plébániahivatal hozzánk érkezett jelentése szerint — imponzáns ünnepi kiülsőségek között, a legnagyobb rendben, mintegy huszonötézer ember részvételével folyt le.

A fellobozótt város ünnepi díszbe öltözött falai közé pénteken érkeztek meg az utolsó vendégek, köztük a vajdasági és szubotica-i hívek tömege. Pénteken délután öt órakor a felsővárosi plébániatemplomban Sirola horvát zeneszerző »Ábrahám áldozata« című oratóriumát adta elő a zagrebi énekkar az oszjeki színház zenekarának közreműködésével.

Szombaton reggel hét órakor volt az első mise és a gyermekek áldozása az Ezredkertben. Kilenc órakor öt templomban szolgáltattak pontifikális szentmisét, amelyet a magyar résztvevők a Szent Ferenc-rendi templomban hallgathattak meg. Ezután gyűlésezések voltak a város különböző, gyönyörűen feldíszített terein. A gyűlést Pavics Matija, generális vikárius, a kongresszus elnöke nyitotta meg. Beszédet tartott többek között Budanovics Lajos bácskai apostoli adminisztrátor és Aksamovics diakovói püspök is.

Délután a katolikus ifjúsági szervezetek és Mária-kongregációk

tartottak konferenciákat. Egyidejűleg a színházban Calderon drámáját, a »Baltazar«-t adták elő. Öt órakor az összes templomokban vecsernyét és szentbeszédet tartottak a szent Eucharisztia tiszteléséről. Este a Royal-mozi »A galileai«, az Uránia-mozi »Jézus Krisztus« filmét mutattak be. A Slávia-moziban a rumai dal- és zeneegylet a németek számára előadta a »Das Dorf ohne

Glocke« című operettet.

Ejfélkor valamennyi templomban éjfél mise és szentbeszéd volt. A Szentmise gyümölcseiről és azok hasznáról a magyarok részére Csávossy Elemér becskereki Jézus-társasági atya, a németek részére Wagner Vjekoslav beogradai lelkész tartott szentbeszédet.

Vasárnap folytatódnak az eucharisztikus kongresszus ünnepei.

Részletekben lehet fizetni az adóhátralékokat

A pénzügyminiszterium halasztást adott a régi adók kifizetésére

Augusztus 15-én járt le az a határidő, amelyet még a régi kormány tűzött ki a hátralékos jövedelmi-, vagyoni- és hadinyereségadó kifizetésére. Eddig az ideig azonban az adóhivatalok a legtöbb helyen még nem készültek el a most esedékessé vált 1918—21. évi jövedelmi- és vagyoniadó, valamint az 1918—20. évi hadinyereségadó kivetésével és így az adófizetők nem róhatták le adó tartozásukat. Így Suboticán csak az I. körü adókivetés történt meg és most folyt a VIII. körü lakosság adójának megállapítása és csak azután kerül sor a többi kerületekre. Ettől eltekintve is nagy gondot okozott azonban különösen a kereskedőknek és iparosoknak, hogy több évi adójukat egyszerre kell lefizetniük és ezért már a régi kormány idején halasztást kértek az adótartozások kiegyenlítésére. A volt kormány azonban elutasította a kereskedők kérését.

Legutóbb csütörtökön a Subotica Gyárosok és Kereskedők Egyesületének nevében Manojlovics Dusan gyárigazgató, Vidukovics Zeljo és Pancsics Mihály, valamint Damjanovics Milán titkár küldöttségileg megjelentek a pénzügyminiszteriumban, hogy ott a subotica adófizetők részére részletfizetési kedvezményt kérjenek. Sztojanovics Josip, az állami adók vezérigazgatója fogadta a küldöttséget és közölte, hogy a pénzügyminiszterium épen aznap intézkedett a kedvezményes adófizetés kérdésében.

A közlés szerint a pénzügyminiszterium augusztus 14-iki 18297/924. szám alatt megengedte, hogy a bácskai, bánati és baranyai adófizetők, akik több évi adóhátralékban vannak, a most esedékes 1918—21. évi jövedelmi- és vagyoniadót, valamint az 1917—20. évi hadinyereségadót 1925. március 1-ig részletben fizethessék ki. A kedvezmény csak azokra vonatkozik, akik igazolni tudják, hogy nem képesek adótartozásukat egy összegben kiegyenlíteni.

Mindazok, akik a részletfizetési kedvezményre igényt tartanak, 25 dináros okmánybélyeggel ellátott kérvényt tartoznak benyújtani és pedig:

5000 dinárig terjedő összegnél a járási pénzügyigazgatóságokhoz (Sreska financijska uprava.)

5000—25.000 dinárig a kerületi pénzügyigazgatóságokhoz (Okružna financijska uprava.)

25000—50000 dinárig a tartományi pénzügyigazgatóságokhoz (Oblasna financijska uprava.)

50000 dináron felül pedig a pénzügyminiszteriumhoz küldendő a kérvények.

Minden kérvényt az illetékes adóhivatalnál kell benyújtani.

Az említett fórumok saját hatáskörükben állapítják meg a kérelmező számára a részletfizetés módját. A később befizetett adók után 8 százalékos késedelmi kamatot kell fizetni. A benyújtott kérvényeken meg kell indokolni, hogy a fél milyen alapon kéri a kedvezményt.

Teljessikerrel ért véget a londoni konferencia

A franciák és németek megegyeztek a Ruh-rvidék kiűritésének határidejében — Dortmundot néhány nap mulva kiűritik a franciák

Julius 16-ikán ült össze Londonban a szövetséges hatalmak konferenciája és harmincegynapi tanácskozás után szombaton, augusztus 16-ikán a konferencia delegációinak vezetői aláírták a záróülési jegyzőkönyvet.

Világpolitikai jelentősége volt a konferenciának már összeülése pillanatában, amikor Anglia és Franciaország nevében a baloldal vezetői, Macdonald és Herriot irányítása mellett az a cél vezette a tanácskozó feleket, hogy kivezessék a kátyúból, a gazdasági katasztrófából Európát azáltal, hogy a világháború legelső okát, Németország válságát közös megértéssel szánják. A megegyezést azonban — jól látta a két szocialista miniszterelnök — nemcsak a győztes hatalmaknak egymás közt, hanem Németországgal szemben is létre kell hozni és nem lehet Németországról határozni — Németország nélkül. Versailles óta Londonban találkoztak ismét egymással a győztes hatalmak és Németország megbízottai azzal a különbséggel, hogy a német kancellár, ezúttal nem mint legyő-

zött, hanem mint teljesen egyenrangú fél ült le a tárgyaló asztalhoz.

Többször került a konferencia városos szituációba és a tanácskozások sikerét nem egy ízben veszélyeztette a megbukott francia jobboldali blokk támadosa Herriot engedékenységse ellen, végül azonban pénteken este létrejött a megegyezés a francia és német delegátusok között is a legkényesebb pontra, a Ruh-rvidék kiűritésére nézve is.

A konferencia — a német delegátusokkal együtt — elfogadta a szövetségek közötti szakértői bizottság jelentését a német fizetőképességre nézve és az eddigi súlyos fizetési feltételekkel szemben a jóvátétel teljesítésére engedményt kapott Németország — súlyos szankciók záradékával. A Dawes-javaslat lehetővé teszi Németország finansziális szanálását azáltal, hogy nyolcszázmillió aranyárka nemzetközi kölcsönt biztosít Németországnak. A kölcsönt és annak kamatait a szövetséges hatalmak együttesen és első helyen garantálják a hitelnyújtó pénzcsoporthoz szemben.

A szanálás lehetővé teszi a jóvá-

tétel teljesítését Németország számára, viszont a jóvátétel teljesítése módját nyújt Herriotnak is arra, hogy beváltsa a francia baloldal programját: a Ruh-rvidék megszállásának és a katonai szankcióknak megszüntetését.

A francia és német álláspont között a kiűritésre nézve kompromisszumos javaslat jött létre, amely szerint a Ruh-rvidék kiűritésének határidejét egy évben állapították meg — és a kiűrités a jóvátétel teljesítésének arányában fokozatosan fog megtörténni.

A londoni konferencia szombaton este véget ért és augusztus 16-ika ezzel új korszak kezdetét jelenti Európa történetében.

Aláírták a konferencia záró jegyzőkönyvét

Szombaton délelőtt a szövetséges hatalmak delegátusainak tudomására hozták azokat az eredményeket, amelyeket a Ruh-rvidék kiűritése tekintetében pénteken a francia és német delegátusok egymás közt elértek. Szombaton este fél hétkor aláírták a konferencia záró-jegyzőkönyvét, ami a londoni tanácskozások befejezését jelenti.

Angol hivatalos jelentés szerint Macdonald a franciák és németek közt lefolyt tárgyalásokon nem vett részt és a tanácskozásokon csak mint közvetítő szerepelt. Az angol kormány maga részéről nem adta fel az előző kormányhoz azt a felhívását, hogy nem ismeri el jogosnak a Ruh-rvidék megszállását. Ezt az álláspontját az angol kormány most is tartotta.

Megkezdődik a Ruh-rvidék kiűritése

A Matin jelentése szerint Dortmund és Ruh-rOsthofen kiűritése már a legközelebbi napokban megtörténik, amint a megállapodásokat aláírják.

Elrekvirálták

az erdélyi Magyar Párt helyiségeit

A pártvezetőség bűnvádi uton keres orvoslást

Kolozsvárról jelentik: Az erdélyi Magyar Párt június elején hosszu vajúdas után abba a helyzetbe került, hogy beköltözhetett a kolozsvári Monostori-ut 18. szám alatt bérelt helyiségébe. A párt helyiségei ellen nyomban valóságos rekquirálási hadjárat indult meg. Előbb egy állítólagos rendőrspektor, aztán egy egyetemi tanár, egy ügyész és egy tábornok jelentettek be a kárthelyiségek közül elrekvirálandó lakásra igényt. A párt ügyésze, Elekes Viktor dr. útján felebbeztetést adott be a lakáshivatal részéről kiadott végzés ellen. A felebbeztetést a rekquiráló vegyes bizottság háromheti halasztás után most vette tárgyalás alá és a helyiségekből három szobát kiutalt Manoliu ügyésznek, további két szobát pedig lerekvirált ugyan, de későbbre tartja fenn a jogot arra nézve, hogy azok végleges kiutalása iránt intézkedjenek.

A határozatról a Magyar Párt kerülő uton értesült. Be sem várta a hivatalos közlést és pénteken megjelent a felebbiteli vegyes bizottság elnökénél és felebbeztetést nyújtott be hozzá. Az elnök bejelentette, hogy a felebbeztetési határidő tíz nap, amely után az iratokat a belügyminiszterhez fogja felterjeszteni, kinek jóváhagyása előtt a lakás lerekvirálása nem jogerős.

Elképzelhető a központi pártiroda tisztviselőinek megépítése, mikor szombaton délután egyik rendőrkomiszar jelentette, hogy megkezdte a rekquirált lakás azonnali átadását. Az igazgató tiltakozott a rekquirálás ellen, mivel a végzés még nem emelkedett jogerőre és amikor tiltakozása nem használt, kijelentette, hogy a rendőrprefektura utasítására fogantatott eljárás magánlakásértésnek tekinti, ami ellen a bíróságnál fog a Párt jogvédelmet keresni.

Szervezkedik a demokrata-párt Bácskában

Blokkba akarják tömöríteni a kormánytámogató pártokat

— *Nikolics Brankó dr. a noviszadi Davidovics-párt vezérének nyilatkozata* —

Az új kormány megalakulásáig a noviszadi kerület demokrata-pártja formailag egységes volt. A Davidovics-kormány uralomrajutása azonban a pártvezetőség kettéválásának eredményezte. A helyi szervezetek pedig a Davidovics-féle demokrata-párt táborába sorakoztak.

Igy a *palánkai, titeli és őbecsei* járási szervezetek már bejelentették a Davidovics-párthoz való csatlakozásukat, a *zsablyai és noviszadi* járási szervezetek pedig demokrata szervezetek között eddig többek között a *noviszadi, csurogi, zsablyai, begeszi, deszposzentiváni, témérini* helyi szervezetek jelentették be, hogy Davidovics párthívei.

A demokrata-párt noviszadi kerületi szervezetének eddigi elnöke, dr. *Boksán Milos*, volt nemzetgyűlési képviselő, *Pribicsevics-párti*, így az új kerületi szervezet *elnöke*, a régi egységes demokrata szervezet alelnöke *Nikolics Brankó dr.* kir. közjegyző, volt igazságügyminiszteri osztályfőnök lett.

A noviszadi helyi szervezet eddigi elnöke *Latincsics János dr.*, szintén *Pribicsevics híve*, az új Davidovics-párti elnök *Miroszavlyevics Velyko* esperesplébános.

A központi pártvezetőség egyelőre az adatgyűjtés munkáját végzi, seregszemlét tart, hogy megállapítsa, hogy mekkora tömegekre számíthat a meginduló politikai kampányban. A szervezkedés munkája csak most kezdődik valójában, *a párt szeptember elsejétől hetenként kétszer megjelenő lapot is, ki fog adni Noviszadon.*

Munkatársunk beszélgetést folytatott *Nikolics Brankó dr.*-al, a kerületi szervezet elnökével, aki a következőket mondotta:

— Törekedni fogunk, hogy az új érásban valóra váltsuk pártunk programját. Az országos politikából ismert célokat meg akarjuk valósítani a legkisebb közigazgatási egységeken, a községeken belül is. *A béke és a rend programjával jövünk.*

Párthiveinknek redukálni kell igényeiket, mert az ország érdekeit nem szoríthatjuk háttérbe sem párt-

érdekből, sem személyes érdekekből. *A közigazgatást politikamentessé akarjuk tenni.*

A városi és községi politikában végtelenül fontosnak tartjuk, hogy a *községi választásokat minél hamarabb kiirják*. Mindaddig, amíg a községi választások megtarthatók nem lesznek, addig azt szeretnők, ha az *azonos célu polgári pártok — a szocialisták állásfoglalását* nem ismerem — blokkba tömörülnének. A blokk megalakulásánál a *Vajdaságban a Davidovics-pártra, a radikális-párt Protics-frakciójára, a bunyevác-sokácra, a szlovák-néppártra, a földműves-pártra, a német, a magyar és a zsidó pártokra gondolok*. Ez a blokk átmeneti alakulat lenne, a választások majd tisztázzák az erőviszonyokat és új konstellációt teremtenének. Reméljük, hogy az új választások még ez év végén, vagy legkésőbb a jövő év elején megtarthatók lesznek.

A tisztviselőkérdés szintén megoldásra vár. Az az álláspontunk, hogy a *korrekt és képzett tisztviselőket* helyükön hagyjuk. A kisebb állásban levő tisztviselők ügyében pedig, kizárólag használhatóságuk figyelembe vételével, hivatali fenntartásuk fog dönteni.

Az igazságügyminisztérium vajdasági ügyosztályán 1921 óta ugyaszólván sem történt. Most pártunk intervenciójára, amelyet *Pecsics* miniszter különösen támogatott, az ügyosztály élére kinevezték dr. *Gyurgyev Bosko* noviszadi táblalibrót. *Gyurgyev dr.* Budapesten végzett nagy képzettségű jogász, akinek működéséhez nagy reményeket fűzünk.

Ami az állampolgároknak egymáshoz való viszonyát, az állampolgári egyenlőség kérdését illeti, ezekben a kérdésekben pártunk tisztaliberális álláspontja annyira közismert, hogy szinte szükségtelennek tartom azt ismételni.

A nyilatkozat végén munkatársunk még azt kérdezte, hogy hogy képzelhető el a Davidovics-párt és a Magyar Párt jövő viszonya.

— *Minden a Magyar Párttól függ* — szölt a dodonai válasz.

A szerelmes Bassano

Miért találta ki a Napoleon-relikviák meséjét?

Brünnből jelentik: A rendőrség nyomozása megállapította, hogy *Bassano Lipót*, az adótiszt, *szerelemből találta ki meséjét az állítólagos Napoleon-relikviákról*. *Bassano-Marek Lipót* a háboru alatt megnősült és beköltözött abba a házba, amelyben a német konzulátus hivatalai vannak elhelyezve. Eleinte jó családi életet élt feleségével, az asszony azonban később beleszeretett a német konzulátus egyik tisztviselőjébe, Ekkor nagy botrányok közepette elvált feleségétől. Ezután az adóhivatalban, ahol egészen jelentéktelen tisztviselő volt, beleszeretett az egyik gépiró lányba. Ez a leány azonban föltűnően intelligens volt és egyáltalában nem mutatott hajlandóságot arra, hogy Bassano érzelmeit viszonozza. Az egyszerű és igénytelen kinézésű adóhivatali tisztviselőt primitívnek tartotta és kifigurázta.

Bassano halálisan szerelmes volt a leányba s mindenáron igyekezett kegyelbe férködni. Hogy imponáljon neki, írónak adta ki magát és különböző írásműveket mutatott föl előtte, amelyekről kiderült, hogy közönséges plágiumok. Mikor látta, hogy így sem boldogul, akkor arról kezdett beszélni, hogy ő Napoleon híres miniszterének, Bassano grófnak leszármazottja és híres őstől

kincseket érő okiratokat és leveleket örökölt.

Belemélyedt a napoleoni idők tanulmányozásába és ebben olyan tájékozottságra tett szert, hogy sikerült neki nemcsak szerelmesét, hanem környezetét és a brünni elismert műtörténészeket is tévedésbe ejteni a relikviákat illetően.

Pszichiáterek megállapítása szerint megrögzött hazudozó, aki azt is elmondta magáról és megsugta mindenkinnek, hogy ő tulajdonképpen gróf, azonban a demokrata köztársaságban a grófi címet nem viseli. Érintkezésbe lépett egy párisi kiváló műtörténésszel, aki különösen a napoleoni korszak kulturtörténetében elismert világtekintély és ezzel állandó levelezést folytatott. Ezeket a leveleket megmutatta azután szerelmesének és ezzel is igyekezett bizonyítani előtte, hogy neki mérhetetlen kincsek vannak a birtokában, amelyeket csak azért nem tud pénzre tenni, mert az állam nem engedné meg, hogy ezeket a történelmi relikviákat Franciaországba vigyék ki, ahol számtalan millió frankot kapna értük. Erre a leány érintkezésbe lépett mindazokkal a brünni szaktekintéllyekkel, akik értenek a történelmi relikviák értékesítéséhez és azt kérdezte tőlük, hogy mennyi egy-egy *Napoleon-levélnék* az effektív értéke. Több előkelő tudóst és egyetemi tanárt keresett föl, akiknél tapogatózott Bassano híres irattárára és így pattant ki a dolog.

Most aztán, ahogy tüzetesebb vizsgálat alá vették a dolgot, megállapították, hogy ezek a napoleoni relikviák csak Bassano fantáziájában vannak meg és az egész ügy kitalálásával Bassanonak az volt a célja, hogy szíve hölgység elérhesse. E megállapítás ellenére vannak olyanok is, akik esküsznek arra, hogy Bassanonak megvannak ezek a relikviák és csupán attól való félelmében vállalta el az örült szerepét, hogy e nagyértékű történelmi kincsektől illetéktelenül megfosztják őt.

Helyreállítják

a munkásbiztosító pénztárak autonómiáját

A szociálpolitikai minisztérium elrendelte a választások előkészítését

A munkásbiztosító pénztárak működését szabályozó törvény, amely a pénztáraknak autonómiát biztosít, már évekkel ezelőtt elkészült, anélkül azonban, hogy azt végrehajtották volna.

Ma az a helyzet, hogy kinevezett igazgatók és igazgatósági tagok állanak a munkásbiztosító élén.

A törvény elkészülte óta már több ízben végre akarták hajtani a pénztárak autonómiájára vonatkozó rendelkezéseket, de a jelenlegi kinevezett vezetők közül egyesek mindig találtak ürügyet az autonómia megvalósításának elhalasztására.

A szociálpolitikai miniszter most rendeletet adott ki, amellyel megakarja szüntetni a munkásbiztosítóknál uralkodó anomáliákat és rendet akar teremteni a pénztárak ügyvezetésében. A szociálpolitikai miniszter rendeletében *utasította a zagrebi állami munkásbiztosító hivatalát*, hogy a munkásbiztosítókról szóló törvény értelmében sürgősen intézkedjék az autonóm választások előkészítésére. A zagrebi központ valószínűleg még az ősz folyamán kiírja a választásokat.

HIREK

CAMILLA

Husz esztendővel ezelőtt a régi Bácskai Hírlap szerkesztőségében nap-nap után azon bámultam, hogy a vezércikkét öt perc alatt már megírva, készen ment le a nyomdába. A harcos, kemény és mindig érdekes vezércikkeket az akkor még alig huszonegyévesztendős Horovitz Gusztáv írta. Horovitz Gusztáv hamar kinőtte magát a vidéki környezetből. Ebben az időben regénye is jelent meg, *Camilla* címmel. *Camilla* romantikus szerelmi történetnek volt a hősnője, a könyv sok finom lírával, melegséggel és szívevel volt megírva, amely irodalmi körökben komoly feltűnést keltett. Akkoriban még baráti viszony volt a kiadók és az újságírók között és a kiadók önzetlenül, lárpurlár, ingyen adták ki a tehetséges, fiatal kezdők könyveit. Igaz ugyan, hogy akkor viszont nem is voltak még olyan sokan irodalmár-zsurnaliszták és az újságírók csak riportot irtak a járda mellől, meg a vasárnapi mellékletben színes tejszarnoki történeteket a Rózi néniéről, a millimáriról, aki ezidőben a legnépszerűbb és legkiadósabb riport-alanyok egyike volt. Drága jó idők voltak ezek, az újságírási arany napjai. Horovitzzal együtt jártunk ki, az egész redakció, a mai strand helyére, ahol husz évvel ezelőtt még vad bozótok és kopár homokszirtek meredtek a tóra és fürdőző kisdiákok rabló-pandur játszottak a parton meztelenül, mint a faunok.

Nem is maradt sokáig közöttünk Horovitz. Elhívták az akkori vidéki

magyar újságírás legreprezentatívabb újságjához, az Aradi Közlönyhöz, ahonnan a háboru szöflította el hosszú évekre. Sokáig nem is látta Suboticát. Néhány hónappal ezelőtt Ithon volt beteg édesanyját meglátogatni. Akkor még mindig a régi friss lendület volt benne. Es most a halál, amelyet sohase félt és amelyet még oly messze hitt magától, orvul és váratlanul kiűtötte kezéből a tollat mindörökre és az újságíró, akinek egész élete küzdelem, izgalom és robot volt, nyugalmat és békét talált.

— **Nyilatkozat.** A következő sorok közlésére kértünk fel: „A Bács megyei Napló beogradi tudósítójával szerdán folytatott beszélgetésem befejezése tévesen van reprodukálva. Én nem azt mondtam, hogy a miniszter a felosztást kimondó határozat végrehajtását „előreláthatóan legkésőbb 1—2 nap múlva felfüggeszti”, hanem azt, hogy „amint velem közlik, ennek a kérvénynek elintézése — miután a kormány a bizalmi szavazatot megkapta — már csak napok kérdése”. A nyilatkozat utolsó bekezdése pedig, mint a beszélgetés befejezése után tett magántermészetű megjegyzés nem volt a nyilvánosságnak szánva. *Pancevo, 1924 aug. 15. Grüber László.*“

— **Malagurszki Albe polgármester visszatért szabadságáról.** *Malagurszki Albe* polgármester pénteken visszatért szabadságáról. A polgármester csak hétfőn veszi át hivatalát.

— **Romániában letartóztatják a szocialista vezetőket.** Bukarestből jelentik: A bukaresti katonai ügyészeg elrendelte hat nagy szakszervezet vezetőjének letartóztatását, akik titkos üléseken tiltakoztak a jelenlegi rendszer ellen, vagy engedélyezett szakszervezeti üléseken politikai jellegű beszédeket tartottak. A katonai ügyészeg lázadás címen fogja perbe a letartóztatottakat.

— **De Valera folytatni akarja félbeszakított beszédét.** Londonból jelentik: *Augusztus 15-én* lesz egyéve annak, hogy *De Valera* ir köztársasági vezért letartóztatották éppen akkor, amikor Ennisben beszédet mondott. *De Valerának* most, hogy szabadlábra került, az a szándéka, hogy az évforduló alkalmával visszatér Ennisbe és befejezi félbeszakított beszédét.

— **Négyszázézer jugoszláv él Amerikában.** Az amerikai Egyesült-Államok legutóbbi népszámlálási adatai szerint az Unió területén 408.000 jugoszláv polgár él. Az Egyesült-Államokban 46 délszláv lap — köztük 6 napilap — jelenik meg, amelyekből 19 horvát, 14 szloven és 13 szerb nyelven.

— **Házasság.** *Dr. Sommer Károly* és *Nagy Ilonka* urleány *augusztus 18-án*, hétfőn d. u. 6 órakor tartják esküvőjüket a Ferencrendiek templomában.

— **Katonalevél.** A Bitoljban katonáskodó bácskai magyar fiúk a *Bács megyei Napló* útján küldik üdvözlőleveleket hozzátartozóiknak és ismerőseiknek. A levelet a következők irták alá: *Rukavina Márton, Sarcsevics József szuboticiák, Kokavczki András topolai és Kiss József, Ruzs Dezső, Pipicz András horgosi katonafiúk.*

— **Próbaszántás Fordson traktorral.** A Fordson gyár képviselője vasárnap és hétfőn délelőtt 11 órakor a szegedi-uti Hartmann telepen próbaszántást végez.

— **A vasárnapi munkaszünet Sztarakanizsán.** Sztarakanizsáról jelentik: A szociálpolitikai minisztérium rendeletét, amely szerint az üzleteket vasárnap egész napon zárva kell tartani, Sztarakanizsán nem hajtották végre, mert vasárnap hetipiac van és így az üzletek is csak a déli órákban zárnak. A sztarakanizsai kereskedelmi alkalmazottak most mozgalmat indítottak a vasárnapi munkaszünetről kiadott rendelet végrehajtása érdekében,

— **Szubotica háztulajdonosok és lakók ankétja.** Vasárnap délelőtt tíz órakor a szubotica háztulajdonosok és lakók ankétot tartanak a Lifka-moziban a lakáskérdés rendezéséről. Az ankét célja a háztulajdonosok és a lakók érdekeinek összehangolása. Az ankét előkészítéséről közölt legutóbbi jelentésünkbe az a téves állítás csúszott be, hogy a szubotica háztulajdonosoknak nincs szervezete. Ezzel szemben tény az, hogy a szubotica háztulajdonosok már háromnegyed évvel ezelőtt egyesületbe tömörültek, amelynek élén Dimitrijevic Böszö elnök és Horvátszki Máté alelnök állnak.

— **A zsidó ifjúság noviszadi országos kongresszusa.** Noviszadról jelentik: E hó 18-án, hétfőn este fél 8 órakor nyitják meg ünnepélyesen a zsidó ifjúsági kongresszust Noviszadon, a Szloboda-szálló nagytermében. A rendező-bizottság nagyarányú előkészületeket tesz a három napos kongresszus minél impozánsabb sikere érdekében.

— **Kondor Iboya sanzon estéje.** Vasárnap este tartja egyetlen sanzon estéjét Kondor Iboya. A hangverseny iránt nagy érdeklődés nyilvánult meg, úgy, hogy a jegyek legnagyobb része elővételben kelt el. A kiváló dísz mellett Komjáthy Károly zeneszerző szereplése tarthat nagyobb érdeklődésre igényt. A nívós műsort Kondor Anci, a 12 éves gyermek-primadonna ének- és táncszámai tarkítják. Jegyek kaphatók még a palicsi Vigadó cukorkaüzletében. Hangverseny után rendez villamos járatok.

— **Az államellenes gót betűk.** Brassóból jelentik: A nagyszabású rendőrség rendeletére latin betűs felirattal kellett beragasztani az ott bemutatásra kerülő Nibelung-film plakátjain az eredetileg gótikus betűkkel szedett „Nibelungen“ szót, minthogy a rendőrség úgy látta, hogy a gót betűk éle az állam ellen irányul.

— **Eljegyzés.** Fürstner Mariska Crnobrdó (Feketics) és Váradi József Senta, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Geiger Andor Zagreb, Elza Seligmann Čakovec, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Megtalálták Mateotti holttestét.** Rómából jelentik: A lapok jelentése szerint Tonello Mastrassi volt képviselő a Sorafano-Castelnuovo portán kiásított holttestben Mateottira ismert. A holttest teljesen szét van darabolva. A rendőrség most ebben az irányban folytatja a nyomozást.

— **Dr. Abelsberg Pál,** a fül-, orr- és torokbetegségek specialista orvosa, ezideig a bécsi és berlini tud. egyet. klinikáknak volt specialista orvosa, rendelését megkezdte. Subotica, Pašičeva ulica 8, a gőzfürdő mellett.

— **Hermann zenetanár növendékeinek hangversenye.** Szombat este tartották telt ház előtt Hermann szubotica zenetanár növendékei ezideig első hangversenyüket a palicsi Vigadó nagytermében. A hangversenyen, amely egyike volt az idei hangverseny szezon legkiemelkedőbb eseményeinek, a szubotica zeneiskola jelenlegi és volt növendékei vettek részt. A műsor első száma Rieding: Praeludium und Fuge című darabja volt, melyet a növendékek adtak elő dicséretreméltó összjátékkal. A hangverseny legértékesebb darabja Dimitrijevic Miklós, a tehetséges fiatal szubotica hegedűművész játéka volt, aki Vicusctemps: Air Varié-ját adta elő tökéletes zenei felkészüléssel. Játéka precíz és művészi és a közönség véget nem érő tapsokkal ünnepelte. Hauser Andre Viotti: 22 koncertjét játszotta meglepő technikai és nagy zenei öntudattal valló készséggel. Hermann Ottó Accolay: Koncert A-dur-jával lépett a hallgatóság elé, amelynek előadásával minden tekintetben művészi élvezetet nyújtott. Duptza Magda és Neufelt Andor szintén nagyban hozzájárultak az est sikeréhez. Külön dicséret illeti Hermann tanárt, a zeneiskola nagy tudású művész tanárát, aki a hangverseny sikere érdekében fáradságos és nehéz munkát teljesített.

LEGUJABB

A londoni konferencia záróülése

Augusztus hó 30-ig ratifikálják a megegyezéseket

— Lapzártakor jelentik Londonból —

A konferencia szombaton este fél hét órakor tartotta záróülését a külügyminisztériumban. A zárójegyzőkönyvet *Macdonald*, az egyes megállapodásokat a delegációk titkárai irták alá. **A végleges átírásokat augusztus 30-ig kell jogánatosítani,** addig az érdektelt parlamentek jóváhagyják a megállapodásokat.

Az **átírást követő napon a franciák Dortmundot és a pontosan körülrít zónát kiüritik, ugyanekkor evakuálják azokat a területeket is, amelyeket a Ruhr-vidéken kívül meggátoltak. A francia és belga vasutasokat visszavonják a szolgálatból.**

A zárójegyzőkönyv aláírására összehívott teljes ülést este hat óra ötven perckor nyitotta meg *Macdonald*. Az utólagos jelentések elfogadása után *Macdonald* záróbeszédet mondott amelyet a konferencia tagjai nagy tetszéssel fogadtak. Az angol miniszterelnök után *Herriot* emelkedett szólásra, majd *Kellog* amerikai, *Theunis* belga, *Stefani* olasz delegátus, végül *Marx* kancellár és *Ajaski*, a japán delegáció vezetője beszélt. *Herriot* és *Marx* be-

szédét szintén nagy tetszéssel fogadták. Az ülés kilenc órakor ért véget. A delegátusok barátságos kézsorítással bucsúztak el egymástól.

Egy éven belül kiüritik a Ruhr-vidéket

Herriot, *Theunis* és *Marx* kancellár között lefolyt tárgyalások szintén eredményesen értek véget és a Ruhr-vidék kiüritésének időpontjában létrejött a megállapodás.

A megállapodás szerint *Herriot* és *Theunis* miniszterelnökök *Marx* kancellárhoz nitézendő levelükben kijelentik, hogy ragaszkodnak jogi állásponthoz, amely szerint a Ruhr-vidéket a versaillesi szerződés értelmében a szövetséges hatalmak megszállhatták. Kijelentették azonban azt is, hogy a londoni megállapodások értelmében a Ruhr-vidéket augusztus 15-től számítva egy éven belül kiüritik.

A birodalmi kancellár válaszában tudomásul veszi a miniszterelnökök nyilatkozatát, fentartja azonban azt a felfogását, hogy a megszállás jogtalan volt.

— **A Typograph Sport-Klub kabaréestje.** Vasárnap este rendezte a szubotica Typograph Sport-Klub táncal egybekötött kabaréestjét a Lloyd helyiségeiben. A gondosan előkészített, kiváló műsorából álló kabaré-előadás iránt nagy érdeklődés mutatkozik.

Dr. Klein Endre szülész és nőgyógyász-specialista, a giesseni nőgyógyászati klinika volt asszisztense, külföldről hazakerkezett és rendeléséből Suboticán, Senčanski (Zentai) put 12, szám alatt délelőtt 11-12-ig és délután 2-4-ig. Telefon 236.

— **Díjazás a verbászi kiállítás borászati osztályán.** A verbászi kiállítás borászati osztályának bíráló bizottsága a következő jutalmakat ítélte meg: Arany oklevelet kaptak: *Hell János*, *Grünwald József*, *Schmidt Urbán*, *Seemayer Ferenc*, *Stein György*, *Poszt Gyula*, *Schönborn József*, *Scheich Károly*, *Zeh Viktor*, *Mihajlovics József*, dr. *Kelner Gyula*, *Lederer Antal*, *Müller János*, *Ostheimer Márton*, *Nimmerrichter Dávid*, *Millecker János*, *Wamser János*, *Hönig István*, *Weigand Gyula*, *Hauser Károly*, *Menczer János*, *Berger József*, *Stark József*, *Grünwald Ferenc Oskar* (Vrsac), *Neukomm Ferenc*, *Erger Ferenc*, *M. Becker fia*, *Titlger Ferenc*, *Marter Miklós*, *Erger Mihály*, *Spahler Jakob*, *Fuchs József*, *Bolbecher Anton*, *Geringer Johann* (Belackva). Ezüst oklevelet kaptak: *Müller Antal*, *Mark Ferenc*, *Ostheimer Márton*, dr. *Rittinger Ede*, *Heiss Károly*, *Poszt Gyula*, *Mayer István*, *Schmidt Urbán*, *Hauser Károly*, *Geringer Károly*, *Seemayer Albert*, *Wamser János*, *Gross József*, *Mark István*, *Hell János*, *Krein Károly*, *Stein György*, *Hönig József*, *Thor Antal*, *Seemayer Valentin*, *Dorn Mihály*, *Rentz Adolf*, *Menser János*, *Müller János*, *Seemayer János*, *Schröder János*, *Kolzer Ferenc*, *Breinrich Sebestyén*, *Grünwald Félix*, *Gumbinger Károly*, *Hell Károly* (Vrsac), *Franc Gerik*, *Freund János*, *Nikola József*, *Neukomm Ferenc*, *Blöser Antal*, *Massjung János*, *Böhm József* (Belackva). Bronz oklevelet kaptak: *Mihajlovics József*, *Scheich Ferenc*, *Hell Simon*, dr. *Rittinger Ede*, *Thor Antal*, *Ostheimer Antal*, *Hauser Károly*, *Müller Antal*, *Seitz Valentin*, *Zwölfer József*, *Rentz László*, *Breinrick Sebestyén*, *Zeh Viktor*, *Hönig István*, id. *Mihajlovics József*, *Kehrer Antal*, *Hönig József* (Vrsac), *Fuchs József*, *Böhm Károly*, *Freund János*, *Weiss Ádám* (Belackva).

— **Gömbös vendégei állítólag nem Erzberger gyilkosai.** Budapestről jelentik: A rendőrség hivatalosan megállapította, hogy *Gömbös Gyula* nagytétényi villájában tartózkodó bajorok nem azonosak *Schulz-cal* és *Thilessennel*, *Erzberger gyilkosaival*. A budapesti főkapitányság a nyomozás során konstataulta, hogy a német hatóságok által a gyilkosokról kiadott személyleírás sem illik *Gömbös* vendégeire. *Gömbös Gyula* kijelentette, hogy a bajorok közül az egyiket *Schneider Hermannak* hívják, aki távoli rokona és *hugának* vőlegénye. Azt is kijelentette, hogy azok ellen, akik *Erzberger gyilkosainak* rejtegetéséről szóló híreket terjesztették, rágalmazási pört indít.

— **Dr. Pollák Lajos** hazakerkezett és rendeléseit újból megkezdte.

Dentiszt Reményi Frigyes fogászati műterme Subotica, I. Strossmajerova ul. 5. Rendel délelőtt 8-12-ig és délután 2-6-ig. Telefon: 7-43.

Soffőr szakiskola. Autóobil- és motorvállalat Subotica üzemét november 1-én megkezdte. *Soffőrök* szakszerű kitanításán kívül vállalja autók garagirozását, karbantartását, motorok javítását. Felvilágosítással szolgál *Rehák Gyula* Subotica, Zmaj Jovin trg 5. sz. (Fränkl fateleparkarage.)

Szivbajnál és érelmeszesedésnél a *Ferenc József* keserűvíz erőlködés nélkül való könnyű székletet biztosít.

Tüz Noví-Vrbason. A kiállítás tartama alatt *Novi-Vrbason* »Knock-out« a legjobb és legtökéletesebb tűzoltókészülékkel tűzpróba fog tartatni. Felhívjuk az összes gyárosok, nagykereskedők, kereskedők, földbirtokosok, iparosok stb. figyelmét, hogy mindaddig, mig ezen tűzpróbát nem látták, más készüléket ne szerezzenek be.

Ami Önnek kell, az — Elsáflu! Ez az igazi háziszér, mely megszünteti fájdalmait! Próbaküldemény 27 dinár. *Feller V. Jenő* gyógyszerész. Stubica-Donia. Centrál 185. sz. (Hrvatska).

Roth Olga kozmetikai intézletében *Kr. Aleksandra* ulica 4. szám alatt, földemeleten, modern szépségápolás, arcbőrhamlasztás, alkalmatlan hajszálak, pattanások, szemölcsök, szepők, májfoltok végleges eltávolítása. Kaphatók sajátkészítményű, kiváló hatású kenőcsök, pudrok, gyógyszappanok, arcfehéritő- és szepőkölcsök stb. Vidékre megrendeléseket postán utánvételt követően.

SPORT

A szubotica alszövetség válogatott csapatának összeállítása. Az alszövetség válogató bizottsága vasárnap délután fogja összeállítani az alszövetség reprezentatív csapatát, amely részt vesz a király serlegéért játszó körmérközéseken. A válogatott csapat jelöltjei vasárnap délután négy órakor triálmérkőzést játszanak a Bácska pályán.

Weismüller a bécsi uszóversenyen. Bécsből jelentik: Pénteken a Diana fürdőben nemzetközi uszóversenyt rendeztek, amelyen *Weismüller* világbajnok is indult. A verseny eredménye a következő: 400 m. uszás: 1. *Weismüller* 5 p. 11 mp. 2. *Berges* (Németország). 100 m. 1. *Krüger* (Amerika) 1 p. 15.6 mp. 2. *Dahlen* (Németország). 100 m. melluszás: 1. *Rademacher* (Ausztria) 1 p. 18.4 mp.

A díógyöri atlétikai verseny eredménye. Budapestről jelentik: Pénteken Díógyörben országos atlétikai versenyt rendeztek, amely a következő eredménnyel végződött: 100 m. siktutas. 1. *Nemes* 11.2 mp. 2. *Somfai* (MAC.) 11.3 mp. *Sulydobs.* 1. *Molnár* (Eger) 12.01 m. *Távolugrás.* 1. *Somfai* 6.85 m. *Diszkoszdobás.* 1. *Molnár* 40 m. 92 cm. 2. *Somfai* 39.20 m. 200 m. gátfutas. 1. *Bernát* (MAC) 19.5 mp. 3000 m. siktutas. 1. *Várad* (NAK.) 9 p. 29.8 mp.

A dorogi atlétikai versenyek eredménye. *Sulydobs.* 1. *Forbát* (FTC.) 14.31 m. 100 m. siktutas. 1. *Kuruczi* (KAOE) 11.2 mp. 2. *Szántó* (Debrecen). 3. *Muskát* (MTK.) 400 m. siktutas. 1. *Kurucz* 50.3 mp. 1500 m. siktutas. 1. *Csejtei* (MOVE.) 4 p. 28 mp. 2. *Kulesár* (MAC.) 5000 m. siktutas. 1. *Grósz* (MTK.) 16 p. 4 mp. 2. *Kulesár.* 110 m. gátfutas. 1. *Muskát* 16.4 mp. *Távolugrás.* 1. *Villány* (MAC.) 6.43 m. *Rudugrás.* 1. *Hatházy* (Debrecen) 340 cm. *Sulydobs.* 1. *Forbát* 13.32 cm. (Országos rekord.) 2. *Toldi* (FTC.) 13 m. 44 cm. *Diszkoszvetés.* 1. *Toldi* 40.87 m.

TÖZSDE

Zürich, augusztus 16. **Beograd** 6.60, Páris 30.225, London 24.225, Newyork 5.2875, Brüsszel 27.65, Milanó 23.90, Berlin 125 $\frac{1}{4}$, Prága 15.85, Budapest 0.00695, Bukarest 2.40, Bécs 0.007475.

Budapest, augusztus 16. A Nemzeti Bank hivatalos árfolyamai: **Beograd** 942-948, **Dinár** 922-943, Bukarest — Lei 348-346, London 345000-347000, Angol font 342000-347000, Milanó 3426-3443, Lira 3406-3438, Newyork 75800-76200, Dollár 75300-75860, Páris 4331-4363, Frank 4331-4333, Prága 2260-2280, Szokol 2248-2267.

Budapesti értéktőzsde, augusztus 16. A mai bankközi forgalomban csekély üzleti forgalom fejlődött ki. Tájékoztató árfolyamok: Magyar Hitel 600, Osztrák Hitel 203, Kereskedelmi Bank 1330, Ingatlan Bank 235, Pesti Haza Takarékpénztár 3850-3975, Kőszén 3300, Salgó 615, Ganz Dan. 4150, Ganz vill. 1550, Szalámi 560, Részvénytör 305, Nasici 2500.

Mozitulajdonosok!

A filmtechnika utolérhetetlen remeke
A NIEBELUNGOK

A minden képzeltet felülmúló
QUO VADIS?

5901

Hazald Lloyd első teljes burleszkjei
HARRY PIEL, HARRY LIEDTKE,
„HENNY PORTEN“ filmjei

a novisadi BALKAN filmvállalatnál
már lekötöhető.

NYILTTÉR.

Horovitz Gusztávné, született Komjáthy Mária tört hitvesi szívvel, fájdalmas gyászal tudatja, hogy a legjobb férj, fiu és rokon

Horovitz Gusztáv

szerkesztő

az Ur kifürkészhetetlen rendelése folytán, aug. 7-én, életének 45-ik, boldog házasságának 10-ik évében szívizélhűdés következtében hirtelen elhunyt. Felejtethetlen halottunk hült tetemét Pozsonyból Budapestre hozattuk és csütörtökön, e hó 14-én délután fél 4 órakor a kerepesi-uti temető halottas házából temettük el.

Özv. Horovitz Ignácné, édesanyja; Maller Béláné, szül. Horovitz Anna, huga; Maller Béla, sógora; Maller Ernő és Edith, unokaöccse és huga.

Fájdalomtól megtört szívvel jelentjük, hogy a legjobb apa és rokon

Roder Samu

Parabucon 15-én este 74 éves korában meghalt. Temetése f. hó 17-én délelőtt 10 órakor lesz Parabucon.

Gyászolják gyermekei és számos rokona.

Parabuc, 1924. aug. 16.

Külföldi tanulmányuttra mentem és szeptember 1-re térek vissza a legszebb külföldi modellel.

J E L E N A

angol, francia, női és gyermek felsőruha divatsalon Subotica Aleksandrova ulica 11. sz. Korzó

Senat Grada Subotice.

JEFTIMBENA OBJAVA.

Senat Grada Subotice ovim raspisuje jeftimbu na obavljanje berberskih poslova u gr. uboškom domu sa trajanjem obaveze godinu dana od dana prihvata posla.

1. Brijanje nedeljno jedanput (petkom) do 40 ob-skrbljenika.

2. Šišanje mesečno jedanput (svakog meseca prvog radnog dana) do 60 osoba.

Pozivaju se svi stručni obrtnici koji žele ovaj rad preuzeti da svoje propisno taksirane pismene ponude u zapečaćenom omotu pod lozinkom „Ponuda za Gr. Uboški Dom. br. 24.257./sen.924.“ na Gradski Senat upućeno do uključivo 29. avgusta o. g. pre podne 12 sati u gr. senatsku registraturu podnesu.

Kasnije ili gornjim uslovima neodgovarajući podnešene ponude se neće u obzir uzimati. Subotica, dne 14. avgusta 1924. (M. P.)

Gr. senat.

Vendéglősök, kávések és szállodai alkalmazottak figyelmébe!

Értesitem a t. vendéglő- és szálloda tulajdonos urakat ugyszintén a t. szállodai alkalmazottakat, hogy f. év. augusztus 15-én, hatóságilag engedélyezett pincérügynökséget és cselédelhelyező irodát nyitottam.

Kérem szives rendeléseiket bizalommal hozzám juttatni, minden igyekezetemmel azon leszek, hogy megelégedésüket és további jóakarukat biztosítsam.

Szives pártfogást kér

Andrijasev Ruzsica St. Bečej

özv. Dr. Weinbergerné házában Kommandó mesztó-val szemben.

6109

Vasutasok figyelmébe!

Mindazok a vasutasok, akik a most folyamatban levő osztályozás ellen az államtanácshoz felebbezni akarnak, forduljanak bizalommal az alanti irodához, még mielőtt a 30 napos határidő letelik, amely megadja a szükséges felvilágosításokat és a felebbezés beadását a legjutányosabban intézi.

„Lucerna Juris“ Tudakozási és közvetítési iroda Zereskedséim és magándygyekben Beograd, Terazije 3.

6079

APRÓHIRDETÉSEK

Beltér mellett fűszerüzlet kétszobás lakással jutányosan eladó. Salát házzal, üzlettel közepkoru hölgy társulna. Megbizott Közvetítő-Iroda Szubotica, Agina ul. 11.

Olcsón eladó daráló berendezés egy pár 42 colos kövel, Iványos Károly Pacsér. 6042

Tehesautó, jó karban levő, 5 tonnás, Benz-pótkocsival eladó kedvező feltételek mellett. Üzemben megtekinthető Haim László Staribečej, Kraljević Marko 31. 6045

Eladó ház 3 szoba és mellékes, Mucsi-telep 94. Wolff-féle vendéglőnél.

Szalongarnitúra olcsón eladó. Cim a kiadóhivatalban. 6072

Jóforgalmu éjjeli üzlet házzal és teljes berendezéssel eladó. Bővebb felvilágosítás a lap kiadóhivatalában. 6074

Eladó pálinkafőző kazán, mozgó pálinkafőző-kazán, alig használt, 189 literes réz üsttel és hozzávaló teljes felszereléssel. Schwartz borkereskedő Szentai-ut 17 6076

Veszek jó karban levő Singer női varrógépet Vukovičeva ul. 1., cipészüzlet. 6101

Keresek 14-16 HP szívógázmotort ármegejelöléssel. Subotica, Kladek-malom.

Földcsere. Szántóval hártárban lévő 21 hold szántó (ebből 15 hold egy darabban), másfél hold szőlő, valamint a községben levő masszív anyagból épített házamat elcserélném egy ily kisebbszertű vagyonnal itt Bácskában. Esetleges eladástól sem zárkózom el. Felvilágosítást nyújt Petar Žoož, Sombor, Sv. Roke 20.

Sentán, a beltér közelében, két házhely eladó. — Bergel Jakab. 6028

Egy 16 HP szívógázmotor teljes felszereléssel 21.250 dinárért eladó. Cim: Dér István Čantavir 446. házszám. 3325

KISS ZÁLOGINTÉZETE mindenféle értéktárgyakra kölcsönt ad. Zálogból visszamaradt tárgyak állandóan olcsón eladók. I. Bogovičeva (Kinizsi) ulica

Tengerentúli diszhalimait, vizinövényeket akváriumokkal együtt eladnám. Cim a kiadóban. 6002

Keresek a városi erdő melletti szőlőmbe budárt lakással és fizetéssel. — Mukits állatorvos. 6040

Eladó két darab fejtesén, az egyik 6, a másik 2 fejtesre dolgozik. Legmodernebb sörgépek. Ugyanott eladó nagyobb mennyiségű nyitott boroshordó. Cim a kiadóban. 5998

Üzletfeleim szives tudomására adom, hogy az eddigi Stein & Mucsi név alatt fenállott szesz-nagykereskedési cégünkben — Mucsi Ferenc ur augusztus 1-vel kivált és a céget mint egyedüli tulajdonos Frank Laura szül. Stein név alatt tovább vezetem. Kérem üzletfeleim bizalmát ezután is.

Allbunar, 1924. augusztus 12.

Tisztelettel Frank Laura szül. Stein

5993

Eladó 150 hektó boroshordó 1 éves használt. — Cim a kiadóban. 6034

Eladó ház közel a beltérhez 400 m-ől udvarral azonnal elfoglalható lakással. Cim a kiadóban. 6035

Eladó homokfutó ruganyos kocsis, acetilén - fejlesztőkészülék. hordók. Cim a kiadóban. 6063

Könyvkötő-aranyozóprés, papírvágógép, lemezvágógép és drótfűzőgép eladó. Hepke B. Belackva. 6130

Jázovón (Banat), a község legszebb helyén, önkéntes árverésen eladatik augusztus 20-án d. ü. 2 órakor a »Polgári Fogvasztási Szövetkezet« korcsmahelyisége, teljes korcsmai felszereléssel. A korcsma áll: 2 szobából, 1 táncteremből, 1 lakószobából, 1 konyhából, 1 kamrából, 1 pincéből, tágas udvarból, tekepályával. Árverezni óhajtók a korcsmahelyiséget ugyanott bármikor megtekinthetik. A korcsma azonnal átvehető — Igazgatóság. 6114

KÜLÖNFÉLE

Tanévre ellátást adnék két vidéki iskolás leánynak vagy fiúnak. Ehrenfreund, Jelačičeva ul. 7. 6136

2-3 diák teljes ellátással uri családnál felvétetik. Cim a kiadóban. 6008

Jövő tanévre 3 alsóbb osztályu diák teljes ellátásra felvétetik. Cim a kiadóban. 6051

Elvállalok mindenféle fafűrészélést és tűzfűrészt Oláh János Ivanova ul. 24. 6098

Klubgarnitúrát, börszékét fest és tisztít felelősséggel Jellinek. Paje Kujundžičeva ulica 4 (Uri-kaszinóval szemben). 5875

Kosztosítu vagy leány jó zsidó családnál teljes ellátásra elfogadtatik. Cim a kiadóban. 5951

Kissingeni soványítótabletta ártalmatlan, orvosilag sokszorosán elismert legjobb szer. Kövérség és elzsírosodásnál használata csodás. Ismét kapható a Hercl-drogériában Subotica, Aleksandrova ulica 1. Postán rendeléseket utánvétellel azonnal elintézzünk.

Zongorát, pianinót, öthónapos részletfizetési feltételek mellett kaphat mindenki. Rendkívül nagy választék új angol és bécsi szerkesztű, valamint átjlesztett zongorákban. Kain hangszernagykereskedő Subotica, városi székház.

Butorozott szobát konyhával keres egy gyermektelen házaspár. Cim a kiadóban.

NYILTTÉR.

A Baranyai Menekültek beogradi szervezete felhívja alanti tagjait, hogy a tagdíjhátralékaikat nyolc napon belül rendezzék, ellenkező esetben a tagok sorából töröltenek.

Hajós István, Szabó István, András Jenő, Rosta János, Cseresznyés Lajos, Tenkey Béla, Biró Márton, Biró István, Gajar József, Keller Károly, Ronyai Lajos, Miklós József, Hegyi József, Vindver Elemér, Hölzler Károly, Weiszler József, Törn István, Barabás Kálmán, Keller Géza, Bartó Andor, Wittmann Jenő, Garaj Ernő.

Azon tagok, akiknél könyvtári könyv van, azt haladéktalanul szolgáltatassák be.

A csoport augusztus 17-én, taggyűlést tart, a Gimnázium tantermében, 1/2 em. ajtó 11. Minden tagra kötelező a megjelenés.

HITRI KÁROLY

angol és francia női szabó SUBOTICA, PAJA DOBANOVAČKOG U. 4, „NEMZETI“ SZÁLLODÁVAL SZEMBEN.

Készít előrendű női toltetteket, utcal, estélyi, alkalmi, menyasszonyi, szükség esetén gyászruhák 6 óra alatt készülnek. - Vidéki megrendelések gyorsan készülnek. Eredeti párisi szabászatot tartok 3473 úgy kezdők mind haladóknak.

Novisad város tanácsa

1590/924.

Árlejtési hirdetmény.

Novisad város tanácsa pályázatot hirdet körülbelül 9.000 m². utcakezelési munkára. Az árlejtés szóbeli és 1924. évi augusztus 22-én d. e. 11 órakor tartatik meg a novisadi városi építészeti hivatalban (Városháza II. 36). Minden ajánlattevő köteles az árlejtés megkezdése előtt 5% biztosítékot letétbe helyezni.

Novisad, 1924. augusztus 9-én.

Olvashatatlan aláírás polgármester helyettes.

Senat Grada Subotice.

Jeftimbena objava.

Senat Grada Subotice ovim raspisuje jeftimbu radi nabavke dole opisane robe potrebnje za snabdevanje gr. Uboškog Doma.

1. Belog platna za košulje, dolnje čakšire i čaršafe u širini 150 cm. 260 m.

2. Gradla za jastuke u širini 80 cm. 100 m.

3. Materije za slamarice u širini 80 cm. 150 m.

4. Materije za kapute i čakšire u širini 120 cm. 100 m.

5. Čebadi mrke boje 30 kom.

6. Večih vreača za spremu odela obskrbljenih 60 kom.

7. Džakova za smeštanje zrnatih proizvoda 20 kom.

Pozivaju se stručna lica, koja žele u ovoj jeftimbi učestvovati da svoje sa uzorcima snabdevane propisno taksirane pismene ponude u zapečaćenom omotu pod lozinkom ponuda za Gr. Uboški Dom. br. 24.257—sen. 1924. na Gradski Senat upućeno uključivo do 29. avgusta o. g. pre podne do 12 sati u gr. senatsku registraturu podnesu.

Kasnije ili gornjim uslovima ne odgovarajući podnešene ponude se neće u obzir uzimati.

Subotica, dne 14. avgusta 1924. godine.

6129

Gr. Senat.

SENAT GRADA SUBOTICE

Jeftimbena objava.

Senat Grada Subotice ovim raspisuje jeftimbu radi nabavke 50 pari papuča za obskrbljenike Gr. Uboškog Doma. Papuče moraju biti od dobrog materijala solidno izradjene.

Pozivaju se stručni obrtnici koji žele u ovoj jeftimbi učestvovati da svoje sa uzorcima snabdevane, propisno taksirane pismene ponude u zapečaćenom omotu pod lozinkom Ponuda za Gr. Uboški Dom Br. 24257. sen. 1924 na Gradski Senat upućeno do uključivo 29 avgusta o. g. pre podne 12 sati u gr. senatsku registraturu podnesu.

Kasnije ili gornjim uslovima neodgovarajući podnešene ponude se neće u obzir uzimati. Subotica, dne 14. avgusta 1924. god.

6127

Gradski Senat

Szépirodalmi könyvújdonságok

A. MAMUŽIĆ könyvesboltjában kaphatók

Benett: A kisérlet (regény)	Din. 70.-
Holtzy: Laknak-e a másvilágon (sat.)	Din. 35.-
Horváth L.: A Rádió (ism. ter.)	Din. 56.-
Klár István: Emberek (regény)	Din. 42.-
Wolf Ludwig: Hannibál fia (reg.)	Din. 42.-
Móricz Zsigmond: Tündérvári (reg.)	Din. 142.-
. Légy jó mindhalálig (reg.)	Din. 112.-
. Jó szerencsét (reg.)	Din. 56.-
Mezőkováczy: Nagy Péter (reg.)	Din. 140.-
Első Sándor (reg.)	Din. 84.-
Jack Sándor: Kobor csillag (reg.)	Din. 105.-

Vidékre a pénz előzetes beklüdesével vagy utánvétellel szállítók.

3739

HÁZASSÁG

Hölgyeim! Saját házamban négyszobás modern lakásom berendezve (zongora is), szép kert, fogat stb., elég szép vagyonnal rendelkező gyógyszerártu-laidonos vagyok. Keresz-tény. Jövendőbelim sze-mélyében nem hozományt, hanem jó szívet és hűsé-ges életpart keresek. — Ajánlatokat »Eszményké-pem« jelígre a kiadóhiva-tal továbbíto. (Névte-lenre nem válaszlok). 5723

Uralt! 24 éves, szép, ke-resztyén urileány vagyok. Nyugodt jövőt biztosító nagy földbirtok hozomány-nal, egy harmonikus jö-vő reményében gazdál-kodni szerető urnak sze-rényen kezét nyújtja örök életkapocsra. Vidéken la-kunk, társaság híján ez-uton vélem megtalálni a melegszi-vü és oly talpig becsületes urat, kinek élet-célfia a harmonikus házase-let. Öszinte levelet »Ösi birtok« jelígre a kiadóhiva-tal továbbíto. (Kaland, anonim mellözve). 5724

Házasságközvetítési ügy-ben méltóztatásék lapunkra való hivatkozással biza-lommal Faragó Jenő elis-merten uri és diszkrét, előkelő irodájához fordul-ni. Budapest, Népszínház-utca 16. Díjtalan felvilágo-sítás. Cégjelzéselen levelezés. Megbizások Jugo-sláviából, Romániából, Slovenskóból és Magyaror-szágból. 5722

Urlemberek benősülhetnek hivatalnok biztosítási és kereskedő családokhoz. Nősi-ile orvos, ügyvéd, mérnök, nagykereskedő, inaroz, gyógyszerész. — Megbizott Közvetítő-iroda Szubotica, Agina ul. 11. 6133

LEVELEZÉS

Selyemben járhat nagyon olcsón, mert a nyári sze-zon előrehaladottságára való tekintettel gyári áron szállít bárkinek is női ru-ha nyersselymet, férfinag nyersselymet, női és férfi ruhavásznat kiváló jó mi-nőségben Fr. Drach se-lyemárgyára Sombor. — Szétküldés postán után-vét ellenében. Mintát ki-vánatra szivesen küldök.

Uralt! egy asszony ke-res mozi-séta partnert. Csak intelligens és jó me-gjelenésű urak irjanak. »Ösz és tél« jelígre a ki-adóba. 6122

Leveleznék megismerke-dés céljából oly 35—40 év körüli férfivel, ki engem szomorú helyzetemben meg tudna vigasztalni. Vagy-onom 30.000 dinár. Leveleket »Vigasztaló« jelígre a kiadó kér. 6051

FOGLALKOZÁS

Repülőgépgyár részére önálló asztalos- és laka-tossegédek azonnali belé-pésre kerestetnek. Repü-lőgépgyár Beograd, Vla-detina ul. 13. 6132

Deutsches Fräulein wird sofort gesucht. Adresse in der Administration. 6073

Szerbül is beszélő nőt ke-resnek pénztárhoz. Ugvan-on egy vastartály eladó. Dr. Heiszler-fürdő. 6060

Házvezetőnőknek elmenne egy izr. vallású, közép-körü jobb nő egy egyedül-álló idősebb urhoz vagy urnőhöz, vagy egy idő-sebb házaspárhoz. Aján-latok »Becsületes« jelí-gére. 6064

Szakképzett motorgépész és géplakatos motorgép-ész állást keres. Cim a kiadóban. 6053

Borbélysegéd beléphet azonnal. Fizetés 200 di-nár és ellátás. Frád! Ádám Apatin, Fő-ucca. 6049

Kisasszony német, szerb nyelvtudással, jó fizetési feltételekkel, azonnali belépésre kerestetik. Cim: Lederer Emilné Subotica, Harambašičeva ulica 7. 6056

Malommunkások és kocsisok felvételnak a Berger-malomban. 6054

Fogtechnikus-tanoncot keres dr. Vajda. 6032

Józanéletű kocsis, irni-olvasni tudó, aki a városban kiismeri magát, azon-nali belépésre kerestetik. Puhalak József fakeskede-dő, Subotica, közkórházi megálló. 6036

Ezer dinárt fizetnék, aki egy okleveles gazdatisz-tek intézői állást szerez azonnali vagy október elsejei belépéssel. Cim a kiadóban. 6031

Fűrészyvári hivatalnok, több évi gyakorlattal, a szakma minden ágában teljes jártassággal, ön-álló munkaerő külső és irodai munkában. Szerb, magyar és német nyelv-tudással felmondatlan ál-lását változtatni óhajtja, fűrészhöz vagy nagyobb városban levő detail üz-letbe menne. Megkeresé-seket »Fakereskedő« ci-mén a kiadóhivatal továbbíto. 6129

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetés egy szó 1 dinár, vastagbetűs és címszó kétszeresen számít. Legkisebb apróhirdetés ára 10 din. Allatkéresők az apróhirdetési díj felét fizetik. Előfizetési díj havonként 45 din., negyedévre 135 din. Kérdezőkódásokhoz válaszlevely melléklendő.

Evdészközöket, tálcákat, dísz tárgyakat, bicikliket, gyermekkocákat és egyéb elkopott, rozsdás fémtárgyakat **újja nikkelez**

TENNER optikus és orvosi műszerész
Subotica, Kr. Aleksandra ul. 11. 5529e

Keresek szept. 1-ei belé-péssel kautschuk- és arany munkában perfect fogtechnikus. Cim a ki-adóban. 6124

Fémipari szakiskolát vég-zett 24 éves, nőtlen, a katonai kötelezettségnek eleget tett fiatalember elektrotechnikai (dynamo-gépkezelői) exploziós gép-kezelői (Diesel, benzín, gáz stb. motor) vizsgával, megfelelő gyakorlattal ke-res rajzoló, szerelői vagy gépész állást. Cim: Klein Ferenc, Vel.-Kikinda, Vil-sonova ulica 2432. 6126

Egy borbélysegédet ke-resek azonnali belépésre, teljes ellátással. A fizetés megegyezés szerint. Rada Sorolov Novo-Kanizsa. 6116

Zeneakadémiát végzett zongora tanárnő oktatást vállal kezdettől legmag-sabb kiművelésig. Cim a kiadóban. 6135

A legjobb
poloskairtó
LAZIĆ
tinktúra és por. Biztos ered-mény. Szállítás utánvéttel.
Drogerija Lazić
Beograd
Kralja Milana 102. 6030

Assistens kisasszonyt azonnal felvesz fizetéssel és ellátással fogorvos. Ajánlatok sürgősen Doktor Reitler bakterologus fő-nökhöz Prizren ajánlva kéretnek. 6040

KÉRJEN

CIPŐKRÉMET!

GYÁRTJA:
Prva Jugoslavenska Kemična Fabrika D. D.
NOVISAD

Modern Képkretek Képkretelezés

CSILLÁROK DIZAJNEK

BACHINGER F. KÉPKRETELO
Kézimunkák szakszerü keretezése
Subotica, Bene Sudarovičeva (Bercesényi) ul. 31. 4611

AJÁNDÉKOT MINDEN ALKALOMRA
BALOG LINA MÜKERESKEDÉSÉBEN SUBOTICA
VESZ LEGELŐNYÖSEBEN
Olasz márványszekrek, berlini és wieni bronzok, weissenai porcelánok, zsolnai majolikák, Masur és velencei üvegáruk, kínai és japán különlegességek, gyöngyház, fa és bronz ékszerekasztalok, elefánt-csont láncok és miniatürök, valódi porzasszénnyek, eredeti olajfestmények. Naponta friss vágott virág. 5907

Pneumatik személyautókra, tömör gummik teherautókra és bérko-esikra, kerékpár és motorkerék-pár gummik valamint egyéb gummiáruk.

Fölerakat: **BEOGRAD**, Kralja Petra ulica 32. szám.
Lerakatok a Vojvodinában: **Subotica: S. AD. ENGL.**
Novi-Sad Veliki-Bečkerék: Braća Komlós. — Sombor: Lajos Gombos. 5842

Munkásnök, könnyű, tiszta, állandó munkára jó fizetéssel felvételnak Nyitray i Drug piactáska-és komótipözüzetében V. Gajeva 63. (Bethlen-ucca). 6123

Egy bolti szolgál felvételnek Stern Adolf varrógép-raktár. 6119

Érettségizett fiatal-em-bert keresek gyógyszerész-tyakornoknak, teljes ellá-tással és megfelelő zseb-pénzzel. Ajánlatokat kér: Balogh Kornél, gyógyszerész Mali-Idjos. 6121

Műszerész, ki a varró-gép és kerékpár javítások-ban teljes jártas, azon-nal felvétetik Stern Adolf varrógépkereskedésében Suboticán. 6039

Kifutó, 15 éven felül, jó házból való felvétetik. Kramer Antal és Társa. 6075

Teslici Retorta Faszén
Bácskai vezérképviselőt:
Ludwig Hubert Novisad
Željeznička ulica 19
3697

Okleveles kertész, ki a kertészet összes ágaiban teljes jártassággal bír, ál-lást keres. Cim a kiadó-ban. 6039

Idősebb lakatossegédet felveszke, Bory Béla gép-műhelye Szubotica, 1., Stosova ul. 7. 6100

Egy jó házból való fiu tanoncnak vagy kifutónak fizetéssel felvétetik Sár Sándorné városháza épü-let. 6099

HAMBURG és SISIĆ
BÖRÖNDÖS, SOMBOR
4150
Mintakollekciókat ren-de-lésre szállít engrosban.

Perfekt levelezőnő azon-nal főlvetetik. »Atom«, Aleksandrova ulica 7. 6019

Kiszolgálóleány vagy segéd azonnali belépésre kerestetik. — Rosenzweig Manó uri és női divatüzlet Huspiac. 5938

Egy fa-szobrászegéd jó fizetéssel azonnal felvétetik. Cim a kiadóban. 5975

Művelt özvegy uriasz-szony, kitünően főz, a háztartás minden ágában jártas, elsöranguan varr fehérmüt és felsőruhát, állást keresne előkelő háznál, hol igazi otthon nyerne. Cim a kiadóban.

Ügyes rőföskereskedőse-géd elsejére állást keres. Ajánlatot »Kereskedő« jelí-gére a kiadóba kér. 5922

Molnársegéd, szorgalmas, józan, megbízható, tartós alkalmazást talál. Lipko-viç és Hubert, Ada. 5949

Szüics-segédet, ki a sap-kakészítéshez és kabát-béleléshez ért, felveszke. Wischer szüics, Bajmok. 5969

STENICIN
a legbiztosabb hatású
POLOSKAIRTÓ
Kerülése egyszerű. Kapható
Landauer Drogeria Subotica

Főmolnárt keresek szept-ember elsejei belépésre. Vám- és kereskedelmi örlés szaktudását feltétle-nül megkívánom. Lhető-leg személyes megjele-nést kérek. Árpádfi Endre Padej, Bánát. 6029

Nagyobb gyermek mellé vagy házikisasszonyi ál-lást vállalna fiatal urileány, aki a háztartásban is jártas és szorgalmas, varráshoz és kézimunká-hoz ért. Cim a kiadóban. 5972

Gazdasági házvezetésben egyedüli, korosabb nő ke-reszetik. Bővebbet Her-czog László fauzletében.

Négy középosztályt vég-zett vaskereskedőseged, ki úgy az engrossz-mint a detailüzletben teljes jár-tassággal bír, állást keres azonnali belépésre. Cim a kiadóban. 5934

Gyógyszerész-tyakornok-nak, ki már recepturában jártas, felvételre ajánlko-zik. »Pharmacia« jelígre a kiadóba. 6131

Vas- és fémöntvényeket

gyárt, nikkelez és galvanizál:
KRAUSZ
VELIKI-BEČKEREK,
a törvénszerü palota mellett
TELEFON 329 700

VÉTEL-ELADÁS

Eladó sajt és vajgyári felszerelés kannákkal. Cim a kiadóban. 6117

Szentán, közel a beltér-hez 3 szobás uri lakás el-adó. Bergel Jakab ügy-nök. 6120

Eladó női téliabát, pré-mes, skunks-boá, női téli-kabátszövel, fehér bőr cipőnek, s több apróság el-költözés miatt. Dolinsky, Vilsonova ul. 6. 6066

Vendéglió (Sentán, Ju-hász - féle berendezéssel vagy anélkül, kocsibeszál-lóval, 3 szobás lakással el-adó. Értekezni ugyan-ott. 6115

Az utolsó romantikus

Igy nevezte magát Bródy Sándor életének abban a fájdalmas szakában, amikor az ember kénytelen-kelletlen csomagol, készül a nagy utra és ha a titokzatos vonat indulásáig sokat kell időznie a sőhajók várótermében, élete főkönyvének kivonatát állítja össze. Valóban Bródy Sándor, a magyar naturalista novella és regény uttörője vérbeli romantikus volt fantáziája szerelenségében, temperamentuma rendkívüliségeket hajszoló nyughatalanságában és nyelvének, ennek az egyedülállóan szép, vulkanikus mélyiségeket megrezdítő, sejtelmesen villózó magyar nyelvnek szimfonikus hangszerelésében. A naturalizmus és romantizmus egyébként sem ellentét, mert hiszen a naturalizmus a klasszizmus merev formáit széttörő romantizmus programjának kiegészítő része.

Bródy Sándor életpályája maga is érdekfeszítő romantikus regény, attól kezdve, hogy a gimnáziumból kicsapták féktelen természete miatt, hosszú halodásáig, amellyel az elmúlás ellen lázadott. Rákosi Jenő, a nagy irodalmi felfedező, vette mint kezdő író védőszárnyai alá. De a vérét fűtő zabolázhatatlan forradalmiság szembeszállt a gyámokkal. Huszonegyéves korában Bródy Sándor inkább otthagya a Budapesti Hírlap akkor díszes fórumát, semhogy járőrszalagot engedjen fanni büszke nyakára. Mindazt, aminek a nyárspolgári gondolkodás értékét tulajdonít, semmibe se vette, hanyag és cinikus volt életberendezkedésében, átgázolt a társadalmi konvenciókon, azonban soha egy sort nem írt le, ami nem a lelkéből szakadt ki. A szentek szentélye volt számára az irodalom és alkotásaiban képzelete szárnyalásán, idegei játékán, megfigyelései ösztönös erején és gondolatai megáradásán kívül soha más indíték nem irányította. Fiatalabb éveiben a nyomor sötét képei vonzották; ekkor adta ki »Nyomor« című novellaskötetét, amelynek naturalista tónusa valósággal megdöbbenést idézett elő az irodalom hivatalos tekintélyei között. Borzongó ellenérzést keltett az új művészi eszközöktől idegenkedő akadémiai esztétikusokban a »Faust orvos« című regénye is, amelynek franciás érzékiséget rótták meg. A magyar olvasóközönség azonban egyre inkább a hatása alá került annak a szuggesztív hangnak, amelyet Bródy Sándor nem külföldi kották után, hanem a saját intuíciójából megütött.

A magyar elbeszélőirodalomnak Jókai-val meglevenedett fejlődése folyamán Mikszáth a megyei táblabírók életét szövi anekdotás mesékbe, Gárdonyi a magyar falu népét ábrázolja gyökeres magyar realizmussal, Herczeg a dzsentri és a felsőbb tízezer világát festi stilszerűen kimért előkelőséggel. Bródy Sándor a városi polgárság tarka életviszonyait, kevert karakterét, az előbb-rejtéséért vívott harcban megfeszülő idegzetét tárja fel. Bródy Sándor az 1867 óta föllendült modern magyar városi élet első epikus és ujszerűségét egyéni sajátosságai mellett ez a körülmény is magyarosítja.

Minden regényében és drámájában vannak nagyszerű felfedezések, de egyik sem olyan egyenletes, a műfaji szabályokat engedelmesen követő, hogy a pápaszemek kritikussok rosszálló fejesóválásait ki ne hívná. Azon frissen, melegségtől párolgón ragad ki részleteket az élet kaotikus rendszertelenségéből, mem fur-farag és esztergályoz rajtuk, nem szoritja a hétköznapi és hipokrita morál Prokrustes-ágyában és nem rakosgatja verejtékező mü-

gonddal nagyvonalú kompozícióba. A göröcsövi vizsgálat alapvető hibákat vesz észre műveiben, az olvasó azonban gyönyörűséggel engedi át magát annak a sugalló erőnek, amely ezekből a nemes tüzi írásokból kiárad.

Csak a detail munkában naturalista Bródy Sándor, de fantáziájának röpte, lélekstudiumainak látószöge és stílusának magasan az olcsó dargályosság fölé emelkedő, ösztönös patosza levetkőzhetetlenül romantikus. Az életben is megjelenése keirendesen következett, az emberekkel való érintkezésének utánzóhatalanul egyéni érdekességével, lelkiismerre szuverén függetlenségének megörzésével, nincstelenségében is bőkezű generozitásával a romantikus hős benyomását tette. Voltak idioszinkráziái, amelyek hatalmasokdalt föltöte, előitéletei, amelyekből nem engedett és babonái, amelyekhez vallásos fanatizmussal ragaszkodott. Az érvényesülésnek kitüntetés, rangot és közszereplést termő területeit makacsul kerülte. Csak írók és művészek társaságában érezte jól magát és terhére esett az az ünneplés, amely ezen a

körön kívül személyét körülhüllámozta.

Tisztelettel és csodálattal nézett fel rá a fiatalság, mint a bohém íróművész mintaképére. Irigységgel és gyűlölettel acsarkodtak rá a hités tehetség nélküli irodalmi mesteremberek, akiknek hivatottságát meg nem alkuvo öszinteséggel kétségbe-vonta.

Amikor kitört a fajvédelem divatja, őt is kikezdték. Az utolsó romantikus az akkori időben kockázatos szókimondással kelt védelmére becsmérelt fajtájának az ébredő barbarizmus ellen. Péntek esténként templomba járt. Csak azért is. Senki se mondhatta, hogy Bródy Sándor cserbenhagyta az üldözötteket, akik közül való. Aztán elhagyta az országot és csak meghalni tért vissza. Csütörtökön helyezték örök nyugalomra. Fiai, barátai és tisztelői virágot és könnyet hullattak a koporsójára dübörgő hantok közé. A hivatalos Magyarország és az irodalmi társaságok távol maradtak végtisztességétől. Szép és romantikus temetése volt az utolsó romantikusnak.

bm.

Olasz napok

Irtá: Baedeker

CAPRI

Capri-ról írva csak az nem lesz költővé, aki már azelőtt is az volt. Természetesen csak magának lesz azzá s nem az olvasó számára is, mert annyi tehetsége e pompás földterületnek sincsen, hogy irnitudó készséget és poézist tudjon adni a legjobb embernek is. Elég szép tőle, ha olyan érzéseket támaszt a látogatói lelkében, amelyek ott s az ő számára költeményekké válnak. Láttam én ott embert, aki sohase írt verset, nem is fog írni (hozzá ügyvéd is volt), de az a csepp nedű, amely a szeméből kicsordult, mikor e kis paradicsomot meglátta, az a költői érzésnek a meleg harmatcseppje volt.

Kicsiny föld ez, alig ötezer lakossal, de annyi szépséggel, mondával, kilátással és borzalommal, emlékekkel és egyéb érdekességgel, amennyi csak elfér benne. Romantika, a természetrajongás romantikája, és klasszizmus, az ókori görögség és rómaiság klasszizmusai ölelkeznek itten. Homeroszi szín és vergiliuszi hangulat ömlik el rajta ma is, — valami aetheri párafátyol, amely róza- és ibolyaszínnel úgy borul rája, mint átlátszó himes gaezszövet valami istennői alak szoborszép tagjaira. Erről a szigetről nem lehet száraz leírást adni vagy épp riportot írni, — a sziget is, a tollunk is energikusan tiltakozna e szegény szerep ellen. Az ember, ha csak nem nagy művész, legfeljebb arról számolhat be itten, hogy mily érzéseket és hangulatot támasztott benne az az óra, amelyben Caprit meglátta s az az időtartam, amelyet ott töltött.

Mikor a hajónk megközelíteni kezdí — az utazó rendezen Nápolyból vagy Sorrento-ból indul neki —, azt hisszük, nincs bejárás hozzá s be se fogadhat bennünket. Vendégszeretetlenül merednek a sziklái felénk. Meredek mészkőfalak veszik minden oldalról körül, köztük a Monte Solaro, amely mindnyáji közt a legmagasabb. Szerencsére a Természet, amely egyik legszebb remekművét állította ki itt, nem oly irigy, hogy igazában megközelíthetlenné tette volna. Két kikötője van: a marina grande és a piccola marina, bájos két hely, — az utóbbi csöndes, mint valamely néptelen vidék alkonyatkor, amikor már az a kevés halandó is, aki lakja, aludni

ment, míg az első, a Nápoly felől érkező hajóknak s így az idegeneknek a stációja, mozgalmas képet mutat s mingyárt *in medias res Capreae* helyezi az utast: csinos kaprióta lányok közé.

Festői, színes életet látunk, amikor a nejtelmes sziget küszöbét átlépjük. Hajósok, korallárusok, halászok, hordárok, vezetőik, szárnahajcsárok és igen fiatal, olcsó ékszerrel fölpipezett leányok fogadnak bennünket, — szegény és iparkodó, de még most is, amikor a többi világ tele van buval-gonddal, gondtalan és vidám nép, amely vajmi keveset tud a történelmi multról, amely reánehezdedik s amelynek a földjét gyanútlan lábával tapossa. Ez a gondtalanság megszépíti ezt a népet s a szinte állandó mosoly, amely minden kaprióta arcot jobbra és fiatalabbá tesz, akkor is érdekessé tenné őt az idegen előtt, ha nem e varázslatos millióben találkozna vele... S a rádmosolygó korall-lányok bájosága se közönséges turista-frázis, — eredeti szépség ez, amelyet nem tudnak elcsufítani a füleken lengő óriási függők, sem a nyakak és a mellet elborító sok aranypléh-ékeség. Valami jó ízlésük nincs ezeknek az egyszerű gyermekeknek, de a szemükből egy az őseredetiségét még el nem veszített régi nemes fajnak a tüze sugárzik, tagjaik megörizték a messze-elődeik klasszikus vonalainak szabályosságát, s a nevetésük hasonló a Circe mosolyához, akinek nagyon közel ide volt egy kis ártatlan kalandja a ravasz Ulysses-szel...

Ezért a mosolyért egymagáért érdemes elfáradni Capri szigetére, és én nem csodálom, hogy olykor akad egy-egy gazdag *inglese*, aki anyagi tekinteteket és minden Albion-hagyományt s előitéletet félretéve, csapat-papot, mindent ellefejtve, feleségül vesz egy ilyen irni-olvasni nemigen tudó szépséges Capri-lányt, s otthon, a Caprinál nagyobb, de ködös-borongós brit szigeten arra készíti az öccseit, hogy kezet csókoljanak neki. Pedig e kezek vöröskések s távolról se olyan fehérek, mint a fogsoraik. A világ legszebb fogai ezek, amelyek talán azért oly szüztisztá hófehérek, mert kevés a harapnivalójuk... Megható, hogy e szegény, narancsból és szentjánoskenyérből élő lányok vigabbak és

mosolygóbbak, mint a bőségre len duskáló bicsztek-dámák és rozsből-ladyk. Fogak kellene a mosolygáshoz, husrágástól meg nem romlott fogak...

A sziget alakja is érdekes, rejtelmes, mint ha titkokat dugdosna. (Amintohogy voltak is kriminálitka a Tiberius és Sejanus véres idejében.) Jean Paul kövé vált szifinkszhez hasonlított. Gregorovius szarkofághoz, s Seume egy a száját tátó krokodilushoz. S különös (vagy: természetes?), hogy az jellemzte a legtalálóbban, aki sose látta, aki csak elképzelt: Jean Paul, ez a divinatorius elme, amely olyan-nak álmodta meg Itáliát, a minő. Amivel erősen fölülük kerekedett azoknak az olaszországi utazóknak, akik végigjárják észtaktól délig s aztán fogalmuk sincs arról, hogy milyen. Maguk a nápolyiak is szifinksz-szigetnek szeretik nevezni Caprit, pedig tudom, hogy nem olvasták a jeles humoristát. Elnevezték még az alakjáról kristálynak, tengeri szörnynek, sőt fekvő kecskének is, — de az utóbbi elkeresztelés már éppen nem talál. Akik ezt a nemlétező hasonlatosságot autósuggesztív utján fölfedezni vélték, valószínűleg abban a hiedelemben tették, hogy a *formájától* kapta a »kecskesziget« (Capri, Caprea) nevet, holott azokról a vadkecskékről nevezték el, amelyek ott valaha nagy számmal legeltek. Hasonlatképpen a földközi tengernek egy másik szigete is — az, amelyen Giuseppe Garibaldi élt és meghalt — szintén a kecskének köszönhet a *Caprera* nevet.

A XIX. század elején, amikor a sziget Kopisch fölfedezésének a révén újabb hirre kapott, csakugyan a kecskék voltak ott a legtekintélyesebb nagyságu állatok, — kivéve természetesen a szamarakat, amelyek mindenütt előfordulnak és soha ki nem halnak. Mint mondják (s kedves utitársunk: Acsády Ignác is állította), az Anjon-királyok idejében erről a vidékről kerültek a szamarak (olaszul: *somaro*) Magyarországra s a magyar nevüket is innen kapták. A nápolyi udvarból küldtek néhány szép példányt Nagy Lajos királynak. Azóta e rokonszenves derék állatok ott is meglehetősen elszaporodtak s közülük igen sokan fényes karriert futottak be s előkelő hivatalokban ülnek... A számár egyebánt Olaszországban igazi *nemzeti állat*. Ugy hozzátartozik a *landscape*-hoz mint minálunk a ló vagy a gulya. A szeretetüket írta az is bizonyítja, hogy két elnevezése van itten: *asino* meg *somaro*, — másutt csak egy. S mert ezen a szép földön gyakori a paradoxszon: nagyon szeretik és nagyon kinozzák a szegény jó állatot. Ha meghal, a gazdája úgy siratja mint ha gyereket temetné, — de amíg él, leggyöngédebb szava hozzá egy brutális ostorvágás. De hát az igazi számár, tudniillik az ember, nem ugy tesz-e szintén, hogy egyik-másik ember-vagy számartársát csak akkor kezd becsülni, amikor már meghalt s addig mindig rosszul bánik vele? *Tout comme chez nous!*

Az állatokat általában nem sokra becsülik az olaszok, ezek a klasszikus állatkinzók, s a szamarakkal különösen kegyetlenül bánnak. A farkuk körül majdnem mindegyiknek sebe vagy sebhelye van — az ütésektől, amelyekkel megostornyeltek. Csak számár türi az ilyen bánásmódot... Egy írónő, aki sokáig élt Itáliában: Friderike Brun — mint írja az olasz *Tagebuch*-jában — ijedten kiáltott egyszer az ágyából kiugorva:

— Jézus Mária! Embert ölnek! Olyanfajta rémkialtást hallott, aminőnek a halálra kinezott ember jajszavát képzeljük. Az ablakhoz rohan, kinéz az ut-

cára s azt látja, hogy egy temperamentumos olasz diühdötten botozza a szürke állatját, pedig aligha volt rá olyan nyomós oka, mint a Petőfi román-juhászának. A számar, ha nagyon kétségbe van esve, mondják, *emberi* hangon jayveszék. S ez nem egyetlen hasonlósága az emberrel. S mi ezt nem szégyeljük, mert jó állat a számar, sokkal jobbnálunk...

Kecskék, szamarak és kaprióták hékében értek meg egymás mellett akkoriban a szigetünkön. — Iovak és szarvasmarhák még teljesen ismeretlenek voltak, s az első kocsi megjelenése itt a XIX. század derekán, a hatvanas években, nem kellett kisebb bámulatot a sziget lakói közt, mint lord Byron angol telivérének annak idején a csupán bronzlovak látásához szokott venétáknál.

Az utasok legtöbbször a nápolyi

Santa Lucia köpartjáról menettéri jeggyel indul fölfedezni Caprit. — Igen gyakorlati eljárás, de egy csöppet se romantikus élmény. Egy ilyen *andare e ritorno*-jegy elveszi a gyönyörű kirándulás minden poézisét. A szifkisz-szigetet *egy nap alatt* «elintézni», léha dolog. A hajó utközben állomásozik a *grotta azurra*-nál, aztán déltájt leteszi a pasasait néhány órára a Timberio szigetére s estére pontosan vissza- és hazaszállítja őket a lármas Neapolisba, — jó korán, nehogy lekéssenek valahogy a table d' hôte-ról, a *tavola rotonda*-ról, ahogy ott nevezik a vendéglős asztalát. Már most, ha tudjuk, hogy ez a hajókázás maga 5—6 óráig tart, elgondolhatják, milyen alaposággal tárgyalhatja le az effajta határidőturista a rendelkezésére álló kicsi idő alatt a kaprióták földjét.

Ujabb vizözön fenyegeti a világot — és egyéb csodák

— A tudósok kongresszusának érdekesebb jelentései —

Liege, augusztus hó.

Ebben a kedves belga városkában amellyről a háború alatt annyit beszéltek a táviratok, néhány nap óta a tudósok kongresszusát tartják. Ezek a komoly, csak a maguk szakmájával foglalkozó urak — jobbára öreg urak — a lehető legrszabatosabban beszámolnak a legkülönbözőbb felfedezésekről, találmányokról, újításokról s egyáltalán mindazokról a tünetekről, amelyeket buvárkodásuk közben észleltek.

Ha laikus ember hallgatja őket, bizony elbámol ezen a temérdek »csodán«. Ennek igazolásául álljon itt néhány példa:

Barbier (kiváló orvostudós): Hosszszadalmas kísérletezések után sikerült bebizonyítani, hogy az *orchi-*

dea virág extrátuma igen jó gyógyító hatással van a *tüdőbetegekre*. Ezt az extrátumot felfecskenedezük a *tüdőbajos* bőre alá s azt tapasztaljuk, hogy a könnyebb esetek igen gyorsan meggyógyulnak, míg az előrehaladottabb betegeknek a betegség nem rosszabbodik. *Rous* professzor ellenőrizte a kísérleteimet s úgy találta, hogy a hozzáfűzött eredményekedések nem tulzottak.

Annet professzor: *Európa burgonyáját rettenetes betegség emészti*. A betegség mibenlétét nem sikerült eddig még megállapítanunk, mert a mikrobák oly kicsinyek, hogy a legtükéletesebb nagyítóüveggel sem lehet felfedezni. Csak az kétségtelen, hogy fertőzés után terjed s az a burgonya, amelyet megfertőz, elő-

Mese

Irta: *Berényi János (Subotica)*

Messze földön, az álmok harmatos országában élt egyszer egy királyi család. Maga az uralkodó már a hatvan felé járt és a királynő sem volt sokkal fiatalabb, de azért boldogok voltak mind a ketten. Örömeiket a szépen eltöltött évek emlékében és viruló tizenöt éves leánykájukban találták, akivel már életük delén áldotta meg őket az ég. Rózsák, mosolyok között éldegéltek és sokáig nem ismerték a fájdalmat és a könnyeket. Egy virágos hajnal után nagy szomorúságot lopott a boldog lelkek palotájába. Beteg lett a királyasszony.

Férje természetesen azonnal összehívta országának minden tudós orvosát. De hát hiába: halál ellen nincs orvosság. A szegény királyasszonynak bizony meg kellett hinnie. Hiába sópánkodott a király, hiába sirdogált titokban királyleány: nem használ semmit. Egy ódes meleg alkalnyalban a beteg is megérezte, hogy ez már az utolsó napja. Fájdalmas szorongás fogta el a lelkét, nem azért mint ha félt volna a haláltól, hanem, mert sajnálta árván maradó leányát. Az a világ sokkal igazabb volt, mint a mienk. Nálunk a saját fájdalmunk fáj jobban, ott pedig a mások könnyei égették jobban a lelkét.

Azon az utolsó estén erőt vett magán a királynő és ágyához hívatta gyermekét.

— Leányom, — szól hozzá, — válnom kell tőled, pedig még szükséged lett volna rám. Ez ideig én óvtalak mindentől, ami rossz, ami rút, ezután neked magadnak kell tölde örízkedned. Vágyaidat, kívánságaidat eddig nekem mondtad el, most már én nem leszek melletted. De hogy tisztán maradhass, halálom után is segítségemre leszek. Egy tulipánt találj a szobámban. Azt magadnál fogod ezen tölde örízni. Lelke és varázserve van annak, a virágnak. Tündérrólyi küldte, ki szeretett élte utolsó jobbanáság. Ki-

nyíltan fogod találni a tulipánt és a virágokat halálom után egy hónapig élni hagyod. Aztán letéped és elhozod a síromra. És ezzel el fog oszlni lelkedről a méteyes, kódos fájdalom, amelyet halálommal okoztam neked. Ezt pedig meg kell tenned, mert ifju vagy és szeretned kell az életet. A szomorúság nem a fiatal szívekbe való. A szomorúság gyilkol. Rossz és hamis képeket fest a szíved milderől.

Aztán jól vigyázz, a tulipán talán sokáig nem fog újra kiviratani. Te pedig minden kérésedet, imádat, szadékedat a tulipán előtt fogod elszuttogni. És mindaddig amíg vágyad jó után szomjazik, a tulipán nem bomlik virágba. S midőn újra kivirágozva látod: az annak a jele, hogy rosszat kértél vagy akartál magadnak. És akkor letéped a kinyílt virágot annak jelekül, hogy belátva vágyad helytelen következményeit, lemondasz annak teljesüléséről. Megértettél?

A szegény királyleány zokogva borult édesanyjára és megérte, hogy utasítását követni fogja.

Még egy óráig átölelve tartották egymást. Aztán meghalt a királynő. Gyászos pompával, igaz fájdalommal kísérték sirhoz az ország népe. A temetés után a királyleány megkereste édesanyja tulipánját és bevitte az ő szobájába. És ráhullatva omló könnyeit minden este, de csak annál ékebben lángolt, pompázott a tulipán. Egy hónapja mult már, hogy a királyasszony a sírban pihent és a tulipán még mindig élt. A leány úgy gondolta, hogy nem is fogja letépedni. Megörzi örökre édesanyja utáni szomorúságát.

Egy napon azonban ijedten nézett az ő királyfiya, amint kilépett a szobájából.

— Mért adod át az egész lelkedet a bánatnak, — szólott hozzá Szépségedet már lemosták arcedról a könnyek. Mosolyt két hónap óta nem láttam ajkadon, pedig az éltetett engem, gyermekem. Vidámitd fel valamivel lelkedet, mert háromszorosa a szomorúságom, ha téged lát-

ször megsérget, azután összezsugorodik, végül teljesen megrohad. Hatalmas burgonyatáblák mentek már így tönkre s a jelentések szerint a betegség rohamos léptekkel terjed egyik országból a másikba. Megfogyuk-e tudni állítani, erre a kérdésre még nem tudunk válaszolni. Csak az bizonyos, hogy az *emberiség e fontos és kiváló élelmiszere nagy veszedelem fenyegeti*.

Belot tanár: Az emberek általában azt hiszik, hogy a földet egyszerű vízőzön pusztította el. Ez tévedés. Nem egyszer, hanem már *harminckétszer* érte a földet ez a szörnyüségés katasztrófa. Ha a mindenségben egy naprendszer összeütkezik a nebulákkal, akkor oly hatalmas fergeteg keletkezik, hogy a földön a tengerek kilépnek a medrükéből, megrohanniák a szárazföldet s a föld alakjának egész új formákat adnak. Ez már *harminckétszer* megtörtént. Nem lehetetlen, hogy az a földrész, amit mi most Európának nevezünk, ezelőtt valahol a Csendes-Oceán valamelyi pontján volt. *Egy ilyen rettenetes katasztrófa sodorta a mai helyére*. De ép ily könnyen lehetséges, hogy a *legközelebbi katasztrófa elsodorja innen a föld egy másik pontjára*.

Verounet: A napról általában az a téves felfogás uralkodott eddig, hogy *több százmillió esztendővel ezelőtt kezdte el a pályafutását*. Ez tévedés. Pontos számítások bizonyítják, hogy a Nap nem lehet *hárommillió* esztendőnél idősebb. Ugyancsak sikerült bebizonyítani, hogy a leggyorsabban mozgó csillag másodpercenként 1300 kilométer utat tesz meg. *Ennél gyorsabb járásu égitest nincsen*.

G. Guilbert: A fejünk fölött uszkáló *báránnyelhek*, amelyeket a költők oly szívesen énekelnek meg és a festők oly szívesen vetnek vászonra, sohasem lehetnek *esőfelhek*. Az ilyen felhek akár az északi sarkon, akár a mérsékelt égöv alatt,

akár az egyenlítő forró egén mutatkoznak, mindig, kivétel nélkül csak hófelhek lehetnek. Ez a felhő azután vagy leesik, vagy nem esik le, de a báránnyelhő mindig csak havat hordozhat szárnyain.

J. Chaptal: Ha a rádió el fog terjedni, akkor a mezőgazdaság új korszakba lép. A rádió ugyanis lehetővé teszi majd, hogy az időjárásról a lehető legpontosabban értesüljenek a mezőgazdák. *A rádió segítségével a mezőgazdák pontosan tudni fogják, mikor lesz eső és mikor lesz szél, s mikor lesz szántásra, vagy másfajta gazdasági munkára alkalmas idő*. Ehez azonban az szükséges, hogy a rádió nagyon elterjedjen, minden faluban, minden gazdánál ott legyen, s a gazda korlátlanul összeköttetésben állhasson a világ mind a négy tájékával... Ha ez megvalósul, bizonyos, hogy a föld termésének jórészét megmenthetik.

H. Proust: Eddig sem a rádiumot, sem az X-sugarakat nem lehetett adagolni. Más szóval, ha egy a test felületén lévő tuberkulotikus affekcióról volt szó, vagy pedig rákos daganatról, mely mélyen a máj környékén fészkelt, mind a kettőt csak egyforma adagolásu X-sugarakkal lehetett kezelni. Az egyikre éppen olyan erősségű és mennyiségű sugarat kellett bocsátani, mint a másikra. Ennek a körülménynek rendkívül kellemetlen következményei voltak. Sok baj keletkezett belőle, amelyet a betegnek kellett viselnie. Most oly készüléket sikerült szerkeszteniünk, amelynek segítségével *tetszészerinti mennyiségű és erősségű sugart lehet a kiválasztott testrészbe beelövelni*. A készülék rendkívül szabatos, úgyhogy a kezelő orvos nyugodtan rábizhatia magát.

A liegei kongresszus tudósai huszonegy szakosztályban dolgoznak, mindegyik szakosztályban naponta három-négy előadó számol be valamilyen »csodáról«.

lak könnyesnek. Neked szépnek kell lenned.

És ugyanezt mondták azok is, akik szolgálták őt.

Egy éjszaka belátta a királyleány, hogy a bánat kétségbeejt, öl és meghamisítja az életet. Maga elé tette a virágot és nézte. Vékony ujjait rátette a virág husos szára. Behunyta szemét és próbaképen megszorította. Valami különöstől félt. Azt hitte, hogy a virág sírni vagy sikoltani fog, ha letépi. Egyre jobban szoritotta remegő ujjával, aztán egy kegyetlen csavarintással letépte. A virág nem sikoltott. Ugy viselkedett, mint más közönséges tulipán. Megnézte a szarát. Nem volt véres. Nézte hosszan a kezében vöröslő virágfejét. És lassan-lassan maga sem tudja mért, könnyebbedni érezte a lelkét és mosolyogni kezdett. Aztán gyorsan keblébe rejtette a letépett virágot és kivitte édesanyja sírjára. Visszajövet megegerszer megnézte a cserépben maradt tulipánbokrot. Nem volt rajta semmi véresepp, szépen behegedt már rajta a kicsi sebecske. A királyleány azontul vidám lett. Régi szépsége visszatért, terméte formásodott. Édesapja pedig megvigasztalódva tekintett rá.

Eltelt két év.

A királyleány gyönyörűvé serdült. És nem feledkezett meg édesanyjának tett ígéretéről. Minden lefekvés előtt a fölbimbósodott tulipán bokrocskája előtt mondta el kéro imáját, annak gyónja meg vágyait. És sohasem nyílt ki azóta a kicsi növényke.

Egyszer ragyogó ékszereket szeretett volna. Sokáig tündött: nem bűnös-e ez a hiú kívánság. És egy este elsusogta a tulipánnak, hogy milyen gyűrűt, milyen aranyláncot szeretne kérni édesapjától.

A tulipán bimbóban maradt.

Máskor selyem ruhát kívánt karcsu természetére. Drágát, ragyogót, amelyre megszé országban ezer új himezgette a rózsákat, a gyöngyöket. Megkaphatom? — kérdezte a tulipántól. A virág hallgatott

és nem emelte alvó pilláit.

Ismét máskor nagy zenebonát hallott a palota előtt. Kérdésére, hogy mi az, azt a választ nyerte édesapjától, hogy egy bűnöst visznek a börtönbe, aki sokat gyilkolt, rabolt. Holnap ki fogják végezni a ritka gonosztevőt. A királylány kitekintett az ablakon és megszánta a szerecsétlent. Egész nap fájt érte a szíve. Este pedig imádkozott a gyilkosért, hogy menekedjék meg valahogy a haláltól. A tulipán még ezt a kérést sem találta furcsának. Másnap pedig arra ébredtek, hogy a halálraitelt gonosztevő megszökött a börtönből.

Egyszer aztán egy herceg tért be hozzájuk. Valami üzenetet hozott a királynak. Fiatal volt és gyönyörű. A királylány remegett, amikor oda nyujtotta neki szép fehér kezét. A herceg a szemébe nézett és azontul minden héten kétszer lóra kapott és betért a királyi palota kertjébe, ahol a rózsák között már várta őt a szépséges leány. És beszélgettek mindenről, ami jó, ami szép, ami tiszta. És csodálattal látta a királykisasszony, hogy a herceg lelke, szíve és gondolata talán még százszor szebb, mint az övé.

És úgy belemertültek egy napon az édes beszélgetésbe, hogy már kezdett rájuk szállani az est. Az égen pedig haragos felhők gyulemltek és fenyegetően dühögtek. A királyleány ijedten nyujtotta bucsura kezét. A herceg sietve váglatott, mert egy sötét erdőn is át kellett haladnia, ahol veszedelmes az esti utazás.

Pár perc múlva teljes szörnyűséggel tört ki a zivatar. A leány szobájában imádkozott. A tulipán eszébe sem jutott neki. Az ágya előtt térdelt és ajkai önfeledten fohászokdtak azért, hogy a jó szellemek tartsák életben a herceget.

Másnap sikoltott, amíön fölébret. A tulipán virága finoman sötétlen vöröslött előtte. Ijedt értelmelenséggel mersztette rá szemét a királyleány.

És nem merle, nem akarta megérinteni, hogy letépedje,

Aranycsinálás

A világ aranyának nagy része Amerikába vándorolt és nincs rá sok remény, hogy onnét egyhamar visszakérüljön. Dél-Afrikában, Ausztráliában Indiában bányásznak ugyan a legmodernebb eszközökkel, de nem győzik az ipar folyton növekvő szükségletét, hát még a rosszvalutájú országok aranykincsének pótlását! Nem csoda, ha újból felőled a volta-képpen soha ki nem aludt vágy, hogy az aranyat mesterséges uton állítsák elő. A nemzetgazdászok ugyan mindenféle sulyos krízisekkel fenyegetőznek arra az esetre, ha tulsok lenne az arany. De hát vajjon jobb az a krízis, mikor semmink sincs a nemes fémből? Elvégre az államok pénzügyeit mindig lehetséges lesz más, talán még megfelelőbb valutára berendezni és mégis csak szép lenne, ha az arany, olesósága következtében azt a helyet foglalná el az iparban, a művészetben, a háztartásban, melyet kiváló tulajdonságainál fogva elfogadhatna, ha sok volna belőle.

A XVII. századig a vegytant alchimiának nevezték és főcélja volt, hogy két titkos szert állítson elő. Először a »nagyelixirt« vagy »magisztériumot«, mit azonkivül még »bölcsék kövének« és vörös orszlánnak is neveztek. Ezzel nemcsak közönséges fémekből aranyat lehetett csinálni, hanem gyógyított minden betegséget fiatalított és meghosszabbította az életet is. Az eljárás is egyszerűbb volt a Steinachénál. Erősen felhigítva mint »aurum potable« (íható arany) inni kellett. A másik titkos szer a »fehér orszlán« vagy a »kis misztérium«, csak ezüst készítésére volt alkalmas.

Elméletük szerint minden fém higanyból és kénből áll. Bármely fémből lehet aranyat csinálni, ha elvonjuk, ami az egyikből sok, vagy hozzáadjuk, ami a másikkól kevés van benne. Ezt a műveletet végezték a »bölcsék köve« segítségével.

Ha az alchimisták választotta két elemet tekintjük, két eredeti véletlen ölik fel, mintha valami sejtelen vezette volna őket.

De hogy megérthessük, ki kell terjeszteni egy kis magyarázatra.

Az elemek, mint a vas, réz, arany stb. atomokból állanak, az atomok pedig egy u. n. alfa magból és körülötte keringő elektronokból (az elektronok az elektromosság »atomjai«). A legkönnyebb elem a hidrogén és ennek az atomsúlyát egységnek véve azt mondjuk: a hidrogén atomsulya = 1. A többi elemek mind hidrogénből vannak felépítve, de építő köveikül inkább a hozzá legközelebbi elem, a hélium (gáz, mely a levegő egyik alkotórésze) szolgál. Ez négy hidrogén-atomból áll és atomsulya 4. A héliumatom annyira szilárd szerkezetű, hogy az atomok elbomlásakor, pl. mikor a rádiumatom a rádióaktivitása folytán elbomlik, nem hidrogén, hanem egy héliumatom válik le belőle és a rádiumból egy egészen új természetű más elem keletkezik, melynek atomsulya négyvel kevesebb, mint a rádiumé. Ha tehát elemből egy másikat akarnának csinálni, e gyhéliumatomot kellene hozzáadni vagy belőle elvenni. De van más módszer is, mire azonban most nem terjeszkedünk ki.

Lehetséges, hogy az alchimistákat a kénnek a színe és higanynak sulya indította a kettő kombinálására, de az atomsulyról megközelítő fogalmuk sem lehetett, noha már Demokritos és különösen az epikuraeusok Kr. e. az ötödik században hirdették, hogy az anyag láthatatlan méretezésű atomokból van felépítve. Később pedig az atomokat valami fantasztikus gépezetszerű szerkezettel is felruházták.

Tény azonban, hogy a kén atomsulya 32.07, a higanyé pedig 200.6 és az aranyé 197.2.

Ha tehát vennénk hat rész ként:
 $6 \times 32.07 = 192.42$ és egy rész higanyt:
 $+ 200.6$
 $= 393.02$ az az aranyé. Mi-

vel a földön a legnagyobb atomsuly elem az uranium, csak 238.2 atomsulyú és ennél sokkal nagyobb a mi viszonyaink közt nyilván nem igen lehetséges, nem is keletkezhetne 393.02 sulyú elem. Hasonló kombináció azonban sok lehetséges.

A másik véletlen még meglepőbb.

Az alchimisták észmenete abban is megközelítette a valóságot, hogy az összes fémek valami közös építőanyagból állnak és egymásba átváltoztathatók, ha belőlük valamit elveszünk, vagy hozzáteszünk. De még másban is helyes irányba terelte őket a sejtelmük. Az arany atomsulya 197.2, a higanyé 200.6, az irridiumé (szintén egy nehéz ritka fém) 193.1. Ha tehát a higanyból elvonnánk egy héliumatomot, vagy egyet hozzátennénk az irridiuméhoz, oly elemet kapnánk, melynek az atomsulya igen közel áll az aranyéhoz. Valamit elbontani, vagy elvonni könnyebb, mint hozzátenni, mert a mi esetünkben az első esetben energia felszabadul, míg a másodikban energiát hozzátenni kellene. Az alchimisták tehát legjobb helyen keresték, mikor higanyból akartak aranyat csinálni. Hogy a bölcsek követ nem tudták megtalálni, noha anélkül az átváltozás nem ment, azon nem lehet csodálkozni, de az nem riasztotta el őket, pedig sokan a börtönbe és jónéhányan az akasztófára kerültek, mikor hivatalos ellenőrzés alatt, ígéretük ellenére se tudtak azonnal aranyat csinálni. Mégis foglalkoztak az aranycsinálással, nemcsak a hivatalos alchimisták és hivatásos családok, hanem minden rendű és rangu emberek, sőt az uralkodók maguk is. Pl. VII. Károly francia király és VI. Henrik angol király, ki aranycsinálók se-

gítségével »szanálta« a pénzügyeit s nyilván rézamalgámból készült hamis aranyral árasztotta el az országot.

Az alchimisták eszközei meg se közelítették azokat a technikai és fizikai behatásokat, melyeket ma alkalmazni tudunk, mindazonáltal még a mai módszereink is úgy siklanak le az atomok szilárd szerkezetéről, mint a vízcseppek a gránitkövekről. De évmilliók alatt a vízcsepp is lehordja a gránitsziklát, az atomok is folyton átváltoznak a rájuk ható erők alatt, csak annak a módját kellene megtalálni, hogyan lehet az évmilliárdokat, míg ezek a változások végbemennek, kellen le rövidíteni. Erős rádióaktív besugárzással sikerül is a fizikusoknak a nitrogénből egy héliumatomot leválasztani és a leválasztott hélium nyomait kimutatni.

Legujabban pedig az a hír érkezett, hogy Miethe berlini tanárnak sikerült az aranyat mesterségesen előállítani. Hogy a fent leirt utat választotta-e, avagy valamely más módon érte el a célt, arról még nem szólnak a tudósítások, csak azt mondják, hogy a mesterséges arany előállítása horribilis összegbe kerül. Ez természetes. A mesterséges gumi előállítása, mikor már az eljárás sikerült, százszorosan drágább volt a természetes gumi áránál, a háboru alatt azonban Németországban már az egész szükségletet mesterséges uton gyártották. Ha egyszer csakugyan meg lesz oldva az aranycsinálás módja, a feltalálók majd találnak olyan eljárásokat, hogy az előállítás nyereséges legyen. Egyelőre azonban bójtöljünk tovább . . .

P. A.

Bródy estéje

Írta: Diószeghy Tibor

Az újságíró mellé, aki éppen nekrológott fabrikált az elhunyt Wekerléről, odakönyökölt Sándor bácsi a badeni kávéház márványasztalára, és tempós, akkurátos, parasztosan-magyar szavajárásával főzni kezdte:

— Csak jól nyomd meg a tollat, ne sajnáld fiam, meg köll az igazat írni róla. Hazudozó ember vót szégyén, isten nyugossa. Beteg az igen. Becsapott mindenkit. Testvérjét eladta. Nem kedveltem. Sohasse tartottam becsületes embernek. Ird csak meg fiam nyugodtan. Sváb ember vót, csupaszképi. Igazi bécsi komornyik, nem szabad semmit elhallgatni róla. Bolondság, hogy holtakról jót vagy semmit. Inkább ott a földben már mindegy. Férgék nem olvassák el újságból. Azokról kell jót írni, akik élnek, hadd örüljenek. Eleveneket nem szabad bántani. És sokat gázoltam őket, eleget is sajnálom, annak a tanulmányos színésznek a feleségéről, tudod, a Vigból, irtam három sort egyszer, idegsokkot kapott tőle. Este már nem is lépett föl. Nem szabad ilyet tenni. Én megtettem, komisz ember vótam, megirhatod ezt is, fiam. De mai' csak ha meghótám, addig már ne, várhatsz vele, rövid az egész. Akkor nem bánom, magam megírom legszívesebben, hogy lásd, hogy' kell. Csak az igazat... — — — — —

Élek az engedelemmel. Sándor bá'.

*
 Csakugyan nem szabad elhallgatni az igazat Bródy Sándorról, le kell rajzolnom a figuráját, úgy, ahogy láttam, meg kell írni róla, hogy — tisztesség ne essék szólván — *híres rossz ember volt*, gonosz, kajú. Én már az öreg Bródyt ismertem csak, aki testben-lélekben árnyéka volt önmagának: dus haja a régi mű-kócossgal, de teljesen öszen csapzott a homlokába, duzzadt, husos aika fáradtan szutyongatta az örökösen félbehavadt »börzsivar«-t, járása bizonytalanná rokkant és ha legény-

kedni kezdett. (— egyszer, amikor Biró Lajos meglátogatta, emlékszem, meglepően összeszedte magát —) félórai erőlködés, hogy figyelmét a beszélgetésre koncentrálja, teljesen összetörte. Nagyon elfáradt Bródy Sándor hatvanadik esztendeje küszöbén testben és lélekben, de abba soha nem fáradt bele, hogy másoknak ártani igyekezzen, ha mással nem, hát legalább egy maliciózus megjegyzéssel. Sőt. Fiatalkorában ezt talán jobban el tudta titkolni; szentimentális ellágyulások, dzsentriszkedő gallyallér-tempók, bohém pajtáskodógesztusok sokakban azt a hitet keltették, hogy credendó rosszasága mellett sok jó érzés is van benne; meg aztán lenyűgöző irói tehetsége és szinte varázslatos emberi charme-ja természetesen el fogulttá tették környezetét vele szemben. De amikor esteledni kezdett és alkotó vénája elapadtán, betegségbe keseredve, barátaitól elhagyottan, pénz nélkül száműzetésbe került, *a lény és árnyék rembrandti elosztást kapott portréján*: tulsúlyba kerültek s csakhamar kizárólagosságot vindikáltak maguknak jellemének árnyoldalai, gyerekes gonoszasága és megbizhatatlansága. Valahonnan egri kamaszéveiből hozhatta ezeket a tulajdonságokat magával, a bővéü, rakoncátlan, korán lányozó zsidó diákot a pap-tanárok kiszorították a középiskolából és Bródy Sándor mint közlegény kezdte leszolgálni katonaéveit. Roppantul röstellette ezt a törését életének, hogy nem tanult, tagadta is váltig; ötvenegyhány esztendő korában még azt írta egyik cikkében, hogy a »pádovai« egyetemre járt orvosi tanulmányait — filytatni. Mindég is szerette félbemaradt orvosnövendéknek kiadni magát s szívesen hivalkodott a »Faust orvos« kifogástalan szakszerű mivoltával. Pedig az orvostudományhoz is csak annyi köze volt, mint minden máshoz, hihetetlen memóriával összefogdosta éveken keresztül orvosok — máskor egyéb szakemberek — elejtett meg-

jegyzéseit, kifaggatta őket, éiszakákon át kérdezősködött arról, ami momentán érdekelte, éppencsak könyvet nem vett volna világért sem a kezébe. *Nem is találtak hagyatékbán egyet se*. Soha nem olvasott. Ha olyasminnek megírását vállalta, amihez előtanulmányokat kellett végezni, fiait bizta meg a forrasmunkák elolvasásával s amikor elkészültek, referáltatott magának. Tudásának kiáltó fogyatékoságait csodálatos intuíció pótolta, de azért tökéletesen igazza volt annak a kritikusanak, aki észrevetete, hogy *Bródy Sándor regényeinek és drámáinak szereplői a dialógusok során soha egyetlen elmés, okos, vagy akár csak intelligens megjegyzést nem tesznek*. Olyan mindent felejtető svanggal és szándékosan pongyolává stílizált művészettel kápráztatta el olvasóit, hogy ezt a fogyatkozását soha nem vették észre, de Bródy mindig tudta egészen pontosan, hogy hol szorít a csizma. Tanulni, pótolni a hiányokat, ehhez hiányzott az energia belőle, hát el akarta hitetni magával, hogy írónak, művésznek fölösleges a tudás, káros. Az ösztönös megérzés az igazi, rá kell hibáznia dolgokra, ez volt az evangéliuma. Kicsufolta, akik tanultak, megbélyegezte őket, egész generációt nevelt írókból, amelyik szügyelt olvasni, rendszeresen dolgozni és igazat mondani. Ezek persze elhulltak; Bródynak nem ártott megdöbbentő műveletlensége. Csodálatos intuíciója mindent pótolta, kitalálta, amit meg kellett volna tanulni, sokat emlékeztetett ebben Adyra. De mindig félt, hogy egyszer baj lesz még belőle, ez az érzésem, ezért állt folytonosan en garde-ban, szurásra, döfésre, támadásra készen. Gárdonyinak, szintén egri származék, nem tudta megbocsátani nagy könyvtárát s még csodaszép utolsó írásában is — talán a legkülönbben valamennyi között — alaposan oda-mondogatott neki. Öregkorára különben is megfullánkösödött minden szava. Ott voltam, a badeni Bristol-kávéházban, amikor a nemrégiben elhunyt Kabos Edével husz évi harag után kibékültek: »a szikkadt Gabos-zsidó«-nak, aki panaszkodott: szeretné megérni, hogy visszatérhessen egyszer még Magyarországra, tiz perces barátkozás után áperete megmondta a szemébe Sándor bácsi:

— Minek az, Edus? Nem érdemes addig várni . . .
 Ezen aztán megint összeharagudtak. Sándor bácsi felkelt, átment panyókára vetett télikabáttal vállalán a másik asztalhoz, ahol egy friss családi botrány szereplői ültek: férfi, aki előző napon rajtakapta feleségét és az asszony, akinek megbocsátottak, agyonpunderozva, még vörös szemmel. Sándor bácsi ártatlan képpel leült melléjük, öreuras bizalmaskodással megpaskolta a nő nyakát és gügyögve, de hangosan, hogy mindenkinek hallja, megszólalt:

— Ilyen szép asszony... isten bizony, nem értem magát! Rendbe' van, az ura megérdemelte... de nem tudott különb gavallért választani? Éppen az a gatnyát! Hisz az ura is van olyan . . .

Ilyesmiket csinált egész nap. Odament a parkban sétáló pesti asszonyokhoz és megdicsérte gyerekeiket:
 — Szép fiuka. *Hasonlit rám*. Mondja, *nem ismertük mi egymást tíz-tizenkét év előt?*
 És pletykált, rágalmazta a nőket, hazudott. Nemcsak asszonyokról. Volt valami szép, érdekes, vakmerő Bródy Sándor »anzákolás«-aiban. Fogyatékoságait akarta tulajdonképpen ezekkel is leplezni: memóriája sorvadását, műveltség-minuszát, elkoldusodását. Amikor sok év után először találkoztam vele Bécsben,

látam rajta, rögtön, hogy nem ismer meg, de Sándor bácsit ez a legkevésbé sem zavarta abban, hogy családi üzeneteket adjon át:

— Látam apádat otthon a napokban. Jó emberem. Egészséges, jó színbe van, semmi baj. Család jól van, mind egészségesek. Üzenik, vigyázz magadra, csak okosan... háza köll menni!

...Szegény apám, épp hat éve feküdt a kerepesi temetőben. Sándor bácsi pedig vagy két esztendeje nem járt Budapesten. Olaszországban barangolt, amíg pénzezkéjében tartott, azután Lakatos Viktor dr. gondozta abbaziai szantóriumában barátságból, később áttelepítette badeni intézetébe.

A látszatra nagyon vigyázott Bródy, minden héten bekövetelte a számláját, mert — mondotta — egyszer majd ezt ki fogja egyenlíteni. Állandóan hangsúlyozta ismerősei előtt, hogy nem él ingyen, külföldi színházaktól nagyoösszegű tantiémek járnak még neki.

— Nem menne egy falat le a torkomon, — mondogatta — ha nem tudnám, hogy az utolsó krajcárig kifizethetek majd mindent ennek a Lakatos doktornak.

Még az is lehet, hogy litte, amit mondott. Hálából aztán fellázította a doktor ellen a személyzetét, amire felmondták a vendégbarátságot neki és át kellett költözködni a szállodába. Ettől kezdve Hatvány Lajos gondoskodott róla, akiről viszont bszon terjesztette: »belőlem él a Lac!«. Hatvány nevetett ezen a tipikus Bródyán, de akadt valaki, aki végül mégis megmondta az öreg intrikusnak:

— Sándor bácsi, hogy beszélhet illet, hiszen most is a báró télikabátját viseli? — Bródy zalogban maradt Abaziában és nem lehetett kiváltani, mert nem tudta kinél. — Nem jött zavarba és angyali hidegvérrel felelte:

— Pedig úgy van, ahogy mondtam. Belőlem él. Ha valaki pénzt kér tőle, nem ad, aszongya kell minden az öreg Bródynak. Szeretem a bárót, derék időember, nem is tudnám, mit kezdenék nélküle...

Szomorú helyzetében visszajára fordultak még a régi jótulajdonságai is. Valaha végigkérdeztem a legelőkelőbb pesti éttermek és kávéházak főpincéreit, ki leggavallérabb vendég? Krausz Simon és Károly Mihály mellől egyik se felejtette ki Bródy Sándor nevét. Emigrációjában bőkezűségsfonákuul ütött ki. Egyszer éjjel felé lemegy szállodái szobájából a Bristol éttermébe, ahol nagy pesti társaság valami bankettet rendezett. Felismerik Bródy Sándort, nagy ovációk közt leültetik az asztalfőre, megítatnak vele egy pohárka pezsgőt. Amikor fizetésre kerül a sor, Sándor bácsi csöndet int és ellentmondást nem tűrő hangon kijelenti:

— A vendégeim vagytok, majd én fizetek!

Nem használ a tiltakozás, Bródy előcintálja a kasszától a főpincért, akinek több hónapi koszztal tartozott már, és rámutat az asztalra:

— Az egészet *aufschreiben!*

A főpincér meghajtotta magát és a vendégektől távozáskor *titokban inkasszálta be a cehet.*

Más. A kávéházi asztalhoz odajön egy koldusasszony. Mindenki ad neki száz-kétszáz koronát. Bródy odafordul a szomszédjához:

— Nincs apróm, adj helyettem is, fiam ennek a szegény asszonynak. Hiszen nem evett emmá három napja. De ne kétszázat, hé, most a Bródy Sándor helyett adod...

Belenyult a másik pénztárcájába és kihalszott egy ezrest a koldusasszonynak. Talán éppen az utolsót. Azután a szerényen feketéket fogyasztó társasággal kifizettette dupla cointreau-ját és villamospénzt kért, hogy kiutazhasson Badenba. A tükörlablakon keresztül még láttuk, hogy nem a villanyosállomáshoz ment, hanem szemben az operánál beült egy autotaxiba.

És mégvalamit nagyon titkolt: inkább hazudott, csak hogy ki ne derüljön az, hogy már nem tud dolgozni. A mélységesen emberi Gár-

donyi-levelt nem tartotta elegendő bizonyítéknak arra, hogy — ha akar — tud még irni, jobban mint valaha. Mindenkinak mesélte, hogy *verseket ír*. Később azt regélte, hogy nagy regényen dolgozik. Rembrand-ról s emellett kitartott egész haláláig. Pedig a Rembrand-regényből csak pár bevezető sor van megírva, ezek alá mindig újabb és újabb *üres papírlapokat rakott*, hogy félrevezesse azt a Bauer nevű fiatal orvost, aki folyton ösztökélte a munkára. A hamarosan megvastagodott »iratcsomót« aztán büszkén mutogatta mindeniknek:

— Készül már, befejezem hamarosan.

*

Nem fogja már befejezni soha Sándor bácsi, aki felköltözött az égbe, hogy ott »iókat« mondjon Gábor arkangyalról és adós maradjon Szent Péternek a kapupénzzel.

Egy pszichoanalitikus tekintély a kalandorok és mükedvelők hipnózisáról

Drezda, augusztus hó.

Dr. J. H. Schultz jénai egyetemi orvostanár Németországban a hipnotikus tudományos terápia megalapítója és szakirodalmi működésének javarészét a mükedvelő magnetizőrök és hipnotizőrök üldözésére fordította. Schultz professor a modern pszichanalitika embere. Sokáig küzdött, amíg merész terepiáját hivatalosan el is tudta fogadtatni. Orvosi koncepciójának lényege az, hogy minden szervi betegséget bizonyos olyan lelki jelenségek kísérik, amelyek maguk gyógyíthatók és a szervi betegség gyógyulásához vagy megkönnyítéséhez kisebb-nagyobb mértékben hozzájárulnak. Ezeket a lelki jelenségeket ő hipnózissal gyógyítja és mikor hipnózissal kezdett kezelni egy agylágyuláshoz asszonyt, az egész ország világra öszzezsápta a kezét: ez a bolond Schultz az agylágyulást hipnotizálni akarja. Azt nem vették észre, hogy az agylágyulás, mely akkor még abszolút gyógyíthatatlannak számított, nem gyógyult ugyan meg, de a beteg asszony a betegséggel járó szorongó kényszerképzetek nyomása alól felszabadulva, halála idejéig visszakapta a munkaképességét.

Ma már nem kell harcolnia Schultznak. Elismert híresség és egy-egy bámulatot esetét hosszasan szokták pertraktálni. Legutóbb hipnotikus uton, minden sebészi kezelés nélkül meggyógyított egy nagy égési hólyagot.

A gyógyító hipnózis

Schultz professzor aránylag még fiatal ember, markáns, borotváltarcu, jól öltözött szalagavallér, aki első látásra nem teszi a súlyos tudós benyomást, első hallásra azonban rögtön megkap nyílt, egyszerű, mindenki által érthető, világítóan eszes fejtegetésével.

— Ezek a magnetikus csodalények — mondja kicsinylően — törpe epigonok az első nagy bolondítóhoz. Messmerhez képest. Az kitünően értette a dolgát. Nemcsak azt hitette el az emberekkel, hogy benne magnetikus erő van, hanem méregdrága áron el tudta adni szétküldésre azt a vizet is, amibe beleértette az ujjait, hogy »megdelejezzék«. Volt idő,

amikor egész Európát lázba hozta. Aztán szegényen, nyomorultul pusztult el.

— Ha ön azt kérdezi tőlem, hogy tudhat-e egy ilyen magnetikus csodalény gyógyítani, akkor habozás nélkül azt felelem: igen, tudhat. Mert magnetikus erőről beszélni ostobaság ugyan, de a hipnózis gyógyít. Már pedig ő »delejezés« közben nem csinálnak egyebet, mint a hipnotizálás egy primitív formáját gyakorolják. Nem is ezért kell őket, meg a mükedvelő hipnotizőröket kirekeltelesen üldözni, hanem azért, mert tudományos gondosságot nélkülöző hipnotizálásaik közben olyan borzasztó veszedelmekkel játszanak, amelyekről sem nekik, sem a médiumnak sejtelmük sincs. Ön határozottan szolgálatot tesz a köznek, ha felhívja a publikum figyelmét arra, hogy az ilyen delejezéssel és hipnotizálással milyen súlyos következmények járhatnak.

Akiket a hipnózis megőrtített

— Kezdjük ott, hogy vannak betegségek, amelyek szerencsés esetben csak lappanganak az emberben és soha nem törnek ki, de heves lelki felindulás a felszínre dobhatja őket. Ilyen betegség a dementia praecox nevű elmebaj. Hogy a precíz tudományos nüanszokat mellőzöm, népszerű nyelven így fejezhetem ki magam: a hypnózistól meg lehet bolondulni. A legközelebbi példám erre egy tübingeni irodakisasszony, aki vérszegénységét egy ilyen »magneopath« orvossal gyógyította. Delejezés után pompásan érezte magát és rohamosan javult. De a delejező képe folyton előtte állt és kísértette. Később ez a kísértő kép ntar parancsokat adott neki. Éjjel arra riadt fel, hogy a csodadoktor hangja szól hozzá: menjen el rögtön a templomba. Máskor azt a parancsot kapta, hogy menjen imádkozni a temetőbe. Ez évek során lassan haladt előre. Később már az orleánsi szűznek képzelte magát és mint Luther meg akarta változtatni a világot.

— De nem is kell terheltenek lenni ahhoz, hogy az ember a hipnózissal való játék-
nak megadja az árát. Elmondhatom egy ismert német író esetét, akit nagyon

ha esett hogy a saját nevét is el felejtette. Az orvosok csak fáradóságos ellenhipnózissal tudták a memóriáját nagynehezen életre kelteni, hogy megtudják a nevét tőle és hozzátartozóit értesíteni tudják. Egy fiatal leány médium gyanánt szolgált egy magnétikus csodadoktornál, aki hipnotikus produkciókat is mutogatott. A leány a krónikus vérzés legsúlyosabb formáját kapta meg, alig lehetett megmenteni. Egy fiataltembert társaságban több mint kétszázszor hipnotizáltak. Egyszer csak dühöngeni kezdett, tört-zuzott, mindenkit megtámadott, elmeigógyintézetbe kellett vinni. De ott meggyógyult. Egy fiatal karmester spiritista szeánszokon vejt részt, ahol klasszikus komponisták szellemei jelentek meg és igen hízegő dolgokat mondtak neki. Több hónapig tartó hisztérikus nagyási mániával fizetett. A Szengáli esete sem tartozik a mesék világába. Nonne kollégám figyelt meg egy hölgyet, aki a magnetikus csodadoktor előszobájában a doktornak a falon lógó képétől delejes álomba merült.

Széllhámosek és kóklerek

— A »társaságbeli« hipnotizőr igen veszedelmes emberfajta. Szám-talan esetet tudunk, mikor a hipnotizőr visszaélt az elaltatott leány védtelen helyzetével. Tudunk egy leánykereskedőről, aki egy fiatal lányt elaltatott és ál-mában felszólitotta, hogy jöjjön vele »Braziliába, egy csodálatos palotába, ahol minden csupa szőnyeg és tükör és ahol csak arisztokraták fordulnak meg«. Nemrég történt Berlinben, hogy egy tipikus hadigazdag, akinek a felesége a divat hajszolásából kokainistává lett, egy hipnotizőrözö fordult, mert ezt elegánsabbnak tartotta, mint orvoshoz fordulni. A hipnotizőr vállalta a megbízást és alaposan teljesítette. Mikor a férj egy hosszabb utazásból hazatért, a lakást teljesen üresen találta. A hipnotizőr hipnotizálta az asszonyt és viszonyt kezdett vele. Aztán, hogy a társalkodónó ne legyen utban, azt is hipnotizálta és azzal is viszonyt kezdett. Aztán aláíratott a hipnotizált asszonnnyal egy okmányt, amely szerint az asszony megbizta őt a lakás eladásával. A csodadoktor mindent pénzzé tett és a két nővel elutazott tengeri fűrdőre.

— Különös eréllyel üldözendőnek tartom az orfeumokban, varietétekben fellépő hipnotizőröket. Ezek olyan légmentes teremtenek, amely gyenge és fogékony idegzetű nézők számára egyenesen méreg.

— A saját praxsisomból is elmondhatok egy tragikomikus esetet. Nemrégiben egy idősebb hölgy járt nálam, hogy gyógyítsam meg tizenégyéves hugát, aki az enuresis nocturna nevű szokott betegségben szenvedett. A lányt hipnózissal kezeltem. Megparancsoltam neki hipnotikus álmában, hogy minden éjjel 12, 3 és 6 órakor ébredjen fel és tegyen eleget a vese kiválasztásnak. A lány rövid kezelés után gyógyultan elutazott. De nem-sokára újra megérkezett a néni. Kért, hogy segítsék rajta: minden éjjel 12, 3 és 6 órakor felébred és ellenállhatatlan erő kényszeríti, hogy felkeljen. A néni ugyanis jelen volt a rendelésobámában, mikor a lányt hipnotizáltam. (Elyből mindig odakérek egy hozzátartozót, ha hőlgyeket hipnotizálok.) A szuggesztív légkör ereje úgy hatott rá, hogy ő is teljesítette a hipnotikus parancsot. Egy rövid ellenszuggesztív-val meggyógyítottam.

Harsányi Zsolt.

BURGONYÁT
VÖRÖSHAGYMÁT
foghagymát, babot, zabot, árpát, kukoricát és minden terményárut legmagasabb áron vesz és bizományba átvezz
WEISZ MIHÁLY
BEOGRAD
Kralja Petra ulica 59.

38 év óta
SARG-FELE
KALODONT
FOGKRÉM
mindig pontosított jó

Már most
megrendelheti vagy előgyezheti gyermekai számára a szükségess
tankönyveket, író- és rajzszerket
Heumann Mór
Subotica, Jelašičeva u. 1
Alapított 1881. évben.
Pontos és gyors kiszol. álás
jutányos árak! 6062

Guardinetta

A siker.

A siker — mondta egyszer valaki — olyan épület, amelyet nem lehet örökön megszerezni és telekkönyvileg átírni.

Valóban, csak mint bérlő költözhet beléje az ember, s ami még rosszabb, még csak hosszabb vagy rövidebb földmónási határidő se biztosíthat neki bizonyos tartamú birtoklást. A közélet embere, akinek éltető eleme a siker — az államférfi, az író, a művész — ettől a tudattól szenved, s gyakran ennek az aggodalomnak a betege. Arra kell gondolnia folyton, hogy egy szép napon jön egy új bérlő, akinek jobban tapsol a közönség mint neki, s az minden ceremóniaság nélkül, egy-kettő, kitéssékeli a házból, amelyet még alig volt ideje otthonosan berendezni. Senki se bízza hát el magát, aki dicsőséges kampányban diadalra vezette a pártját, akit aranyéremmel tüntettek ki a kiállításon, akinek a darabját száznál többször játszták egyfolytában, — ne bízza el magát. Mert még az se biztos, hogy a siker épületében Szent György napjáig vagy május elsejéig bentmaradhat, — máról holnapra kell kiköltöznie. S az ilyen kilakoltatás ellen a lakásbiróság so segít.

*

A bölcsek köve.

Az a kis apróság, amelyet a múlt héten ezen a címen írtam, némi érdeklődést keltett, s többen azt az óhajukat fejezték ki, hogy szeretnének több oly *alotria-t* olvasni, aminő a Wilhelm Krug-féle tábla volt. Ennek a kívánságnak sajnálatomra nem tehetek eleget, mert tudtommal a nevezett filozófus után más ilyen játékos dolog nem maradt. Igen komoly tudós volt ő, aki Kantnak a halála után e nagy férfiúnak a katedráját foglalta el Königsbergben, ahol logikát és metafizikát adott elő. Működését távolról se volt oly korszerű mint halhatatlan elődjéé; a lekszionok nagyon röviden végeznek vele s arról, ami a litterátus embereket legjobban érdekli, a házasságról, meg se emlékeznek. Pedig az egyhangú életében ez volt a legfontosabb s ránk nézve is a legérdekesebb. Krug tanár ur ugyanis Wilhelmine von Zenge-t vette feleségül, azt a fiatal hölgyet, akivel megelőzőleg Heinrich von Kleist, minden idők egyik legnagyobb drámairója, évekig járt jegyben. Kleist és a menyasszonya őszintén szerették egymást, de maga a szenvedélyes, a maga beteges idegrendszerével állandóan hadilában álló s folytonosan az öngyilkosság gondolatával foglalkozó költő is belátta, hogy az imádott lányt nem lesz képes boldoggá tenni, s visszaadta a szabadságát. Kleist később csakugyan öngyilkos lett, Wilhelmine pedig elégedett életet élt Krug mellett. A kiváló költő élettárgadása egészen különös formában nyilvánkozott meg: öngyilkos akart lenni, de csak — társaságban. Végre talált egy magához hasonló egzaltált hölgyet, aki együtt halt meg vele. Ha Wilhelmine nőül megy hozzá, lehet hogy arra, amire néhány barátját hasztalan iparkodott rávenni, őt rábírt volna, s együtt halnak meg. Wilhelmine így talán nagyobb szerepet játszott volna az irodalomtörténetben, de ettől megmentette a szerencsés vége. Boldog felesége lett egy boldog embernek... Hiába, a költők ritkán jó férjek, s néha bizony még a bölcsek is jobbak náluk...

Toilet.

Herodotosz szerint a régi egyiptomiaknál az a dicséretes szokás uralkodott, hogy a férfiaknak két öltönyük volt s a nőknek csak egy.

Azért-e, mert Herodotoszt már nem igen olvassák s az egyiptomiak kijöttek a divathól, vagy más okból, de ma náluk is és más népeknél is a nőknek van több ruhájuk, mint a férfiaknak. Pedig de sok háztartás budgetjét állítaná

helyre, ha a nők most is félannyi ruhát csináltatnának vagy vásárolnának, mint a férjeik!

*

Kicsiny ok, nagy következés.

Egy görög történetíró, Szozomenosz, beszéli:

— Egy ökör, amelyet egy marhabögöny testének egy igen érzékeny helyén csipett meg, megvadul s fájdalomában keresztültörtet egy tavon. A gazdája, hun ember, üldözőbe veszi, hogy elfogja s visszavezesse, s az állat kergetése közben megtalálja az utat a gótokhoz, akik a tulsó parton laktak. Mikor visszajön, elmondja övéinek, hogy mit látott »idegenben«, mely szép ország az ottan a tó másik oldalán, mely szépek s dusak ott a legelők s mily termékeny a talaj. E közlés kedvet csinált a hunoknak a lakhelyváltoztatáshoz s megkezdődött a népvándorlás, amelynek folytán megbukott a római birodalom s új képet nyert az egész világ.

Igy avatkoztak be egy göboly meg egy ökör a világtörténetbe s azóta is nem egyszer ezeknél nem sokkal jelentékenyebb lények forgatták annak kerekét.

*

Olvasmány.

Nem sokat ér gyermekkorban olvasni ugynevezett morális könyvet. Igen korán — körülbelül 15 éves koromban — olvastam Goldsmith híres regényét: a *Wakelföldi Lelkész-t*. Legjobban az kötötte le a figyelmemet, hogy a derék pap egy rokonától tizezer font sterlinget örökölt, s hogy így vidéki prédikátor létre igen gazdag volt. Az apám jó módu ember hírében állott s bizony nem volt ekkora vagyona. Hosszan elgondolkoztam hát azon, hogy milyen boldog is lehetett a regény hőse, akinek a rendes jövedelmén túl még ilyen te-

kintélyes vagyont is juttatott a Gondviselés... Pedig aligha azért írta jó Oliver Goldsmith ezt a könyvet, hogy az olvasó ezen a kérdésen tételődjön s a lelkesnek a budgetjén rágódjon. És félek, nem én voltam az egyetlen e kitaláló mű olvasói közül, akire ez a részlet gyakorolta a legnagyobb benyomást... Csak sokkal később olvastam ezt a pompás munkát elég értelemmel s a benne foglalt morális oktatásnak a méltányolásával. Én én azt hiszem, hogy az u. n. ifjúsági könyvek többet használnának, ha az emberek felnőt korukban olvasnák őket...

*

Numerus clausus.

Az antiszemitizmusban az a legnagyobb igazságtalanság, hogy — a legújabb népszámlálás szerint — sokkal több antiszemita van mint zsidó, úgy hogy minden zsidóra több ellenség jut, mint amenyit elbir. Az antiszemiták és fajvédők sokkal lovagiasabbak, sem hogy ezt maguk is be nem látnak s mert a zsidókkal szemben ők képviselik a lojalitást, a becsületességet s a keresztény szeretetet, csak nem fognak többedmagukkal rátörni egy egyedülálló szegény zsidóra?!... Mondjuk, hogy egy falunak ezer lakosa van s ezek közt harminc zsidó. Nem sok ennek a harmincnek kilencszázhetven ellenség? Az antiszemiták részére is be kellene hozni a *numerus clausus-t*. Csak korlátolt számmal kellene iparendélyt adni nekik, s ezen a számon túl csak különös érdemekért (felekezeti türelmességért, liberális fölfogásért, nemes humanitásért és egyéb keresztény erényekért) volna szabad fölruházní egyeseket azzal a joggal, hogy antiszemiták legyenek. Zsidó bérenceknek természetesen még ily erények gyakorlásáért se lehetne adományozni ezt a kivételes jogot...

A meztelenség kultusza a szinpadon

Írta László Ferenc

Figyelemreméltó jelenség mutatkozik újabban a szinpad művészetben, csakugy mint a filmben: a meztelenség kultusza, amely szisztematikusan, programszerűen vonul végig a modern rendezésen Párisban épen, mint Budapesten és Moszkvában csakugy, mint Berlinben. A világsajtót hetek óta foglalkoztatja egy némi politikai vonatkozásokkal világbotránnyá dagasztott eset: a versaillesi meztelen film botránnya. Egy bécsi filmvállalat Párisba küldte rendezőjét és dramaturgját, hogy ott a versaillesi történelmi miliőben készítsék el Georg Kaisernek, az új fajta dráma merész harcosának filmjét, amely XV. Lajos király szerelmi kalandjait viszi vászonra. A rendező megkezdte a munkát, leszerződtetett több párisi artistánőt és a versaillesi kastély parkjában megkezdte a felvételeket. A film egyik fürdőjelenetében a szereplő hölgyek ruházata alig különbözött Éva bibliai kosztümjétől, ami tudomására jutott a francia rendőrségnek és azazal az indoklással, hogy a németek propaganda-filmet készítenek és a versaillesi orgiák felvételével akarják a világ előtt dokumentálni a francia erkölcsök romlását, letartóztatta és több napon át őrizetben tartotta a bécsi rendezőt és a párisi szereplőket.

A francia rendőrség nyilván tévedett, amikor a versaillesi meztelen film felvételét ilyen politikai okokra vezette vissza. Ha a francia rendőrség nem is vesz róla tudomást, a bécsi rendező párisi kollégái bizonyára tisztában vannak azzal, hogy a meztelen film nem egyedülálló és meglepő jelenség ma: a szinpad meztelenség kultuszának korszakában. Nem a versaillesi parkban szerepeltek először nagyon is hiányos öltözékben artistánők a filmfelvétel

cséje előtt és ha a különböző rendőrségek mindazokat színésznőket őrizetbe vennék, akik meztelenül — vagy legalább is félmeztelenül — jelennek meg a közönség előtt, akkor ma nagyon kevés színész nő lehetne szabdlában.

A meztelenség kultusza egész következetes határozottsággal hódított tért az utolsó években az európai szinpadon. Az operettből indult el és mostanáig már érkezett a drámáig és a filmig. A kiállítási operett sekélyes meséje és nem mindig félmjelzett zenéje helyett a színházoknak adni kellett valami mást a közönségnek, hogy odavonzzák esztéről-estére a nézőtérre. Adták hát a meztelenséget. A színház-üzlet így vélte legjobban kiszolgálni publikumát és jött előbb a nagy női kar, majd a főszereplők egyre hiányosabb és rafináltabb öltöztetése. Előbb még selyem trikók tették diszkrétebbé a szinpad meztelenséget, majd később a teljes ruhátlanág kifejlődéséhez kétségtelenül hozzájárultak a háborút követő gazdasági viszonyok is. A színház meg akarta takarítani a nagy női személyzetnek szükséges drága trikók vásárlását és így lett fokozatosan mind több és több meztelenség láthatóvá amíg a magánszereplők is átvették a takarékoságnak ezt a női kacérság részére annyira kedvező módját.

Igy indult el a meztelenség kultusza az operettből és a francia kiállítási revüből, amely minden látványosságot összezsufol a szinpadon és nem nélkülözheti a legfőbb látványosságot, a tömegeknek mindenkor legizgatóbb látnivalót: a meztelen testet. Amíg kezdetben csak lassan és fokozatosan hódított tért a meztelenség a szinpadon és sokfajta körülmény, járult hozzá győzelmé-

hez, addig ma már egész következetes program a meztelenség kultusza. A rendező, a toilettek tervezője és a szabó szinte kifogyhatatlanok az ötletekben, hogy a színésznő ruhái a testnek minél kevesebb részét takarják csak el és a mai operettek szövegírói is alkalmazkodnak ehhez a már szinte előírásos siker-tényezőhöz. Strandon játszódnak le a mai operettek egyes jelenetei vagy női fehérnemű-szalónban, hogy alkalma legyen a színháznak husz fürdőtrikós, vagy egy szál átlátszó fehérneműbe öltözött fiatal — és természetesen széptestű — nőt a lámpák fényébe állítani. Az operett-színházak közönsége szívesen fogadja ezt a szemnek nem kellemetlen látnivalót és már annyira megszokta azt, hogy ugyszólván kezd elengedhetetlen kelleke lenni a tömegsikernek.

De hogyan jutott el a meztelenség kultusza a drámai szinpadig? Amíg a mai operett sekély értéke és csupán külsőségekre súlyt helyező szórakoztató célja mellett a meztelenség térhódítása könnyebben érhető, az már sokkal nehezebben magyarázható meg, hogy a drámai rendezés is átvette az operett-szinpadnak ezt a bizonyára átmeneti divatját. A magyarázat elsősorban a mai társadalmi drámák alapvető strukturájában keresendő. Nagyon messze vinne annak a kimutatása, hogy a mai dráma — igen csekély kivétellel — mennyire letért a dráma igazi stílusának útjáról és mennyire sablon-dráma az, amit évek óta termelnek: a házassági háromszög és szerelmi féltés örök problémája körül forog csaknem minden mai dráma, épen csak ezernyi variációban. A drámának ez a ma már az unalomig megismételt válfaja nagyon alkalmas a meztelenség kultuszára és nem is kell a régi francia bohózatokból kölcsönkérni a hagyományos ágyát, ott van a készenlében minden üzleti érzékkel vezetett színházraktárában, mint a leggyakrabban használt — ha csak elméletileg is szükséges — butordarab.

A test kultusza? Önkéntelenül adódik az az érvelés, hogy a meztelenség a szinpadon nem újkeletű, mai jelenség, mert hiszen a görög szinpad és a római amfiteatrum is sok helyet adott a szép test kultuszának. Akik így próbálják igazolni a mai szinpad meztelenséget, azok vagy nincsenek tisztában a tényekkel, vagy tudatosan hamisítják meg azokat. A régi görögöknél és a rómaiak színházában csakugyan nagy szerepe volt a test kultuszának, amely az athlétikai versenyről diadalmasan átterjedt szinpadra is, ott azonban a görög ing és a római tóga legfeljebb csak ha a karokat hagyta szabadon, a test formáit pedig egészen másképp juttatta érvényre, mint a mai szinpad öltözködés erotikus izgalma számitó raffiniált félmeztelensége. Ahogyan a mai olimpiai versenyeket csak erős túlzással lehet összehasonlítani a görög athlétikai játékokkal, éppen úgy a mai szinpad meztelenséget se lehet a görög vagy római testkultusszal igazolni.

Nem a test kultusza az, amelyik a modern szinpadra észrevétlenül belopódzott, hanem a meztelenség kultusza és a kettő között óriási a különbség. Amíg a test kultusza az egészséges, szép test nevelésében látta a célját, addig a mai divatban, szinpadon és filmben tobzódó meztelenségnek a szép test csak kisegítő eszköze, célja azonban üzleti: a minden erotikus izgalmaakra fogékony tömegek kielégítése. A meztelenség kultusza ugyanolyan mértékbe fog eltűnni a modern szinpadról, ahogyan a szinpad meg fogja találni ma még vajdó új irányait, új mondanivalóját és új erőteljes kifejezőerejét.

Délbácskai magyarok között

Kiküldött munkatársunktól

A délbácskai magyarok nem hallatták... nem türelmetlenkedett ki jajkiáltás.

Tengerre magyar!

Budiszava, azelőtt Tizsakalmánfalva kis telepes község. Néhány évtizeddel ezelőtt verődtek itt össze a magyarok...

Érvényben bérlet — vissza nem adott bérösszeg.

A titeli fensik lakói kis parcellákban bérelnek földeket. Összekuporgatott dinárjaikból kifizetik a dobrovoljácoknak a bérleti összeget.

A sajkáslakai nagyr

Káty, Budiszava, a két Kabol, Mozsor, Tündéres, Sajakslak, Titel a legvagyonosabb községek voltak.

litve. A sajkásmagyarok az új kormány demokratikus berendezésétől várják...

A sajkásmagyarokon sürgősen segíteni kell. Ez nem politikum, hanem elsőrendű érdeke a gazdasági élet föllendülésének és a lelki béke biztosításának.

Mesterházy Ambrus.

Minisztertanács a Halálnál

a világháboru tizedik évfordulóján

Hétről-hétre beköszönt szerkesztőségünkbe egy ezüsthaju öregur és kéziratot hoz.

Ministeri tanácskozás volt, Melyen Halál ur elnökölt.

Ott ültek a miniszterek mind: Betegség és Öngyilkolás, Kivégzés, szörnyű Baleset, Ólás és Éhenpusztulás.

Közöttük ült véres kezével A Háboru, e szörnyű rém Büszkén lenézve társait, s vad Ónézret ült tekintetén.

S jelentést tett minden miniszter: Tíz év alatt mit dolgozott, Űgyosztályának körzetében Hány élő ember lett halott?

Figyelmesen meghallgatá mind. Ezt a hatalmas zord király, És végül ő kezdett beszélni, Szava vésthirdető sirály:

"Nem ér a munkátok fabatkát, Nagyon sok a restancia, Így millió év múlva sem lesz Mindenki a „halál fia.“

"Csak kedvelt hívünk: Háboru ur Van a helyzet magaslatán: Hogyan kell elsöpörni embert, Ti nem, csakis ő tudja ám!

Ezért első koponyarendem Keresztjével díszitem őt, Ti meg muják, élhetetlenek mind, — Le tétredre! e lángész előtt!

"S így csusszatok az ő nyomába, Haljon, ki él, sok millió! Különbem én csapok le rátok: S jön a fölmentés — s penzió!

Vén sas.

SAKK

14. számú játszma.

Spanyol megnyitás.

Játszották Benthben 1923 okt. 1-én. Dr. Nieborowski M. Schirdewan

A legjobb 5. d4 ed. 6. Vd4 Vd4 7. Hd4, amelyről világosnak a királysármnyon 4 gyalogja van sötét 3 gyalogjával szemben.

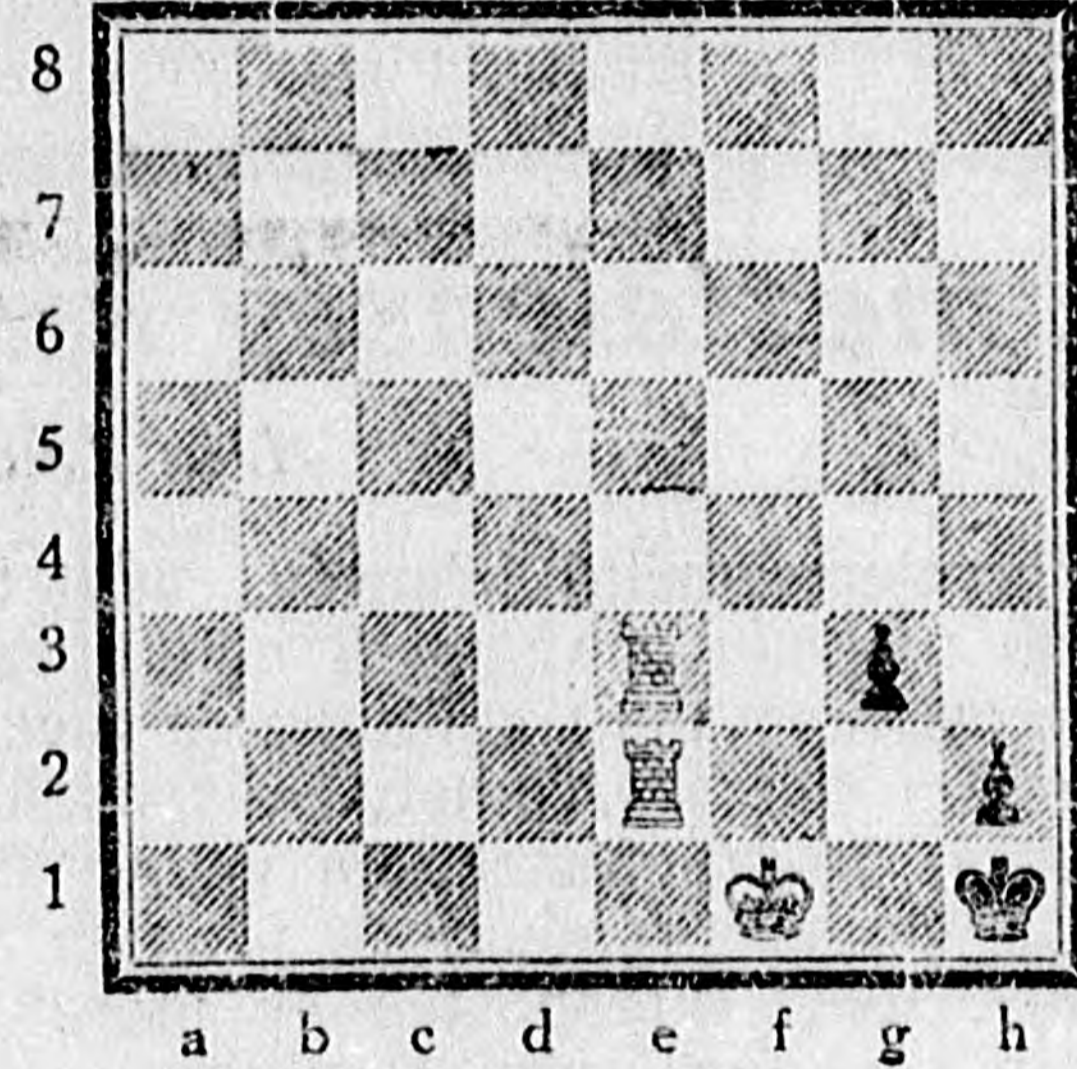
A futár leütése tudvalevőleg rossz (7. hg hg 8. Hh2 Vh4. 7. Vd8—f6

Sötét fenyegét kétszeri ütéssel f8-ra, miáltal világos gyalogállását szétzuzná.

16. Hd2—f3 g4xf3 17. Hh2—g4 Vf6—h6! 18. Hg4xh6 Bh8xh6

Világos feladta

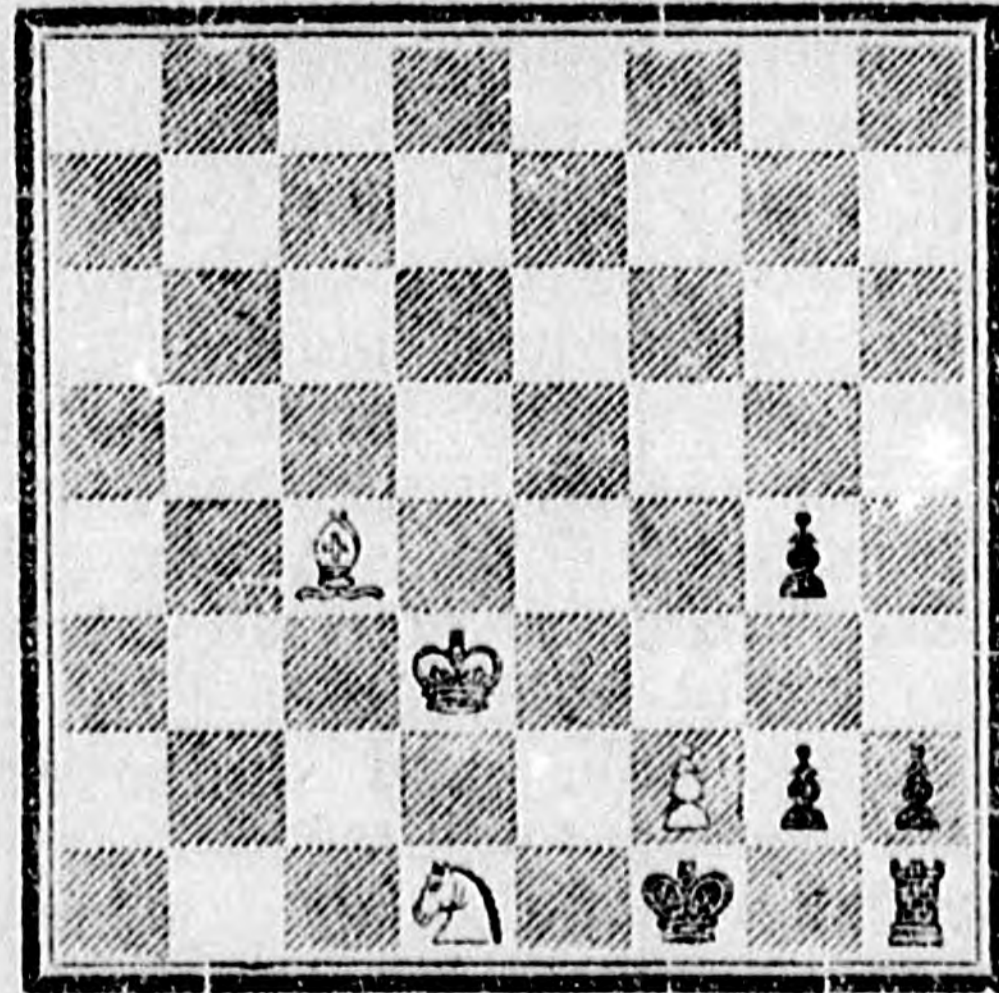
Állás világos 17. lépése után.

VÉGJÁTEKOK.

Hibaigazítás: A 14. számú végjáték diagramjában a c1-en levő sötét futár helyébe sötét királyt helyezendő, úgy hogy a diagram most már így fest:

(F. Sackman.)

16. számú végjáték.

F. Sackman. Világos indul és nyer.

A rovatvezető üzenetei.

Gs. J., Subotica. Játszmája alapján csak lélektanilag lehet játékejéről bírál-

latot mondani. Lépései ugyanis ellenfelének gyenge játéka folytán annyira természetesen, hogy azok jó és gyenge játékosoktól egyaránt származhatnak.

Szerkesztői üzenetek

C. I. Petrovaradin. A kazánfűtőket és gépkezelőket a becskeréki iparfelügyelőség mellett működő bizottság vizsgálta.

Zs. T. Subotica. Butorozott lakás nem esik a lakástörvény intézkedései alá és ha a főbérlet megszűnik, az ennek keretében tartozó albérlet is véget ér.

K. M. Topola. 1. magyar nemzetgyűlés elfogadott egy törvényjavaslatot az árva-pénztári letétek valorizációjáról.

P. A. Maliđjos. Gazdák a saját földjük termése és saját tenyésztési állatok után nem fizetnek adót.

B. A. Bozdán. A beküldött versben a tehetség nyomai mutatkoznak, de formája még kezdetleges.

K. I. Starakanizsa. A jelentkezéseket ugyan már lezárták, azonban Ön forduljon mindenesetre a suboticei szervezethez, igazolja jogcímét és azt, hogy rendes időben miért nem jelentkezett.

E. I. Topola. Legközelebb kiküldjük egy műszaki emberünket a találmány megvizsgálására és a vita eldöntésére.

K. A. Topola. Önnek optálnia kellett volna. Minthogy az optálás határideje már lejárt, nincs egyéb hátra, állampolgárság iránti kérvényt beadni.

M. A. Stavisivac. A villanytársaság és a község közötti szerződéstől függ, hogy a fogyasztónak joga van-e újabb világitótestet bevezetnie.

V. A. Sombor. Versei nagy stílusésségre vallanak, igyekezzék azonban saját magát megszólaltatni és megszabadulni az utánérzésektől.

Szél. A beküldött két cikket Ön humoros írásnak minősíti. Mi nem. Próbálkozzék tragédiákkal, talán így sikerül, amit krockijaival nem tud elérni: a nevetetés.

B. I. Egyhangu, száraz leírás, helyesen megfogalmazott mondatok szin és érdekesség nélkül.

Mary. Sem mondanivalója, sem kifejezési formája nem alkalmas az olvasó figyelmének fölkeltesére.

K. I. Senta. Nagyon rosszak. Sem a versek, sem a „szinmű“ nem közölhető.

E. SZÉCSI PHILATELIA bolygkereskedés Subotica főpostánál

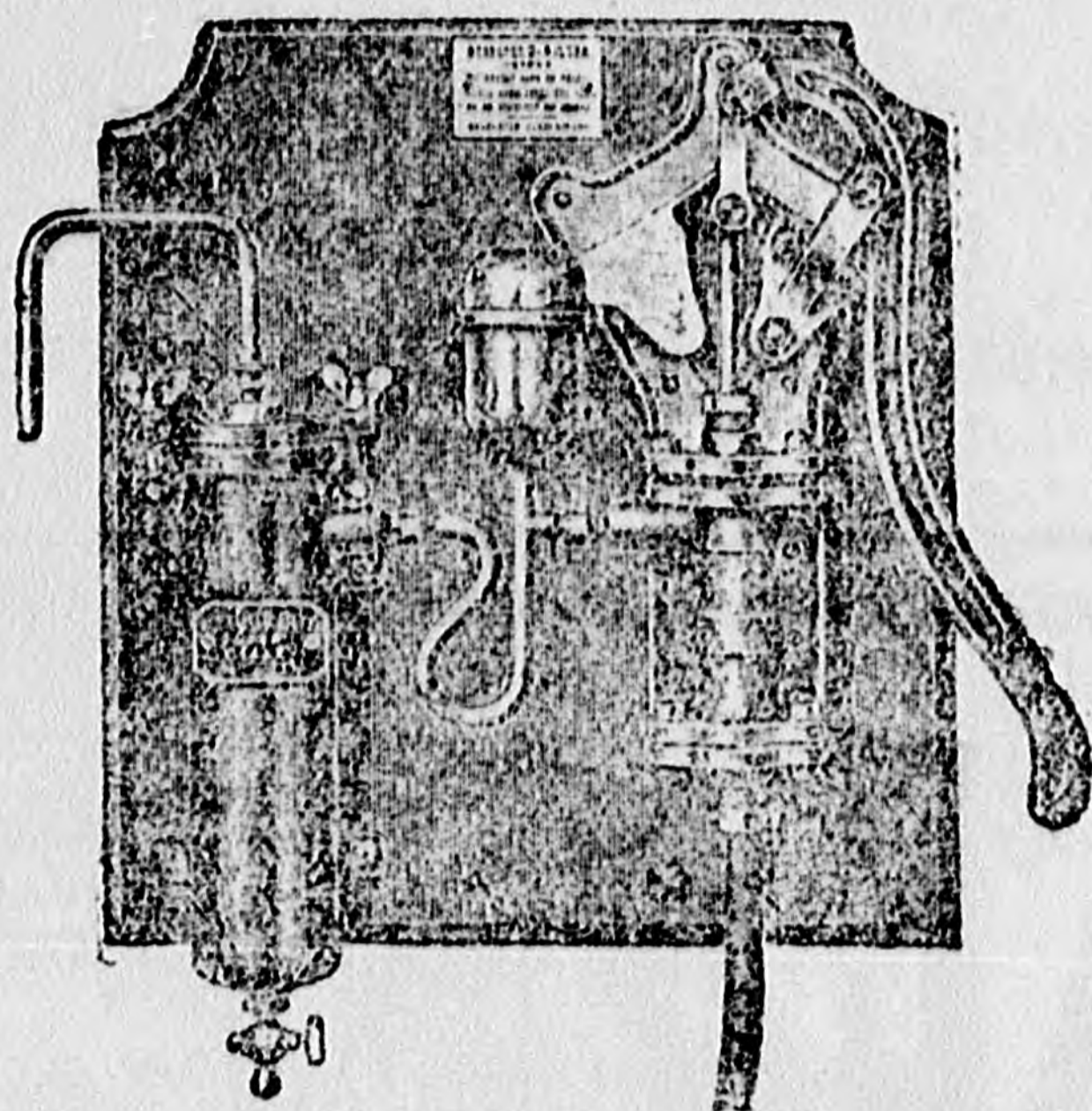

SCHICHT-szappan a SZARVAS védjeggyel a világ legjobb és használatban legolcsóbb szappana. Ügyeljen a SCHICHT névre és a SZARVAS védjegyre.

Légy magadnak és másoknak barátja!

Az első nagy tételt feltűnő gyorsan eladtam, amiért is t. vevőim szíves tudomására adom, hogy újabb tétel

szűrőkészülék

érkezett, amely közvetlen a vízvezetési csapra szerelhető fel. Oly helyeken, ahol vízvezeték nincs, a szűrőkészülék egy kis pumpa segítségével a kútra szerelhető fel. A készülékkel a víz higiénikus, tiszta és egészséges lesz és ezáltal sok betegségnek elejét vehetjük.

NANKA és VUKOVIĆ BEOGRAD

TELEFON 382 6104 TERAZIJA 30

VASA TEŠIĆ BEOGRAD

VOJVODE GLIGORA br. 1.

TELEFON 10-06.

RIPANJI GRANIT

KERSANTIT

A ripanji kőbánya, Beograd közelében, termel:

1. oszlopokat minden nagyságban
 2. lépcsőket minden nagyságban
 3. négyzeteket minden nagyságban
 4. aljzatokat minden alakban
 5. kockákat utcakövezéshez
- zuzott követ építkezésekhez.

Eladás készpénzfizetés ellenében vagy a vételár 1/3 része a megrendeléskor, a hátralék vagonbarakás alkalmával.

A bánya 21. km-re fekszik Beográdtól.

Termel téglát és cserepet. Gép- és kézimunka. Eladás készpénzben, készletben és nagyban.

A beográdi egyetem építőanyag vizsgáló-állomása.

Br. 59. Beograd, 1922. október 5.

Tárgy: a ripanji bánya mintakövének megvizsgálása.

1. természet	kersantit
2. higroszkop	1.59 százalék
3. súly	2.64 gr per cm ³
4. koeficiens	9.09
5. erősség	7.44 kg per cm ³
6. fagyellenállóképesség:	megfelelő

Dušan S. Tomić egyet. tanár

Figyelem!

NŐI- és FÉRFISZÖVETEK

vászon, kanavász, sephir, grenadin, flanel, barchet és minden szabókellék nagy választékban.

PAJO WOLFRAM, SUBOTICA

Bene Sudarevićeva ul. 2

Tisztviselőknek kedvezmény!

4363

Löwy Testvérek divatáruháza Subotica

Fő-tér. - Telefon 107.

SZÖVETEK
SELYMEK
VÁSZNAK
ZEFIREK
EPONCHEOK
GRENADINOK
BATTISTOK
SATINOK
FÜGGÖNYÖK
SZTOROK
DIVÁNY-
és ÁGYTERITŐK
SZÖNYEGEK

6112

KALAP- és SAPKA-
különlegességek
legolcsóbb beszerzési
forrása

Állandó raktár VALÓDI
BORSALINO-kalapokban!

WEISZ HENRIK SUBOTICA, JELAŠIĆEVA UL. 5
3901 Kiskápolna mellett

Kávéház és étterem

Beograd központjában, új épületben, megfelelő mellékkeliségekkel, teljes kávéházi berendezéssel betegség és elköltözés miatt

olcsón eladó

A kávéház Beograd legélénkebb helyén fekszik, állandó látogatókkal és előfizetőkkel.

Felvilágosításokkal szolgál

„Kolumbo“ ügynökség Beograd,
Skopljanska 3. Eskontna Banka palotája.

6110

Wolfner géphajtószijak

szavatolt gödörcezésű
béke-minőségben,

valamint: varró-, kötőszijak és gépszij-crouponok újból vásárolhatók

Wolfner Gyula és Társa, Budapest
bőr- és gépszijgyárában

5784

Utazót keresek

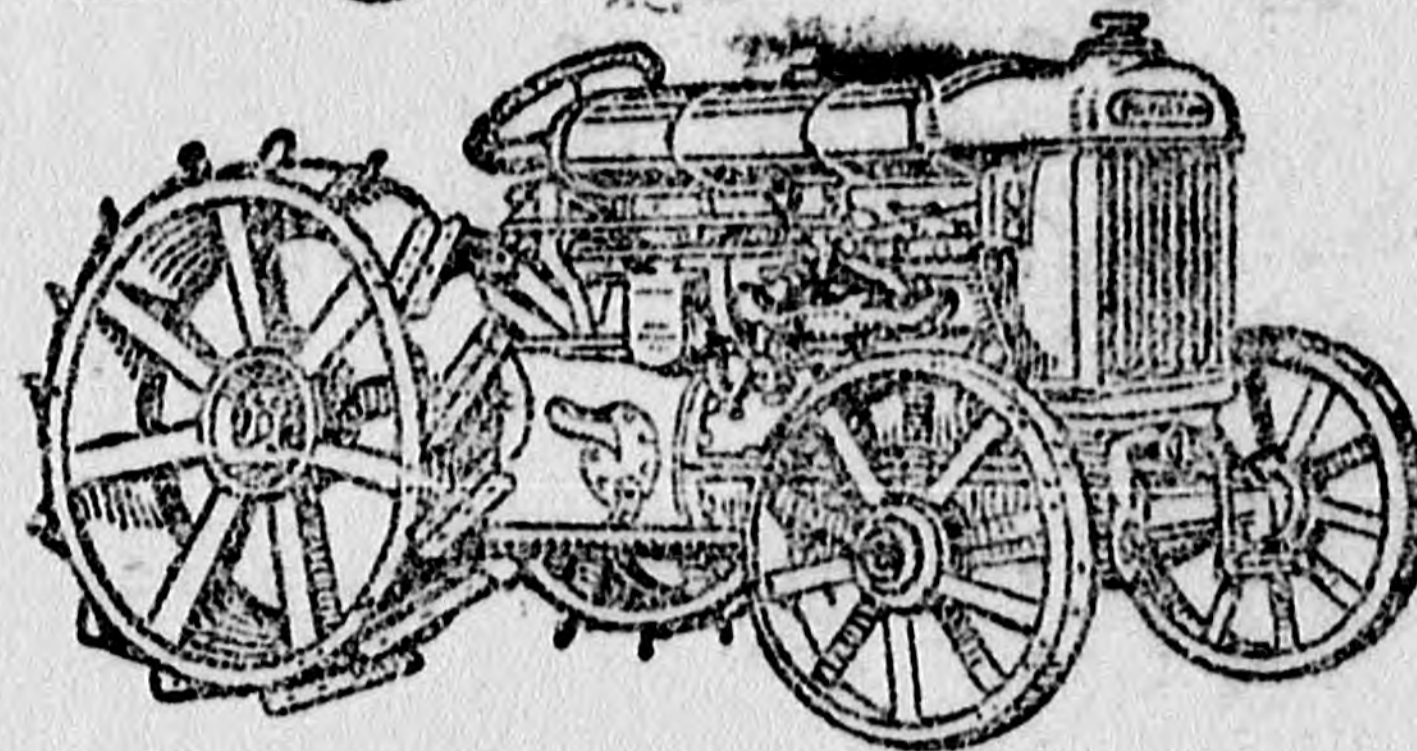
azonnali belépésre.

Csak a PÁLINKA és LIKÖR szakmában jól bevezetett utazó jöhet tekintetbe

Bergel Leo Senta

1011

Fordson

Traktorok eredeti Oliver ekékkel
valamint

FORD AUTÓK

azonnal kaphatók

LÖBL SAMUEL és FIA-nál,
Autorizált Lincoln, Ford, Fordson képviselő
BAČKA-PALANKA 5898

Fordson Traktorokat

azonnal szállíthatok raktáramról, valamint

Ford-automobilokat

Eladó

egy 8 HP szivógázmotor
és 16 HP nyersolajmotor

Röder Dezső Sombor

6105

ZSÁK PONYVA ZSINEG

Tüzeltő és kerti tömlők, hevederek, len, lisztes, gabonás és szalmazsákok.

GAZDASÁGI KÖTÉLÁRU
prima bácskai kenderből. Torna felszerelések, hintaágyak. Gerebenezett 6-os kender kötelesek részére.

SZILÁGYI és TÁRSÁNÁL
Subotica I., Senoe ulica br. 10.

BENZ kompressornélküli DIESELMOTOROK

malmok, villanytelpek, hajók stb. meghajtására.

4781

Vezérképviselő: NOVISAD, Željeznička ulica 105/107.

Postafiók: 159.

BEBIZONYITOTTAM,
 hogy **NÁLAM VÁSÁROLHAT LEGOLCSÓBBAN**
SALOMON H. GABAJ

kézmű- és vászonruháza a Három madárhoz Beograd, Vasina 13.

Megérkeztek az őszi és téli divatujdonságok:

Crep de chine minden színben	métere 95.—	Dinár
Tiszta gyapju gabardin	" 70.—	"
Tiszta gyapju szerzs szövet	" 60.—	"
Tiszta gyapju sevjot minden színben	" 55.—	"
Marquizette minden színben	" 30.—	"
Eponge minden desszinben	" 38.—	"
Angoi zefir férfiingre	" 17.—	"

Minden egyéb raktáron levő árut leszállított áron árúsítok.

6049 Győződjék meg áram olcsóságáról.

ZONGORÁK

pianinók dus választékban gyári áron, hangszerek és alkatrészei nagyban és kicsinyben 2469 kaphatók

PRAGAINÁL
 VEL-KIKINDÁN.

Ritka vételi alkalom!

Elköltözés miatt eladó: remek kivitelű, legjobb állapotban lévő bécsi gyártmányu ebédő és hálószoba bútor, nappaltárgyak, keleti szőnyegek, eredeti olajfestmények, szervizek, csillárok stb. Megtekinthető d. o. 10-12-ig és d. u. 4 és 6 óra között Harambašićeva ut. 7. szám I. emelet.

Bächer: acéleke, acélborona és mindennemű modern talajművelő eszköz

Dredeti Melichar: vetőgépek „UNICUM DRILL” és kombinált „IMPERATOR” „WESTFALIA” műtrágyaszórók

Mindennemű mezőgazdasági gépek!

Bächer Rudolf
Melichar Ferenc

Főlerakat: **NOVISAD**, kis Limán
 Telefon: 522

530.

Saját érdekében

vigyázzon arra, hogy mindig csak a régóta bevált dobozos »valódi» Franck-kávépótlékot, nem pedig holmi silány utánzatot kapjon. —

A dobozok új, barna-kék-fehér címkéjén különösen előtérbe lépnek az ismertetőjelek, nevezetesen a »Franck» név és a »kávédaráló».

A »valódi» Franck: a kávédarálóval» megfajtja és olcsóbbá teszi a kávé. —

„GREINITZ”

VASIPAR- és KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
NOVISAD

RAKTÁRON:

VASGERENDA, BETONVAS,
 RUD-, ABRONCS- és IDOMVASAK,
 PLÉH, FEKETE és CINKEZETT,
 SODRONY és SODRONYSZÖG,
 WINTER-FÉLE TENGELYEK,
 „GARANTIE” TRÁGYAVILLA,
 GYALUÁRU és CSAVARÁRU,
 KERESKEDELMI ÖNTVÉNYEK,
 ÖNTÖTT és EMAILIROZOTT
 EDÉNYEK,
 VALAMINT MINDENFÉLE VASÁRU

5802

AEG

dynamógépek, (áramfejlesztők), villanymotorok, ventilátorok (szellőztetők), áramszámlálók, főző- és fűtőkészülékek, vasalók, szerelési anyagok, porcellánok, kábelek és vezetékek

„OSRAM” izzólámpák kaphatók:
 Novisad, Dunavska ulica
 Telefon 552 Postafiók 58

5212

CITROËN-AUTOMOBIL

legutolsó modell, teljesen zárt karosszeria, elektromos gyújtással, kevésbé használt, rendkívül jutányos áron eladó.

AUTÓ-PALLAS BEOGRAD, SKOPLJANSKA 24, TEL. 37-27

5082

BÁCSKAI CEMENTÁRUGYÁR és ÉPÍTŐ R. T.
 SUBOTICA, PALICSI-UT, VILLAMOSTELEP MELLETT.
 TELEFON 58.

5308

ELŐNYÖS BESZERZÉSEI FOLYTÁN

ASBEST PALA FÖDÉST
 jótállás mellett a legjutányosabban vállal VIDÉKEN IS.
 ÁRAJÁNLATTAL SZIVESEN SZOLGÁL

Szövetfogyasztók!

Gyári áron, tehát legjutányosabban láthatja el szükségletét uri- és női szövetekben

„KAVALIR”
 posztóáruházában, Zagreb Ilica 46.

Kérje nagy őszi és téli mintakollekciókat!

5783

Meg nem felelő árut visszafogadunk!

A novisadi 1923. Iparkiállítás aranyéremmel kitüntetve

ZSÁKOK

juta, len és kenderből minden méretben, liszt, korpa, só, cukor, szilvának stb. Gyapju- és tollzsákok, szalmazsákok, kékészítőtölepe - Jutahessianok és lenszövetek minden méretben Használt zsákok nagybani eladása

PONYVÁK

vason, cséplőgép és egyéb célra rendelésre 24 óra alatt elkészülnek

Olcsó beszerzési forrás minden vastagságu és minőségű

ZSINEGEK BEN

kötélárúk, halászati cikkek, kerti- és tuzóiró-tömlők, malomhevederek, takarók, speciális külföldi zsinegek és fonalak

SCHIFF ÁBRAHÁM

zsák-, zselég- és ponyvanagykereskedő, ponyva- és zsákkölcshőző intézet

NOVISAD, FUTAKI-UT 4. SZÁM
Telefonszám: 403 Sürgőnycim: JUTEŠIF
Fiók: Beograd, Karadjordjeva ul. 21., a hajállomással szemben
Telefonszám: 23-25 Sürgőnycim: KANAPIA
Fiókok: Bécs, Budapest, Zagreb
Kivánatra külön árjegyzékkel szolgálunk! 1090

Rejtvény.

Keresünk

azonnali belépésre egy perfekt német, magyar

gyors- és gépirónőt és egy mérlegképes könyvelőt

Csakis komoly munkások adják be írásbeli ajánlatukat a Barsel Vaske- reskedelmi R. T. igazgatóságáho Suboticán

Grosse inländische Hutfabrik sucht zum A nach Übereinkommen einen perfekten, tüchtigen

WOLL-ZURICHTMEISTER

der eine grosse Zuricht selbständig leiten könnte Es werden Angebote von nur erstklassigen Meistern, die nachweislich in solcher Stellung schon durch mehrere Jahre gearbeitet haben und die erstklassige Referenzen angeben können, berücksichtigt. Wohnung in Natura, billige Verpflegung, guter Gehalt nach Übereinkommen. Für Ausländer besorgt die Fabrik die Aufenthaltsbewilligung. Angebote von ernsten, energischen Meistern, die auf eine Lebensstellung reflektieren, sind an die Administration des Blattes sub No 7000 zu richten. 6107

Legújabb szab. találmány! Kiváló újdonosság!

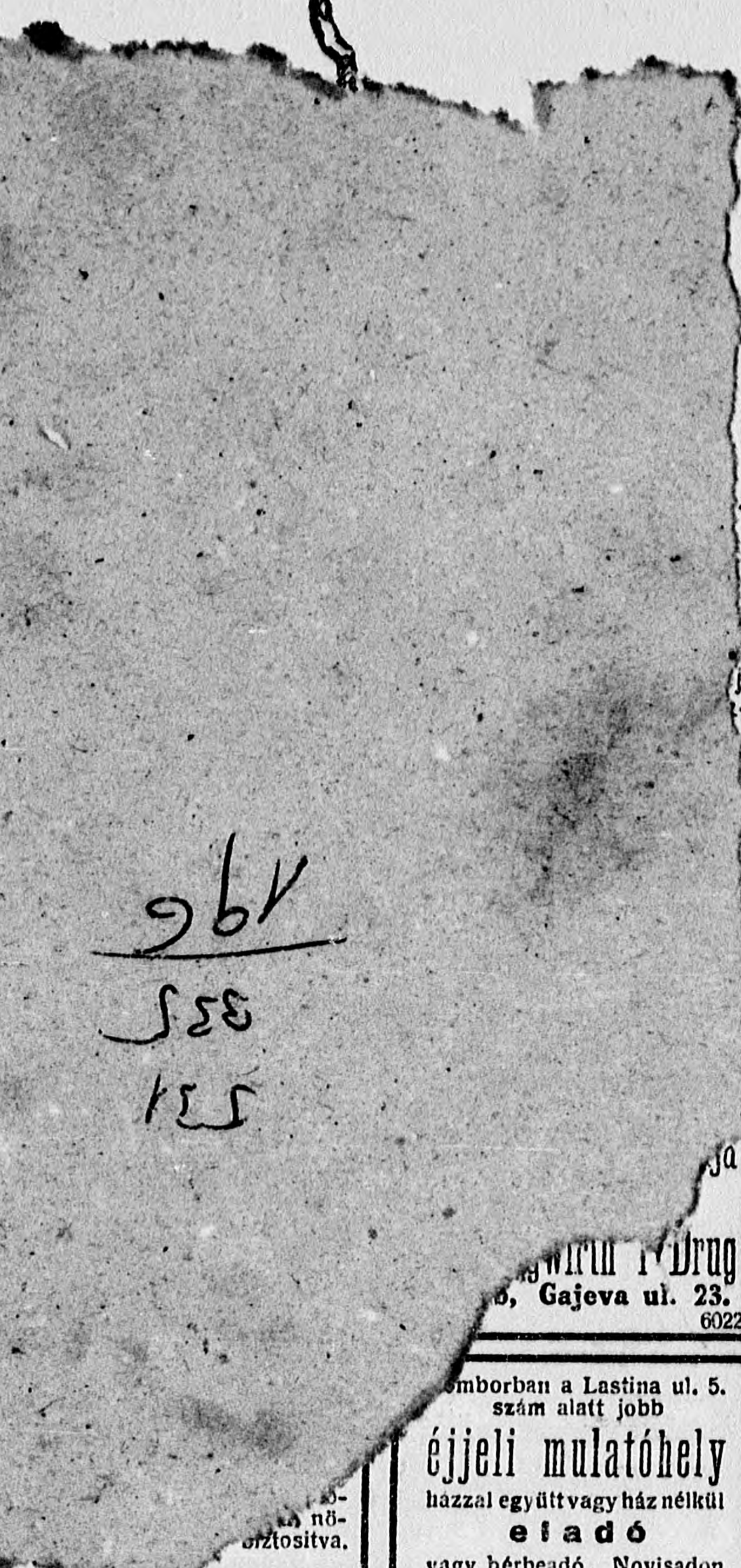
B. O. B. BETON PÉNZ-SZEKRÉNYGYÁR R. T. VUKOVAR

Táviratcim BOB VuKovar Int. tele'on 58

Gyárt és szállít minden kivitelben ACÉLBETONPÉNZSZEKRÉNYT AKTASZEKRÉNYEKET TRESSORAJTÓKAT STB. a legszebb és legszolidabb kivitelben Vezérképviselőt és egyedárusítást Jugoszlávia részére:

GOLDSTEIN ÁRMIN ügy. és biz. iroda, VUKOVAR

Képviselőt és bizományi raktár: **KRAUSZ EDE** butorkereskedő, NOVISAD "REKA" ügynöki iroda, NOVI-VRBAS IK. PANIC, BEGRAD, TOPLIČIN VENAC 19 Feltétlenül titkiztos! Teljesen megbízható!

Beogradban havonként **1600 dinárért** felső leányiskolai hallgatóknak legelsőbrangu **penziót nyujt** modern lakással rendelkező, németül és magyarul beszélő urnő. Alpar Boriska, Kosovska ul. 53.

Modern motorekével való mély és sekély **szántást vállalok** Szives megkeresést kérek **Halbrohr és Társa szállítónál** **ERDÉLYINEK** Suboticára

Somborban a Lastina ul. 5. szám alatt jobb **éjjeli mulatóhely** hazzal együtt vagy ház nélkül **eladó** vagy bérbeadó. Novisadon Sijukina ul. 19. szám alatti ház eladó. Ugyancsak Novisadon eladó egy ház a Stana-barán, mely ház mindenféle fizet részére alkalmas. Bővebb felvilágosítással szolgál. **Petar Klokló** Sombor, Lastina ulica 5.

LAKÁST KERESÉK

két szoba konyhával november-decemberi beköltözésre. Cimeket a kiadoba kérek. 6033

Eladó téglagyár amelyhez 5 láncc föld 18 kamarás körkémence, a szükséges egyéb felszerelés, szarító felszerelés, szép lakóház, 500 □-öl szép szőlő tartozik **Gutwein Jakab és Fivére** téglá- és cserépgyárosok **Bačko-Petrovoselo**

UJONNAN MEGNYILT NOVISADI TELEPÜNK

MAV GÉPGYÁR KÉPVISELETE

Losonci „Record Drill“ egyszerű és kombinált vetőgépeket Mútrágyaszórókat. Ekéket és boronákat. Kalmár-rostákat és Heid triőröket Kühne és Eisenschimmel borpreseket és szőlőzuzókat. Kis petroleum motorokat 1—6 lóerőig.

„RECORD“

Ipari és Kereskedelmi Részvénytárs. Novisadi fióktelepe **A MAV gépgyár képviselője** **Temerlinska 8. Telefon 335.**

NAGYBAN és KICSINYBEN AJÁNLUNK:

Magánjáró átalakításhoz való acél és vasöntvényeket **DEBRECENI GÉPGYÁRI** Ekéket, Szecskavágókat, Répavágókat, Járgányokat, szénagyűjtőket vetőgépeket és különféle gazdasági gépeket **KÖRTING MOTOREKÉT MÜTRÁGYÁT** **SCHUMACHER RUDOLF FIAI STARI-BEČEJ**

Az Eskontna i Pučka Banka d. d. suboticali pénzüintézet felvesz három gyakornokot a szerb-horvát és magyar esetleg a német nyelv teljes tudásával. Ajánlatok az érettségi bizonyítvány csatolásával az intézet igazgatóságához intézendők. Ugyancsak szüksége van nevezett intézetnek egy írni-olvasni tudó intelligensebb fiatal hivatalsszolgára.

ERDÉLYI ANTAL

műbutor asztalos és lakásberendezési vállalat Subotica

Üzlet: Sudarevičeva ul. 4. — Műhely: Lifka mozi udvarában.

MARIOLA ARCKRÉM, POMÁDÉ, PUDER

a világ legkitünőbb szépítő szerel! Ha szép arcszint, finom arc- és kézbőrt, vakító fehér, bársonyosan sima testet akar, csak **MARIOLÁT** használjon. **1 tégely vagy egy doboz ára 10 dinár.** Kapható mindenütt vagy a főlerakathál: **NOVAKOVIĆ GYÓGYSZERTÁRA SOMBOR.** Óvakodjék értéktelen utánzattól. Ha ki akarja próbálni, úgy küldjön be 30 dinárt ajánlott levélben a gyárnak

ZETA D. D. SOMBOR, BÁCSKA

MARIOLA **ZETA SOMBOR**

REICH JAKAB FIAI

tizedesmárleggyár, mezőgazdasági gépgyár, vasöntőde
Temerinska ul. 11 **NOVISAD** Temerinska ul. 11

Ajánlja az eljövendő gazdasági
évre saját készítésű elsőrangú

SZŐLŐPRÉSEIT**SZŐLŐZUZOIT****MEZŐGAZDASÁGI GÉPEIT**

elsőrangú könnyen megmunkálható

SZÜRKEÖNTVÉNYEIT

(gépöntvényt), melyeket saját modellek vagy be-
küldött rajz után készít. Állandóan raktáron tart

öntvényeket, függőgyámokat
egy- és kétoldalu szíjtárcsákat

**MALOMTULAJDONOSOK
FIGYELMÉBE!****LANGEN és WOLF DEUTZ-WIEN****Diesel-****és szivógázmotorok**

minden tüzelőanyag részére, lassujá-
ratuk és nehéz kivitelűknél fogva min-
den más gyártmányt felülmúlnak.

Költségvetést és műszaki felvilágosi-
tást díjtalanul küld:

**Erdős Henrik és Tsa
Novisad**

Temerinska ulica 8. Telefonszám 3-35.
Sürgőnycim: „Erdőscomp“.

Rejtettkép.**Toldi**

Arany János Toldi-jában van a következő rész:

Beolvák hüvöseben tíz-tizenk...

Könnyű kereskedelmi öntvényt

(Kommerzguss) és

szürke öntvényt

minta és rajz után készít:

Osijeki Vasöntőde és Gépgyár rt.

Osiječka ljevaonica željeza i tvornica
strojeva d. d.

Osijek

Vezérképviselőt és mintalorakat
a Vojvodina részére!

Mavro Heinrich, Novisad
Temerinska ul. 9. Telefonszám: 416

"VASKO"

Kereskedelmi és bizományi Iroda

Városi bérpalota **Subotica** Városi bérpalota

Közvetít, vesz és elad bel- és külföldi ingó és
ingatlan vagyontárgyakat

Elvállal mindenféle kereskedelmi, gyári, iparvállalati
és részvénytársasági könyvek vezetését, ellenőrzését,
felülvizsgálását, lezárását, leltár és mérleg készítését

Elfogad a biztosítás minden ázatára kiterjedő biz-
tosításokat

Átvesz kereskedelmi, pénzügyi, ipari és egyéb vállá-
latok képviselőit és ügynökségeit

Érvényesít bel- és külföldi követeléseket és azoknak
perenkívüli vagy peres behajtásáról gondoskodik
pontos és megbízható információkat a helyi piacra
vonatközzel

alkozik a fizetésképtelen cégek kiegyezése
körülí összes munkálataikkal

**raća Lehner
Subotica**

ötér és
Aleksandrova ulica

Férfi és női

divat újdonságok

állandó nagy raktára dus választékban. 5338

Fénykép**Drogusták!**

Olcsó bevásárlási forrás. Friss Hauff, Verax
és Agfa lemezek, Mimosa, Satrop, Weber,
Cellofix és Neptun papírok állandó raktára.
Vegyszerek, olajfestékek, ecsetek, kartonok,
fényképezési gépek a legolcsóbb árban.
Kérjen árajánlatot, esetleg próbarendelést.

ZSEITLIK BÉLA

fényképezési cikkek nagykereskedése
VEL-KIKINDA

5365

„ATLAS“ d. d. butorgyár, Novisad,
a gyár átalakítása miatt jelenlegi hálószoza
és ebédlobutorkészletét előállítási áron eladja
nagyban és kicsinyben elsőrendű kivitelben.
6095

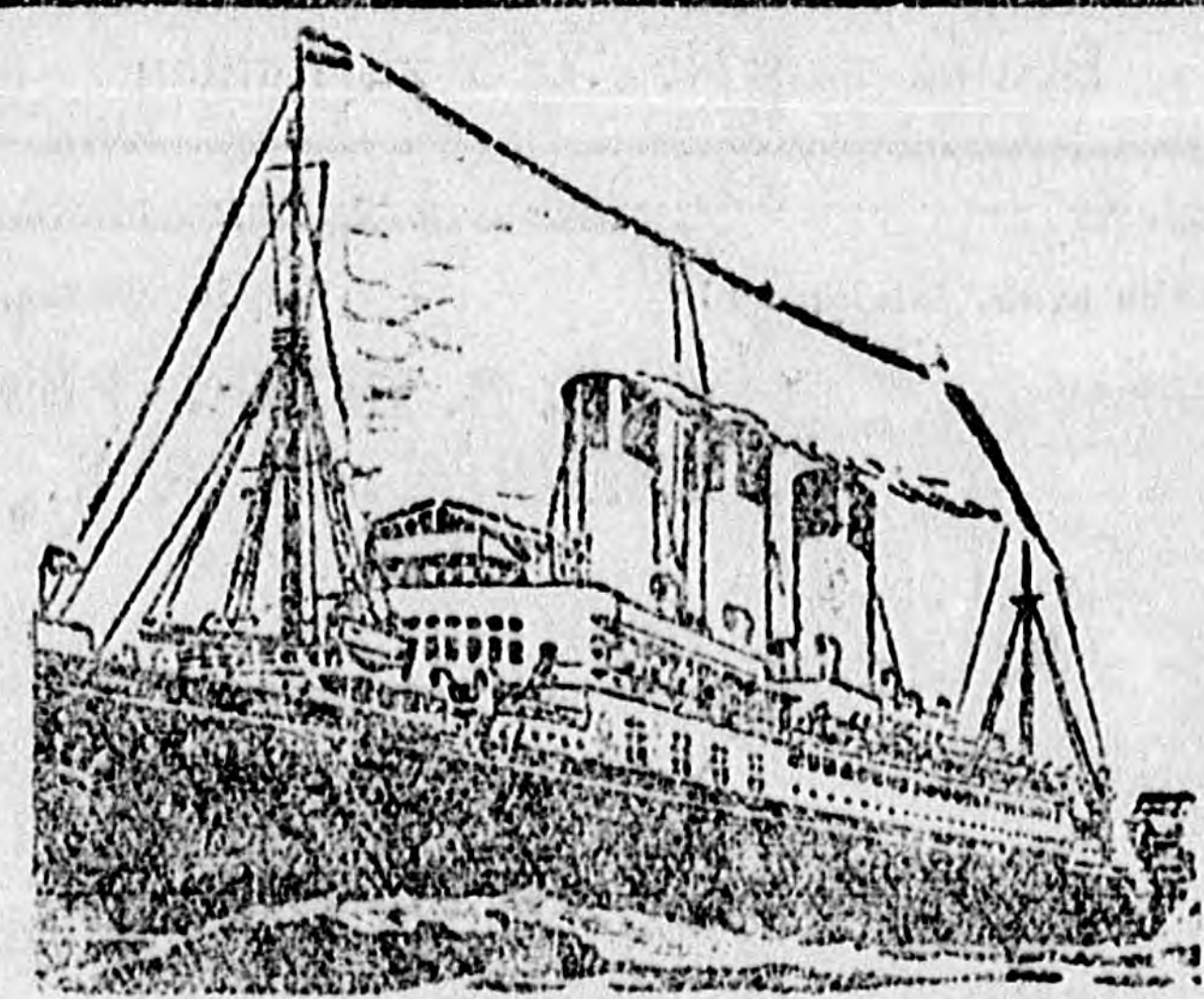
Szakképzett nagyobb gyakorlattal bíró

vincellér

kerestetik a csókai uradalom szőlő-
gazdasága részére. Ajánlatok

Grünfeld Ernő intéző Čoka

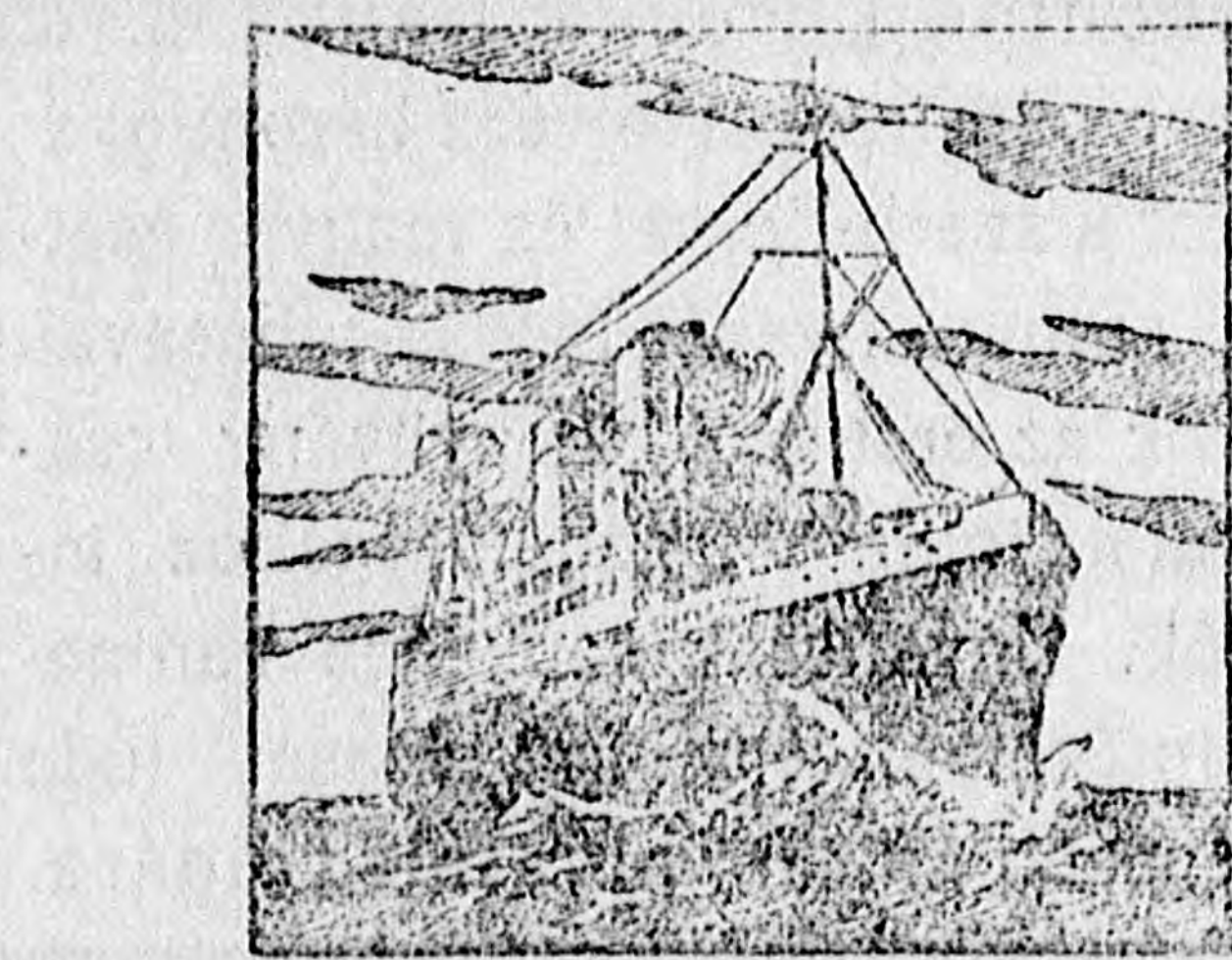
6106

**HAMBURG-DÉLAMERIKAI
GŐZHAJÓZÁSI TÁRSASÁG**

A legnagyobb, leggyorsabb és legszebb hajók, I, II,
és III. osztályu fizető, valamint ingyenutasok részére.
A transportok indulnak minden 9-ik napon, Argenti-
niába, Braziliába és Uruguayba. Felvilágosítás ingyen,
magyarul, németül és szerbül.

Veliki Bečkerek, Aleksandrova ul. 27
Beograd, Balkanska ul. 49
Zagreb, Senoica ul. 30

1734

Royal Mail Line

Angol Királyi Postahajózási Vonal

Rendszeres személy- és áruforgalom

Hamburg—Cherbourg—Southampton-ból
Newyorkba és Kanadába Cherbourg—

Liverpool—Southampton-ból Délamerikába

Rio de Janeiro, Santos, Montevideo, Buenos-Aires
Sanpalo III. osztályu fülkék 2 és 4 ágygal

KÉNYELEM GYORSASÁG BIZTONSÁG

Levelezés minden nyelven

JUGOSZLÁVIAI VEZÉRKÉPVISELET:

Zagreb, trg I. Sz. 17.

Alképviselők: Beograd: Karagjergjeva ul. 91.

Ljubljana: Kolodvorska 26. — Vel. Bečkerek:

Kralja Aleksandra 4. Sürgőnycim: „Roymailpac“

Bosznia, Hercegovina és Dalmácia részére: Srpska
Prometna Banka Sarajevo és Gruzban. Sürgőny-
cim: „Prometna Banka“ 3145

Uj és használt **ZSÁKOK, PONYVÁK** továbbá **ZSINEGEK**
legolcsóbban kaphatók

SCHLOSSBERGER & HERED, NOVISAD, FUTOSKI PUT 13. Táviratcim: Hesslan
Telefon: 531 — 932

Tégla- és cserépgyárosok

Szükségem van 50-60000
darab új keramit lapra.
Minták és feltételek
megtekinthetők

Pavicević Nikolánal
Beograd, Kralja Aleksandra u. 1.
6096

KONTINENTAL

BIZTOSÍTÓ és VISZONTBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG

a legbiztosabb

Végez legkulánsabb feltételekkel mindennemű biztosításokat.
Képviselőtek: Novi-Sad, Subotica, Sombor és Veliki-Beckerek.

6086

Kisérelje meg!

TÖRÖK ÖRÖLT KÁVÉ
Különleges szerb törölt kávé
mindennemű pörkölt kávé
pörkölt arakid kalácsra
mindennemű bakkávé:
Rio, Santos, Laguara, Quate-
ma a, Portorico, Kostarica, Ma-
ragocyp, Java, Kuba, Gyöngy
megrendelhető:

VARDAR
KÁVÉPARNAL SUŠAK
Árjegyzék kívánatra bérmentve.

ELSŐRENDŰ URASÁGI

gyertyánhasáb (Weissbuchenscheiter)	D. 3150
bükkhasáb (Rotbuchenscheiter)	D. 2950
bükkhasáb 10 % doronggal	D. 2850
gyertyándorog (Weissbuchendorog)	D. 2950
bükkdorog (Rotbuchendorog)	D. 2750
tiszta köris- vagy tölgyhasáb	D. 2750
vegyes keményhasábfa	D. 2700
tiszta köris- vagy tölgydorog	D. 2650
vegyes keménydorogfa	D. 2400

10.000 kilogrammonként avagyon

Desiderij Eisler, Našice

Távirati cím: Eisler Našice. Interurban telefon 16.

Nagyobb szőlő- és pincegazdasághoz megfelelő
szakképzettséggel bíró, a szőlőgazdaságban
tökéletesen jártas

pincemester

ki a szerb nyelven kívül lehetőleg magyarul és
németül is beszél, esetleg azonnali belépésre
kerestetik. Ajánlatok „BECSÜLETES” jellege
alatt bizonyítványmásokkal együtt a kiadó-
hivatalba intézendők. 6012

Dr. BREZOVSKY

SANATÓRIUMA

NOVISAD

Futoški put (villamos végállomás)
Interurban telefon 114.

Sebészeti-orthopédiai-nőgyógyászati betegek
részére. Legmodernebbül berendezett szülő-
osztály. Elsőrendű étkezés, szakszerű, di-
éták. Legújabb rendszerű Röntgen-berende-
zés vizsgálatokra és átvilágításokra.

Diathermakezelés. 5945

WEISS S.

ÜVEG- ÉS PORCELLÁNKERESKEDŐ
SUBOTICA, ALEKSANDROVA UL. 7

UJ! „RESISTA” UJ!

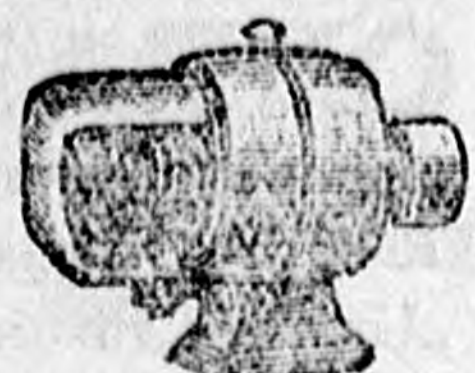
Tűzálló üveg főzőedény, u. m.: fazék, lábas,
kuglófsütő, omlatsütő gömbölyű és oval

Higiénikus és tiszta

Egyedüli gyárlerakat Vojvodina és Szerbia részére
Viszonteladóknaak árengedmény!

Nagyban! 4367 Kicsinyben!

FRIEDMANN MÁRKUS
villanyfelszerelési vállalata, Suboticán
Paje Kujundžića ulica 18 szám. Telefonszám 172.

Villanyvilágítási és erőátviteli berendezések jóállás mel-
let. Szállodai csengőberendezések, jelző csengők. Művészi
kivitelű selyemernyők rendelés után.

Villanyfelszerelési cikkek és villanylámpák minden feszültség-
ben és nagyságban a legolcsóbb naplárban kaphatók.
Tervezést és költségvetést díjmentesen készítenek.

6144

KABARÉ ÉS MŰVÉSZ ESTÉLY
A TIPOGRAPHIA S. C. RENDEZÉSÉBEN
AUGUSZTUS HÓ 17-ÉN

OKVETLEN JELENJEN MEG!

KABARÉ ÉS MŰVÉSZ ESTÉLY
A TIPOGRAPHIA S. C. RENDEZÉSÉBEN
AUGUSZTUS HÓ 17-ÉN

„PRIMARIUS”

Vegyészeti Iparművek műszaki osztálya vállalja
saját gyárukban gyártott „PRIMARIUS” bőrleme-
zekkel való fedést, régi zsinoly tetőfedést, tető-
lemezekkel való átfedést. — „PRIMARIUS” bőr-
lemez hosszú évek múlva is vízhatlan és ruganyos
marad, semmi kezelést nem igényel, nem kell kát-
ránynozni, ezen lemez befedésével időt, pénzt és
munkát takarít meg. — Saját érdekében csakis
„PRIMARIUS” bőrlémezt fogadjon el, mindenütt
kell, hogy kapható legyen és ahol nem volna, for-
duljon közvetlen a gyárhoz: Subotica, Majšanski
vinograd 137. Telefon 885. Ezen „PRIMARIUS”
bőrlemez legnagyobb vihártálló, a legjobb minő-
ségű, minden más gyártmányt felülmul. — A
„PRIMARIUS” vegyészeti gyár nem csinál reklá-
mot, hanem saját érdekében cselekszik mindenki,
ha ezt a bőrlémezt vásárolja.

SZÖNYEGET

ne vásároljon addig, míg meg nem tekintette a
sarajevói állami szőnyegműhely készítményeit a
KURIR műkereskedésben Suboticán
Mile-ics palota.

Elsőrendű készítmények! — Feltűnő olcsó árak!

SVÁJCI SZITASELYMEK

SVÉD GOLYÓSCSAPÁGYAK

Kaphatók:

Kemény Gyula műszaki cégnél Subotica

TELEFON: 29.

2240

226 WEISZ JENŐ

kefeárugyára

Subotica, Telefonsz. 188.

AJÁNLJA

KITŰNŐ MINŐSÉGŰ VERSENYEN KIVÜLI KEFE,
ECSET, SEPRŐ, MALOMKEFE GYÁRTMÁNYAIT

PARAFFIN

valódi amerikai minden mennyiségben kapható:

Ernst Fülöp cégnél

a STANDARD OIL COMPANY OF NEW-YORK

képviseleténél Sombor

5742

EISLER és SIPOS

FAKERESKEDŐK

PALICSI-UT. SUBOTICA TELEFON 58.

ÉPÜLETFA, CSERÉP

és mindennemű építési anyagok kereskedése.
Azonnali szállításra elfogad megrendelést

Felsőgallai darabos mészre.

Asztalosoknak

erdélyi Fichte-anyagok,

erdélyi nádodoros deszkák állandó nagy raktára.
Próbarendelés igazolja olcsó árainkat és a szolid
kiszolgáltatást. 5307

Grifatong Péter, Vel. Kikinda

Állandóan tart nagybani raktárt

Üveg-, porcellán- és lámpa-
áruban. Nagy választék
villamoscsillárokból és a leg-
szebb luxuslámpákban alkalmi
és lakodalmi ajándék céljaira.

Ugyanott képervezések és ablak-
üvegezések pontosan eszközöltetnek

S. AD. ENGL, SUBOTICA (SHS)

Gross Telefon 815. Detail

Petrogradska ul. 3. Jelašičeva ul. 2

VARRÓGÉP KERÉKPÁR

MOTOKERÉKPÁR

Állandó nagy raktár a legjobb gyártmányú német
gépek és gépalkatrészekben. Győződjen meg olcsó
áraitól. Vásárlás nem kötelező. Készletfizetésre
is vásárolhat.

BLAU és LUKÁCS

ELEKTROTECHNIKAI GYÁR
BUDAPEST

Vojvodinai vezérképviselőt és
gyári főlerakat

„VOLTA” műszaki és

villamossági r. t.

Veliki-Bečkerék.

Komplett ebédlőberendezés

antik sekreter

ebédlőszőnyeg

rézagy
szekrények és egyéb butorok
kitűnő állapotban

OLCSÓN ELADÓ

Cim a kiadóhivatalban.